
Zaključno poročilo o uvajanju,
spremljanju in evalvaciji
prilagojenega izobraževalnega
programa osnovne šole
z enakovrednim izobrazbenim
standardom za otroke
z avtističnimi motnjami,
šolski leti 2022/23 in 2023/24
(osmo in deveto leto izvajanja
programa)

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

KAZALO

1	UVOD.....	4
1.1	Formalni okvir posodabljanja novega programa	4
1.1.1	Trajanje posodabljanja	4
1.1.2	Izbiranje in vključenost vzgojno-izobraževalnih institucij.....	5
1.2	Raziskovalno-operativni cilji	6
2	METODE RAZISKOVANJA	8
2.1	Metode zbiranja podatkov	8
2.2	Metodologija zbiranja in analize podatkov	9
3	REZULTATI IN INTERPRETACIJA REZULTATOV	12
3.1	Cilj 1: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji zagotavljajo ustrezno učno okolje skladno s programom	12
3.2	Cilj 2: Ugotoviti, v kolikšni meri so pristopi in načini poučevanja, ki jih uporabljajo učitelji, skladni s programom	21
3.3	Cilj 3: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo komunikacijske veščine skladno s programom	26
3.4	Cilj 4: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo socialne veščine skladno s programom	31
3.5	Cilj 5: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji izvajajo podaljšano bivanje skladno s programom.....	37
3.6	Cilj 6: Ugotoviti, ali strokovni delavci v individualiziranem programu načrtujejo dejavnosti za uravnavanje vedenja	38
3.7	Cilj 7: Ugotoviti, v kolikšni meri učenci napredujejo na učnem področju ter na področjih socialnih in komunikacijskih veščin	41
3.8	Cilj 8: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji uporabljajo prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja za otroke z avtističnimi motnjami.....	43
3.9	Cilj 9: Ugotoviti, kakšna so mnenja učiteljev o programu in njihove izkušnje z njim	47
3.10	Cilj 10: Ugotoviti, kakšna so mnenja ravnateljev o programu, ki se izvaja v zavodu, ki ga vodijo, in njihove izkušnje z njim	56
3.11	Cilj 11: Ugotoviti, kakšna so mnenja staršev o programu, v katerega so vključeni njihovi otroci, in njihove izkušnje z njim.....	61
3.12	Cilj 12: Ugotoviti, ali učenci z avtističnimi motnjami v prilagojenem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom dosegajo primerljive standarde znanja pri nacionalnem preverjanju znanja v 6. in 9. razredu kot učenci v drugih prilagojenih programih z enakovrednim izobrazbenim standardom	67

4	SKLEPI IN PREDLOGI IZBOLJŠAV	70
5	ZAKLJUČNO MNENJE O SPREMLJANEM PROGRAMU	79
5.1	Vključujoče učno okolje	80
5.2	Specialnopedagoška priporočila za poučevanje in delo z otroki z avtističnimi motnjami ..	80
5.3	Kakovostno načrtovanje, spremljanje in evalvacija individualiziranega programa za otroke z avtističnimi motnjami.....	81
5.4	Napredek otroka z avtističnimi motnjami v vzgojno-izobraževalnem procesu.....	81
5.5	Sodelovanje s starši in zakonitimi skrbniki	82
5.6	Predlogi anketirancev za ureditev pogojev za izvajanje programa	83
6	KAZALO GRAFOV	85
7	KAZALO TABEL.....	85
8	PRILOGE	88

1 UVOD

1.1 Formalni okvir posodabljanja novega programa

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1), ki smo ga začeli uporabljati 1. 9. 2013 in opredeljuje otroke z avtističnimi motnjami kot novo skupino otrok s posebnimi potrebami, je bil podlaga za oblikovanje novih programskih dokumentov, ki opredeljujejo vzgojno-izobraževalno delo z otroki z avtističnimi motnjami.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je 27. 3. 2014 v skladu s 25. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB, 118/06-ZUOPP-A, 36/08, 58/09, 64/09-popr., 65/09-popr. in 20/11, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D) sprejel **Prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami**, kot ga je predlagal Zavod RS za šolstvo. Prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom (v nadaljevanju EIS) za otroke z avtističnimi motnjami (v nadaljevanju AM) je tako postal novi javno veljavni vzgojno-izobraževalni program v Sloveniji. Strokovni svet je predlagal spremljavo izvajanja.

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport je 20. 2. 2015 na podlagi drugega odstavka 16. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB, 36/08, 58/09, 64/09, 65/09, 20/11, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D) izdala sklepe o določitvi izvajalcev prilagojenega izobraževalnega programa za osnovne šole z EIS za otroke z AM. S temi sklepi je določila izvajalce: Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož ter Center za sluh in govor Maribor.

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport je 16. 3. 2017 na podlagi 223. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13) po uradni dolžnosti izdala *Sklep o pripravi načrta posodabljanja prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM*.

Na podlagi tega sklepa je Zavod RS za šolstvo pripravil *Načrt o uvajanju, spremljanju in evalvaciji prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM*, ki ga je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje sprejel 19. 10. 2017.

V nadaljevanju predstavljamo zaključno poročilo o uvajanju, spremljanju in evalvaciji prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM **za osmo in deveto leto izvajanja programa. Gre za šolski leti 2022/23 in 2023/24, ko so učenci v osmem in devetem razredu tega programa.**

1.1.1 Trajanje posodabljanja

Po 2. členu Pravilnika o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela (Ur. l. RS, št. 7/14, 27/17 in 47/19) posodabljanje vzgojno-izobraževalnega dela vključuje uvajanje, spremljanje in evalvacijo. Spremljamo izvajanje programa s prvo generacijo vpisanih otrok v vseh treh izobraževalnih zavodih, ki izvajajo ta program, od prvega do devetega razreda.

1.1.2 Izbiranje in vključenost vzgojno-izobraževalnih institucij

Trije javni vzgojno-izobraževalni zavodi, in sicer Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož ter Center za sluh in govor Maribor, že vrsto let izvajajo dva ločena prilagojena izobraževalna programa osnovne šole z EIS. Gre za prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z govorno-jezikovnimi motnjami ter prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za gluhe in naglušne otroke. Oba programa izvajajo ločeno.

Veliko otrok, ki so bili v preteklosti usmerjeni v prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z govorno-jezikovnimi motnjami, je bilo opredeljenih tudi kot otroci z AM, zato se je pokazala potreba po novem prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM, v katerem bi se v ustreznem učnem okolju izobraževali otroci z AM. Posamezni strokovni delavci omenjenih vzgojno-izobraževalnih zavodov so pri oblikovanju novega prilagojenega programa z EIS za otroke z AM intenzivno sodelovali, saj so s svojimi izkušnjami, kako vzgajati in izobraževati otroke z AM, bistveno prispevali h kakovosti programa.

Uvajanje in spremljanje novega prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM se je začelo v vzgojno-izobraževalnih zavodih skladno s sklepom ministrice za izobraževanje, znanost in šport, ki je 20. 2. 2015 na podlagi drugega odstavka 16. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB5, 36/08, 58/09, 64/09, 65/09, 20/11, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D) izdala sklepe o določitvi izvajalcev prilagojenega izobraževalnega programa za osnovne šole z EIS za otroke z AM. S temi sklepi je določila izvajalce programa: Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož ter Center za sluh in govor Maribor. Našteti vzgojno-izobraževalni zavodi so začeli v skladu s sklepi izvajati navedeni izobraževalni program v prvem razredu v šolskem letu 2015/16.

Posodabljanje zajema uvajanje, spremljanje in evalvacijo novega javno veljavnega izobraževalnega programa, ki ga je sprejel Strokovni svet RS za splošno izobraževanje dne 27. 3. 2014 v skladu s 25. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB, 118/06-ZUOPP-A, 36/08, 58/09, 64/09-popr., 65/09-popr. in 20/11, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D). Strokovni svet je predlagal spremljavo izvajanja. Ker gre pri posodabljanju izobraževalnega programa predvsem za uvajanje in spremljanje in ne za izboljšave in evalvacijo, bomo v nadaljevanju predstavili merljive cilje spremljave in kriterije za ugotavljanje teh ciljev.

1.2 Raziskovalno-operativni cilji

Globalne cilje ter raziskovalna vprašanja spremljave iz *Načrta uvajanja, spremljanja in evalvacije programa* smo preoblikovali v dvanajst raziskovalno-operativnih ciljev.

1. Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji zagotavljajo ustrezno učno okolje skladno s programom
Kazalnika: Rezultat na opazovalni lestvici učno okolje ter analiza odgovorov v anketnem vprašalniku za učitelje.

Kriterija: Večina opazovanih elementov na lestvici učno okolje se izvaja skladno s programom. V odgovorih na anketnem vprašalniku strokovni delavci navajajo, da izvajajo dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja in za ustvarjanje varnega in predvidljivega okolja.

2. Ugotoviti, v kolikšni meri so pristopi in načini poučevanja, ki jih uporabljajo učitelji, skladni s programom

Kazalnik: Rezultat na opazovalni lestvici pristopi in načini poučevanja.

Kriterij: Večina opazovanih elementov na lestvici pristopi in načini opazovanja se izvaja skladno s programom.

3. Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo komunikacijske veščine skladno s programom

Kazalnika: Rezultat na opazovalni lestvici komunikacijske veščine ter analiza odgovorov v anketnem vprašalniku za učitelje.

Kriterija: Večina opazovanih elementov na lestvici komunikacijske veščine se izvaja skladno s programom. V odgovorih v anketnem vprašalniku strokovni delavci navajajo, da v vzgojno-izobraževalni proces uvajajo elemente za spodbujanje komunikacijskih veščin učencev v skladu s programom.

4. Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo socialne veščine skladno s programom

Kazalnika: Rezultat na opazovalni lestvici socialne veščine ter analiza odgovorov v anketnem vprašalniku za učitelje.

Kriterija: Večina opazovanih elementov na lestvici socialne veščine se izvaja skladno s programom. V odgovorih na anketnem vprašalniku strokovni delavci navajajo, da učijo socialne veščine učencev v skladu s programom.

5. Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji izvajajo podaljšano bivanje skladno s programom

Kazalnik: Rezultat na lestvici podaljšano bivanje.

Kriterija: Večina opazovanih elementov na lestvici podaljšano bivanje se izvaja skladno s programom. V odgovorih strokovni delavci navajajo, da v času podaljšanega bivanja za posamezne učence izvajajo dejavnosti za preprečitev neželenega vedenja ter za ustvarjanje varnega in predvidljivega okolja.

6. Ugotoviti, ali strokovni delavci v individualiziranem programu načrtujejo dejavnosti za uravnavanje vedenja

Kazalnik: Rezultat analize vsebine individualiziranih programov (v nadaljevanju IP).

Kriterij: V IP vsakega učenca so zapisane dejavnosti za uravnavanje vedenja pri pouku in podaljšanem bivanju.

7. Ugotoviti, v kolikšni meri učenci napredujejo na učnem področju ter področjih socialnih in komunikacijskih veščin

Kazalnik: Rezultat evalvacije napredka posameznega učenca.

Kriterij: Večina učencev izkazuje napredek na učnem področju ter področjih socialnih in komunikacijskih veščin.

8. Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji uporabljajo prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja za otroke z AM

Kazalnik: Rezultat na vprašalniku za učitelje in obrazcu za analizo IP učencev.

Kriterij: Učitelji v večini primerov preverjanje in ocenjevanje znanja prilagodijo učencem.

9. Ugotoviti, kakšna so mnenja učiteljev o programu in njihove izkušnje z njim

Kazalnik: Rezultat na vprašalniku za učitelje.

Kriterija: Večinoma pozitivna mnenja in izkušnje učiteljev. V odgovorih strokovni delavci opredelijo morebitne težave ter pomembne poudarke pri izvajanju programa.

10. Ugotoviti, kakšna so mnenja ravnateljev o programu, ki se izvaja v zavodu, ki ga vodijo, in njihove izkušnje z njim

Kazalnik: Rezultat na vprašalniku za ravnatelje.

Kriterij: Večinoma pozitivna mnenja in izkušnje ravnateljev. V odgovorih ravnatelji opredelijo morebitne težave ter pomembne poudarke pri izvajanju programa.

11. Ugotoviti, kakšna so mnenja staršev o programu, v katerega so vključeni njihovi otroci, in njihove izkušnje z njim

Kazalnik: Rezultat na vprašalniku za starše.

Kriterij: Večinoma pozitivna mnenja in izkušnje staršev.

12. Ugotoviti, ali učenci z AM v prilagojenem programu z EIS dosegaajo primerljive standarde znanja pri nacionalnem preverjanju znanja v 6. in 9. razredu kot učenci v drugih prilagojenih programih z EIS

Kazalnik: Skupno povprečje odstotnih točk iz preverjanih predmetov pri nacionalnem preverjanju znanja v 6. in 9. razredu.

Kriterij: Primerljivo povprečje odstotnih točk.

2 METODE RAZISKOVANJA

2.1 Metode zbiranja podatkov

Pri raziskovanju smo kot tehnike zbiranja podatkov uporabili:

1. opazovanje (opazovalne lestvice),
2. spraševanje (anketni vprašalniki in obrazec za evalvacijo napredka učenca),
3. analizo dokumentacije učenca (obrazec za evalvacijo (analizo) IP učenca).

Podatki so bili analizirani s pomočjo triangulacije virov (starši, razredni učitelji, predmetni učitelji, ravnatelji, pedagoška dokumentacija učencev (individualizirani programi)).

V nadaljevanju navajamo instrumente, ki so bili uporabljeni za preverjanje uresničevanja ciljev spremljave.

- Cilji od 1 do 5: Opazovalne lestvice (priloga 1). V šolskih letih 2022/23 in 2023/24 sta opazovanje opravila trikrat letno dva opazovalca, ki sta po končanem opazovanju uskladila ocene. Iz opazovalnih lestvic smo izvzeli opazovalno lestvico za podaljšano bivanje, ker se v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju podaljšano bivanje ne izvaja. Pri nekaterih ciljih so področje dodatno osvetlili odgovori učiteljev na Anketnem vprašalniku za učitelje (priloga 4).
- Cilj 6: Pregled IP učencev, vključenih v spremljavo, z vidika čustvenega opismenjevanja, učenja vsakodnevnih veščin, učenja veščin ustreznega vstopanja v socialne interakcije, učenja veščin sprejemljivega vedenja in odpravljanja motečega ali neželenega vedenja, prilagoditev za poučevanje ter prilagoditev za preverjanje in ocenjevanje znanja (zadnja dva vidika analiziramo pri cilju 8). Ob vsakem obisku vzgojno-izobraževalnega zavoda so svetovalke pregledale IP učencev in svoje ugotovitve zapisale s pomočjo obrazca za evalvacijo individualiziranega programa (priloga 2).
- Cilj 7: Obrazec za evalvacijo napredka (priloga 3). Podatke iz obrazca za evalvacijo napredka učenca prvič pridobimo po treh, drugič po petih, tretjič po sedmih in četrtič po devetih letih izvajanja programa. V šolskem letu 2023/24 smo četrtič evalvirali napredek učencev (za obe šolski leti, tudi za 2022/23), in sicer s področij: komunikacijske veščine, socialne veščine, učno področje, čustveno-vedenjsko področje.
- Cilja 8 in 9: Anketni vprašalnik za učitelje o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z EIS za otroke z AM ter o izvajanju prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja (priloga 4). Vprašalnik smo uporabili ob koncu vsakega šolskega leta. Za nekatere dodatne razjasnitve ciljev smo uporabili tudi rezultate obrazca za evalvacijo individualiziranega programa (priloga 2).
- Cilj 10: Anketni vprašalnik za ravnatelje o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z EIS za otroke z AM (priloga 5). Vprašalnik smo uporabili ob koncu vsakega šolskega leta.

- Cilj 11: Anketni vprašalnik za starše o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z EIS za otroke z AM (priloga 6). Vprašalnik smo uporabili ob koncu vsakega šolskega leta.
- Cilj 12: Dosežki učencev v prilagojenih programih z EIS v 6. in 9. razredu, pridobljeni na Državnem izpitnem centru. Podatke smo prvič pridobili v šolskem letu 2020/21, ko so bili učenci v 6. razredu, drugič v šolskem letu 2023/24, ko so bili učenci v 9. razredu. Državni izpitni center ne zbira podatkov za prilagojene programe z EIS, zato smo za te podatke zaprosili šole/zavode.

2.2 Metodologija zbiranja in analize podatkov

Pri raziskovanju smo izvedli kvantitativno analizo podatkov. Za analizo pridobljenih podatkov iz opazovalnih lestvic in vprašanj zaprtega tipa smo uporabili izračun frekvenc ter izračun aritmetičnih sredin.

Udeleženci spremljanja so bili učenci, ki so bili v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 usmerjeni v prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM. Poleg otrok so bili udeleženci spremljanja tudi strokovni delavci, ki so izvajali vzgojno-izobraževalno delo v programu, vodstveni delavci in starši otrok, vključenih v program.

V šolskih letih 2022/23 in 2023/24 je potekala spremljava v skladu z načrtom spremljave. Podatke smo pridobili s pomočjo vseh predvidenih instrumentarijev spremljave (opazovalne lestvice, anketni vprašalniki, pregled IP). Ob koncu opazovanj pouka v tekočem šolskem letu smo strokovnim delavcem posameznega zavoda dali povratne informacije o opažanjih in predlagali izboljšave pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM.

Opis vzorca

V šolskem letu 2022/23 smo spremljali izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa v osmem razredu, v šolskem letu 2023/24 pa v devetem razredu prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM v vseh treh zavodih.

Tabela 1: Število opazovanih učencev v posameznih zavodih v šolskih letih 2022/23 in 2023/24

Vzgojno-izobraževalni zavod	2022/23, 8. razred	2023/24, 9. razred
Center za sluh in govor Maribor	1	1
Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož	4	3
Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana	13	13
Skupaj učencev	18	17

V šolskem letu 2022/23 smo opazovali 18 učencev 8. razreda. V šolskem letu 2023/24 se je en učenec preusmeril v prilagojeni program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom, zato smo v tem šolskem letu opazovali 17 učencev 9. razreda. Stopnja realizacije pri opazovanju učencev je v obeh šolskih letih 100 % (opazovali smo vse učence 8. in 9. razreda oziroma nobeden ni bil odsoten od pouka).

Poleg učencev so bili udeleženci spremljave tudi strokovni in vodstveni delavci v vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki izvajajo izobraževalni program. V šolskem letu 2022/23 smo pridobili 42 izpolnjenih vprašalnikov za učitelje (od tega 17 razrednih učiteljev) in 3 izpolnjene vprašalnike za ravnatelje, v šolskem letu 2023/24 pa 37 izpolnjenih vprašalnikov za učitelje (od tega 12 razrednih učiteljev) in 3 izpolnjene vprašalnike za ravnatelje. Realizacija vzorca učiteljev je v šolskem letu 2022/23 približno 77 %, v šolskem letu 2023/24 pa 88 %. Stopnja realizacije vzorca pri ravnateljih v obeh šolskih letih znaša 100 %.

Udeleženci spremljanja so bili tudi starši usmerjenih otrok v prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM. Vprašalnik za starše smo razdelili staršem učencev od 1. do 8. razreda v šolskem letu 2022/23 oziroma staršem učencev od 1. do 9. razreda v šolskem letu 2023/24, da bi pridobili čim širši vpogled v njihovo mnenje. V šolskem letu 2022/23 je na vprašalnik odgovarjalo 48, v šolskem letu 2023/24 pa 50 staršev. V vsakem šolskem letu se je na vabilo k sodelovanju v anketi odzvalo približno 27 % povabljenih staršev. Odziv staršev otrok z AM iz spremljane generacije na vabilo k sodelovanju v anketi je bil v šolskem letu 2023/24 večji: odzvalo se je 10 od 17 staršev otrok z AM v 9. razredu, kar predstavlja 59 % odziv oziroma stopnjo odgovorov staršev otrok z AM iz spremljane generacije.

Potek spremljanja

V šolskih letih 2022/23 in 2023/24 smo v vsakem izmed treh zavodov opravili tri obiske z dvema opazovalcema. Opazovanje smo izvajale svetovalke iz področne skupine za razredni pouk in svetovalke iz področne skupine za delo z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami Zavoda RS za šolstvo. Obiski so zajeli celodnevno opazovanje od 7.30 do 15.00, pri čemer so bili opazovani pouk (v učilnici, telovadnici ipd.) ter odmori. Učenci v jutranje varstvo in podaljšano bivanje niso bili vključeni, saj gre za učence 8. in 9. razreda.

Ob vsakem obisku vzgojno-izobraževalnega zavoda in po koncu opazovanja pouka smo svetovalke Zavoda RS za šolstvo pregledale IP otrok z AM iz spremljane generacije. Svoje ugotovitve glede vključitve dejavnosti za čustveno opismenjevanje, učenje vsakodnevnih veščin, veščin sprejemljivih socialnih interakcij in vedenja, odpravljanje motečega vedenja ter prilagoditve za poučevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja v IP smo zapisale v obrazec za evalvacijo individualiziranih programov za otroke z AM.

Anketne vprašalnike za ravnatelje, učitelje in starše oziroma skrbnike o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM ter obrazce za evalvacijo napredka otroka na učnem področju, področjih komunikacijskih in socialnih veščin ter čustveno-vedenjskem področju smo razdelili v sodelovanju s svetovalno službo posameznega vzgojno-izobraževalnega zavoda v zadnjih dveh mesecih pouka (maj–junij). Izpolnjene anketne vprašalnike in obrazce za evalvacijo napredka otroka z AM smo od ravnateljev, učiteljev in staršev prejeli ob koncu pouka oziroma najkasneje ob koncu šolskega leta (do 31. avgusta tekočega šolskega leta).

Po izvedenih načrtovanih treh opazovanjih pouka in pred zaključkom pouka v tekočem šolskem letu smo se svetovalke Zavoda RS za šolstvo srečale s strokovnimi skupinami posameznega zavoda. Svetovalke smo podale povratno informacijo na opažanja in analizo IP ter svetovale možne izboljšave. Strokovni delavci so imeli možnost reflektirati svoje delo s svetovalkami in zastavljati vprašanja, kako čim bolj kakovostno poučevati.

Prav tako smo po objavi *Tretjega vmesnega poročila o uvajanju, spremljanju in evalvaciji prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami: šesto in sedmo leto izvajanja programa v šolskih letih 2020/21 in 2021/22*¹ (Plavčak, 2023) dne 5. 6. 2023 izvedli skupno srečanje vseh treh zavodov. Strokovnim delavcem zavodov smo predstavile rezultate spremljave prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM za šesto in sedmo leto izvajanja programa ter jim dale priporočila za izboljšavo področij, na katerih so bili delno doseženi kazalniki uspešnosti (splošna in specialnodidaktična priporočila, priporočila za poučevanje specialnopedagoških dejavnosti).

¹ Plavčak, D. (2023). Tretje vmesno poročilo o uvajanju, spremljanju in evalvaciji prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami: šesto in sedmo leto izvajanja programa v šolskih letih 2020/21 in 2021/22.: Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/digitalna_bralnica/tretje-vmesno-porocilo-o-uvajanju-spremljanju-in-evalvaciji-prilagojenega-izobrazevalnega-programa-osnovne-sole-z-enakovrednim-izobrazbenim-standardom-za-otroke-z-avtisticnimi-motnjami/

3 REZULTATI IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

3.1 Cilj 1: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji zagotavljajo ustrezno učno okolje skladno s programom

Realizacijo cilja 1 smo ugotavljali z dvema kazalnikoma, in sicer z rezultati na opazovalni lestvici za področje učno okolje ter z analizo odgovorov strokovnih delavcev v anketnem vprašalniku na to tematiko. V nadaljevanju prikazujemo rezultate v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev opazovalne lestvice, b) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika in c) skupne ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV OPAZOVALNE LESTVICE – UČNO OKOLJE

Področje učno okolje je bilo spremljano na podlagi desetih opazovanih elementov na opazovalni lestvici (razvidno iz tabele 2). Pogostost pojavljanja posameznega opazovanega elementa pri opazovani uri se je ocenjevalo s pomočjo tristopenjske lestvice, pri čemer pomeni 1 ne, 2 delno, 3 da. Dodana je bila tudi kategorija »ne morem oceniti«. Ta element smo izbrali le, kadar iz objektivnih razlogov ni bilo mogoče dati vsebinske ocene (npr. pri opazovanem času ni bilo odmora, zato pri trditvi ni možno dati vsebinske ocene). Če je opazovalec izbral to trditev, je razlog pojasnil v opombah.

V tabelah 2 in 3 prikazujemo rezultate opazovanj s področja učnega okolja v šolskih letih 2022/23 in 2023/24. Število (n) v tabelah pomeni, pri koliko opazovanih urah pouka in odmora smo opazovalke opazile določeni opazovani element, odstotek (%) pa pomeni pripadajoči delež ur pouka, pri katerih je bil opazovani element zaznan. Osenčenje vrstic predstavlja tiste elemente, ki so dosegli večinsko (več kot 50 %) zastopanost pri opazovanju.

Tabela 2: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice UČNO OKOLJE v šolskem letu 2022/23

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Razvidne so posamezne prilagoditve (npr. spremstvo pri športu, možnost umika od motečih dražljajev, prilagoditve vsebine).	15	23,8	19	30,2	29	46,0	63	100,0
Učitelj izvaja rutine za vzpostavitev varnega, predvidljivega okolja.	8	12,3	16	24,6	41	63,1	65	100,0
Učitelj pri pouku organizira različne dejavnosti za sprostitve učencev.	37	57,8	12	18,8	15	23,4	64	100,0
Prehodi med dejavnostmi so napovedani.	10	16,1	16	25,8	36	58,1	62	100,0
V času odmora so jasno opredeljene dejavnosti, njihov potek in vrstni red.	51	91,1	4	7,1	1	1,8	56	100,0
V času odmora učitelj preventivno izvaja dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja učencev.	50	89,3	4	7,1	2	3,6	56	100,0
V učilnici pri pouku je poskrbljeno za omejitev zunanjih dražljajev (pregrade, umik ...).	29	47,5	4	6,6	28	45,9	61	100,0
V učilnici je prilagojen prostor za izvajanje raznolikih dejavnosti (kotički za posamezne dejavnosti).	59	93,7	4	6,3	0	0,0	63	100,0

V učnem okolju (učilnica, telovadnica, hodniki ...) so vizualne opore za organizacijo v prostoru.	23	35,9	23	35,9	18	28,1	64	100,0
V času odmora je možnost omejitve motečih dražljajev in umika.	27	42,9	11	17,5	25	39,7	63	100,0

Iz tabele 2 za šolsko leto 2022/23 je razvidno, da so se v **večinskem deležu opazovanih** ur in odmorov (več kot 50 %) **v celoti izvajali** naslednji opazovani elementi:

- učitelj izvaja rutine za vzpostavitev varnega, predvidljivega okolja,
- prehodi med dejavnostmi so napovedani.

Pri opazovanih urah pouka in odmora se **v večinskem deležu** (več kot 50 %) v celoti **niso izvajali** naslednji elementi:

- učitelj pri pouku organizira različne dejavnosti za sprostitev učencev,
- v času odmora so jasno opredeljene dejavnosti, njihov potek in vrstni red,
- v času odmora učitelj preventivno izvaja dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja učencev,
- v učilnici je prilagojen prostor za izvajanje raznolikih dejavnosti (kotički za posamezne dejavnosti).

Trije opazovani elementi so se **delno izvajali** pri opazovanih urah pouka in odmora:

- razvidne so posamezne prilagoditve (npr. spremstvo pri športu, možnost umika od motečih dražljajev, prilagoditve vsebine) – delno prisotne pri približno slabi tretjini (30,2 %) opazovanih ur,
- v učilnici pri pouku je poskrbljeno za omejitev zunanjih dražljajev (pregrade, umik ...) – delno prisotni pri približno slabi polovici ur (45,9 % opazovanih ur),
- v času odmora je možnost omejitve motečih dražljajev in umika prisotna pri dobri tretjini (39,7 %) opazovanih ur.

Približno enakomerno razpršen na tristopenjski lestvici je bil en opazovani element:

- v učnem okolju (učilnica, telovadnica, hodniki ...) so vizualne opore za organizacijo v prostoru prisotne pri 28,1 %, delno prisotne pri 35,9 %, odsotne pri 35,9 % opazovanih ur. Interpretiramo, da je bil opazovani element **delno izvajan** pri opazovanih urah pouka in odmorov.

Tabela 3: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice UČNO OKOLJE v šolskem letu 2023/24

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	N	%	n	%
Razvidne so posamezne prilagoditve (npr. spremstvo pri športu, možnost umika od motečih dražljajev, prilagoditve vsebine).	18	35,3	13	25,5	20	39,2	51	100,0
Učitelj izvaja rutine za vzpostavitev varnega, predvidljivega okolja.	2	3,9	15	29,4	34	66,7	51	100,0
Učitelj pri pouku organizira različne dejavnosti za sprostitev učencev.	29	56,9	10	19,6	12	23,5	51	100,0
Prehodi med dejavnostmi so napovedani.	1	2,0	20	40,8	28	57,1	49	100,0
V času odmora so jasno opredeljene dejavnosti, njihov potek in vrstni red.	43	86,0	2	4,0	5	10,0	50	100,0
V času odmora učitelj preventivno izvaja dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja učencev.	39	79,6	5	10,2	5	10,2	49	100,0
V učilnici pri pouku je poskrbljeno za omejitev zunanjih dražljajev (pregrade, umik ...).	37	77,1	7	14,6	4	8,3	48	100,0
V učilnici je prilagojen prostor za izvajanje raznolikih dejavnosti (kotički za posamezne dejavnosti).	35	74,5	11	23,4	1	2,1	47	100,0
V učnem okolju (učilnica, telovadnica, hodniki ...) so vizualne opore za organizacijo v prostoru.	4	7,8	22	43,1	25	49,0	51	100,0
V času odmora je možnost omejitve motečih dražljajev in umika.	27	56,3	10	20,8	11	22,9	48	100,0

Iz tabele 3 za šolsko leto 2023/24 je razvidno, da so se v **večinskem deležu opazovanih** ur in odmorov (več kot 50 %) **v celoti izvajali** naslednji opazovani elementi:

- učitelj izvaja rutine za vzpostavitev varnega, predvidljivega okolja,
- prehodi med dejavnostmi so napovedani.

Ravno nasprotno naslednji opazovani elementi negativno izstopajo, saj se **v večini** opazovanih ur pouka in odmorov **niso izvajali** (kar med 56,3 do 86 % opazovanih ur):

- učitelj pri pouku organizira različne dejavnosti za sprostitev učencev,
- v času odmora so jasno opredeljene dejavnosti, njihov potek in vrstni red,
- v času odmora učitelj preventivno izvaja dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja učencev,
- v učilnici pri pouku je poskrbljeno za omejitev zunanjih dražljajev (pregrade, umik ...),
- v učilnici je prilagojen prostor za izvajanje raznolikih dejavnosti (kotički za posamezne dejavnosti),
- v času odmora je možnost omejitve motečih dražljajev in umika.

Opazovani element »v učnem okolju (učilnica, telovadnica, hodniki ...) so vizualne opore za organizacijo v prostoru« je bil **delno prisoten** pri približno slabi polovici ur (49 % opazovanih ur).

Tudi v šolskem letu 2023/24 je bil en opazovani element približno enakomerno razpršen na tristopenjski lestvici:

- »razvidne so posamezne prilagoditve (npr. spremstvo pri športu, možnost umika od motečih dražljajev, prilagoditve vsebine)« – v celoti prisoten pri 39,2 % ur, delno prisoten pri 25,5 % ur, pri 35,3 % ur se ni izvajal. Interpretiramo, da je bil opazovani element **delno izvajan** pri opazovanih urah pouka in odmorov.

b) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA UČITELJE – UČNO OKOLJE

V šolskem letu 2022/23 je anketni vprašalnik (skupno iz vseh treh zavodov) izpolnilo 42 učiteljev (n = 42), v šolskem letu 2023/24 pa 37 učiteljev (n = 37).

Odgovarjali so na vprašanje: *Katere prilagoditve iz programa za otroke z AM za učno okolje ste lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces?* Iz možnih izbir, ki jih je bilo osem (razvidni so v tabelah 4 in 5), so lahko izbrali več odgovorov.

Podatek o številu v tabelah se nanaša na število učiteljev, ki so izbrali to trditev. Senčenje vrstic predstavlja tiste spraševane elemente, ki so dosegli večinski delež (več kot 50 %) odgovorov.

Tabela 4: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2022/23 – učno okolje

	Število	Odstotek
V učilnici je omogočeno zmanjšanje motečih dražljajev (npr. hrup, odmev, zvonec, močna svetloba, izrazit vonj, gneča).	22	52,4
V učilnici je zagotovljena potreba po stalnosti (stalna postavitve pohištva, stalno mesto dekoracij in drugih stenskih aplikacij, organiziranost materiala v prostoru).	35	83,3
V učilnici je prostor strukturiran (jasna struktura v učilnici, tako da so meje jasno označene in je prostor razdeljen po področjih glede na funkcije).	17	40,5
Zagotovljen je prostor za umik (znotraj in/ali zunaj učilnice).	29	69,0
V učilnici je prostor, kjer otrok z AM sedi (ustrezno označen stalni prostor blizu učitelja, stran od motečih dejavnikov in/ali sošolcev, po potrebi za pregrado).	27	64,3
Jasna časovna opredeljenost (vizualni urniki za vrstni red in trajanje dejavnosti ter za potek posamezne dejavnosti, uporaba pojmov (naj)prej – potem in končano, uporaba raznih ur).	33	78,6
V učilnici so motivatorji (predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev želenega vedenja).	18	42,9
V učilnici so vizualne podpore (urniki, postopkovniki, opomniki, fotografije, sličice, piktogrami, računalniške predstavitve, skice, pisna navodila, miselni vzorci, videoposnetki idr.).	27	64,3

Iz tabele 4 za šolsko leto 2022/23 je razvidno, da so učitelji **večino spraševanih elementov lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces**. Največ učiteljev je izvajalo dva elementa, in sicer:

- »v učilnici je zagotovljena potreba po stalnosti (stalna postavitve pohištva, stalno mesto dekoracij in drugih stenskih aplikacij, organiziranost materiala v prostoru)«, kar je izvajalo 83,3 % učiteljev,
- »jasna časovna opredeljenost (vizualni urniki za vrstni red in trajanje dejavnosti ter za potek posamezne dejavnosti, uporaba pojmov (naj)prej – potem in končano, uporaba raznih ur)«, kar je pri pouku izvajalo 78,6 % učiteljev.

Učitelji so v **manjšem deležu** (manj kot 50 %) izvajali naslednje prilagoditve učnega okolja:

- »v učilnici je prostor strukturiran (jasna struktura v učilnici, tako da so meje jasno označene in je prostor razdeljen po področjih glede na funkcije)«, kar je izvajalo 40,5 % učiteljev,
- »v učilnici so motivatorji (predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev želenega vedenja)«, kar je izvajalo 42,9 % učiteljev.

Tabela 5: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2023/24 – učno okolje

	Število	Odstotek
V učilnici je omogočeno zmanjšanje motečih dražljajev (npr. hrup, odmev, zvonec, močna svetloba, izrazit vonj, gneča).	23	62,2
V učilnici je zagotovljena potreba po stalnosti (stalna postavitve pohištva, stalno mesto dekoracij in drugih stenskih aplikacij, organiziranost materiala v prostoru).	28	75,7
V učilnici je prostor strukturiran (jasna struktura v učilnici, tako da so meje jasno označene in je prostor razdeljen po področjih glede na funkcije).	12	32,4
Zagotovljen je prostor za umik (znotraj in/ali zunaj učilnice).	31	83,8
V učilnici je prostor, kjer otrok z AM sedi (ustrezno označen stalni prostor blizu učitelja, stran od motečih dejavnikov in/ali sošolcev, po potrebi za pregrado).	20	54,1
Jasna časovna opredeljenost (vizualni urniki za vrstni red in trajanje dejavnosti ter za potek posamezne dejavnosti, uporaba pojmov (naj)prej – potem in končano, uporaba raznih ur).	22	59,5
V učilnici so motivatorji (predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev želenega vedenja).	12	32,4
V učilnici so vizualne podpore (urniki, postopkovniki, opomniki, fotografije, slike, piktogrami, računalniške predstavitve, skice, pisna navodila, miselni vzorci, videoposnetki ipd.).	25	67,6

Iz tabele 5 za šolsko leto 2023/24 je razvidno, da so učitelji **večino spraševanih elementov lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces**. Največ učiteljev je izvajalo dva elementa, in sicer:

- »zagotovljen je prostor za umik (znotraj in/ali zunaj učilnice)«, ki ga je pri pouku izvajalo 83,8 % učiteljev,
- »v učilnici je zagotovljena potreba po stalnosti (stalna postavitve pohištva, stalno mesto dekoracij in drugih stenskih aplikacij, organiziranost materiala v prostoru)«, ta element je izbralo 75,7 % učiteljev.

Učitelji so v **manjšem deležu** (manj kot 50 %) izvajali naslednje prilagoditve učnega okolja:

- »v učilnici je prostor strukturiran (jasna struktura v učilnici, tako da so meje jasno označene in je prostor razdeljen po področjih glede na funkcije)«, ki ga je izvajalo 32,4 % učiteljev,
- »v učilnici so motivatorji (predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev želenega vedenja)«, ki ga je izvajalo 32,4 % učiteljev.

c) SKUPNE UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ 1: UGOTOVITI, V KOLIKŠNI MERI UČITELJI ZAGOTAVLJAJO USTREZNO UČNO OKOLJE SKLADNO S PROGRAMOM

Sintezo ugotovitev o zagotavljanju ustreznega učnega okolja prikazujemo po tematskih področjih, o katerih smo pridobivali podatke bodisi iz opazovalne lestvice bodisi iz vprašalnika za učitelje. To so: učiteljevo izvajanje pouka, urejenost učilnice, učno okolje na splošno in odmori. Ob ugotovitvah strnjeno prikazujemo bistvene podatke, s katerimi jih utemeljujemo.

PODROČJE 1: UČITELJEVO IZVAJANJE POUKA

Ugotavljamo, da so se v *obeh šolskih letih* v večinskem deležu (več kot 50 %) opazovanih ur pouka in odmorov **v celoti izvajale**:

- šolske **rutine**
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – rutine)}_{2022/23} = 63,1 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – rutine)}_{2023/24} = 66,7 \%$
- prikazi za **jasno časovno opredeljenost posameznih dejavnosti**
 $učitelji, ki jasno opredeljujejo časovne dejavnosti_{2022/23} = 78,6 \%$,
 $učitelji, ki jasno opredeljujejo časovne dejavnosti_{2023/24} = 59,5 \%$
- izvajanje **napovedanih prehodov med dejavnostmi**
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – napovedani prehodi)}_{2022/23} = 58,1 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – napovedani prehodi)}_{2023/24} = 57,1 \%$

Dejavnost, ki so jo učitelji v *obeh šolskih letih* (2022/23, 2023/24) **izvajali v manjšem deležu** opazovanih ur pouka in odmorov, je:

- izvajanje **dejavnosti za sprostitvev** – primerjalno med šolskima letoma je bil opazovani element enakomerno nezadostno izvajan pri pouku:
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – dejavnosti za sprostitvev)}_{2022/23} = 23,4 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – dejavnosti za sprostitvev)}_{2023/24} = 23,5 \%$

Dejavnost, ki so jo učitelji v *obeh šolskih letih* (2022/23, 2023/24) **delno izvajali** pri opazovanih urah pouka in odmorov, je:

- izvajanje **prilagoditev** – primerjalno med šolskima letoma je prišlo do upada rezultata za približno 5 odstotnih točk v šolskem letu 2023/24:
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – prilagoditve)}_{2022/23} = 46,0 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – prilagoditve)}_{2023/24} = 39,2 \%$

PODROČJE 2: UREJENOST UČILNICE

Rezultati kažejo, da so bile v učilnici učencem v *obeh šolskih letih v večinskem deležu* ur pouka in odmorov zagotovljene:

- **vizualne podpore**

*učitelji, ki zagotavljajo vizualne podpore*_{2022/23} = 64,3 %

*učitelji, ki zagotavljajo vizualne podpore*_{2023/24} = 67,6 %

- **stalnost v prostoru (npr. stalna postavitve pohištva)**

*učitelji, ki zagotavljajo stalnost v prostoru*_{2022/23} = 83,3 %

*učitelji, ki zagotavljajo stalnost v prostoru*_{2023/24} = 75,7 %

- **zagotavljanje primerne prostora za otroka z AM (npr. prostor, kjer otrok sedi, je označen)**

*učitelji, ki zagotavljajo primeren prostor za otroka z AM*_{2022/23} = 64,3 %

*učitelji, ki zagotavljajo primeren prostor za otroka z AM*_{2023/24} = 54,1 %

Primerjalno med šolskima letoma in pridobljenimi statističnimi podatki iz različnih virov (opazovalna lestvica, anketni vprašalnik) izstopa neskladje med statističnimi podatki pri elementih »ustvarjanje pogojev za zmanjševanje motečih dražljajev v učilnici« in »prilagajanje prostora za dejavnosti v učilnici (oziroma strukturiranje prostora)«.

Primerjava podatkov je pokazala, da so učitelji v obeh šolskih letih (samo)ocenili, da dejavnosti za zmanjševanje motečih dražljajev v učilnici izvajajo pri večini opazovanih ur in odmorov (več kot 50 %, z izboljšanjem rezultata v šolskem letu 2023/24), medtem ko so rezultati z opazovalne lestvice pokazali, da je bil opazovani element manj zastopan v obeh šolskih letih (v šolskem letu 2022/23 je bil prisoten v skoraj polovici opazovanih ur pouka in odmorov) ter da je v šolskem letu 2023/24 prišlo do izrazitega upada rezultata (za približno 37 odstotnih točk):

- **ustvarjanje pogojev, da se zmanjšajo moteči dražljaji v učilnici**

*učitelji, ki v učilnici zmanjšujejo moteče dražljaje*_{2022/23} = 52,4 %

*učitelji, ki v učilnici zmanjšujejo moteče dražljaje*_{2023/24} = 62,2 %

*DA (opazovalna lestvica – omejitev motečih dražljajev)*_{2022/23} = 45,9 %

*DA (opazovalna lestvica – omejitev motečih dražljajev)*_{2023/24} = 8,3 %

Podobno neskladje izstopa tudi pri primerjavi rezultatov, ki so bili pridobljeni z opazovanjem pouka in anketiranjem učiteljev pri elementu »prilagajanje prostora za dejavnosti v učilnici (oziroma strukturiranje prostora)«, ki je bil v obeh šolskih letih na splošno premalo zastopan.

V šolskem letu 2022/23 je bil opazovani element »prilagojen prostor v učilnici za izvajanje raznolikih dejavnosti« učencem delno zagotovljen v 6,3 % opazovanih ur pouka in odmorov, medtem ko se jim pri ostalih opazovanih urah pouka in odmorov ni zagotavljal. V šolskem letu 2023/24 se je ta delež rahlo povečal, saj je bil opazovani element učencem delno zagotovljen v 23,4 % opazovanih ur oziroma v celoti le pri 2,1 % opazovanih ur pouka:

- **prilagojen prostor v učilnici za izvajanje raznolikih dejavnosti** (npr. koticiki za posamezne dejavnosti)

$DA \text{ (opazovalna lestvica – prilagojen prostor)}_{2022/23} = 0 \%$

$DA \text{ (opazovalna lestvica – prilagojen prostor)}_{2023/24} = 2,1 \%$

Samoocena učiteljev na anketnem vprašalniku o pogostosti zagotavljanja strukturiranega prostora v učilnici glede na funkcije je bistveno višja kot ocena opazovalk pouka na opazovalni lestvici:

- **strukturiran prostor v učilnici** (prostor je označen glede na funkcije) – se je učencem zagotavljal bodisi v dobri tretjini bodisi v malo več kot tretjini ur pouka

$učitelji, ki zagotavljajo strukturiran prostor_{2022/23} = 40,5 \%$,

$učitelji, ki zagotavljajo strukturiran prostor_{2023/24} = 32,4 \%$

Učencem v obeh šolskih letih prav tako **v zadostni meri ni bil** zagotovljen naslednji element:

- **zagotavljanje motivatorjev** (v učilnici so predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev želenega vedenja) – primerjalno med šolskima letoma je ugotovljen upad rezultata v šolskem letu 2023/24 za 10 odstotnih točk

$učitelji, ki zagotavljajo motivatorje_{2022/23} = 42,9 \%$

$učitelji, ki zagotavljajo motivatorje_{2023/24} = 32,4 \%$

PODROČJE 3: UČNO OKOLJE NA SPLOŠNO

V tematsko področje učno okolje na splošno umeščamo zagotavljanje vizualnih opor povsod, kjer se učenec nahaja (npr. na hodniku, v telovadnici), in prostor za umik bodisi znotraj bodisi izven učilnice:

- **prostor za umik** se je v obeh šolskih letih zagotavljal **v večinskem deležu** ur pouka in odmorov (več kot 50 %), z izboljšanjem rezultata v šolskem letu 2023/24 za približno 15 odstotnih točk

$učitelji, ki zagotavljajo prostor za umik_{2022/23} = 69,0 \%$

$učitelji, ki zagotavljajo prostor za umik_{2023/24} = 83,8 \%$

- pri opazovanem elementu **organizacija vizualnih opor v prostoru** je prišlo do izboljšanja rezultata v smeri šolskega leta 2023/24 (za 21 odstotnih točk). Kljub izboljšanju rezultata opazovani element **v obeh šolskih letih ni dosegel večinskega deleža** zastopanosti pri urah pouka in odmora

$DA \text{ (opazovalna lestvica – vizualne opore v prostoru)}_{2022/23} = 28,1\%$

$DA \text{ (opazovalna lestvica – vizualne opore v prostoru)}_{2023/24} = 49,0\%$

PODROČJE 4: ODMOR

Rezultati kažejo, da se nobena izmed opazovanih dejavnosti odmora v *obeh šolskih letih* ni izvajala v zadostni meri:

- **dejavnosti** v odmoru niso bile dovolj **jasno zastavljene** (njihov potek in vrstni red)
 - DA (opazovalna lestvica – jasno zastavljene dejavnosti)_{2022/23}* = 1,8 %
 - DA (opazovalna lestvica – jasno zastavljene dejavnosti)_{2023/24}* = 10,0 %
- **preventivne dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja** so se v odmoru premalo izvajale
 - DA (opazovalna lestvica – preprečevanje nežel. vedenja)_{2022/23}* = 3,6 %
 - DA (opazovalna lestvica – preprečevanje nežel. vedenja)_{2023/24}* = 10,2 %

Dodatna razjasnitev cilja s pomočjo odprtih vprašanj

Z odprtima vprašanjema na anketnem vprašalniku za učitelje smo dobili dva nabora dejavnosti, in sicer:

- a) NABOR DEJAVNOSTI (Priloga 15), ki jih učitelji izvajajo za spodbujanje varnega in spodbudnega učnega okolja, predstavlja odgovore učiteljev na vprašanje: *Katere dejavnosti izvajate pri pouku zato, da bi ustvarili varno in spodbudno učno okolje?*
- b) NABOR DEJAVNOSTI (Priloga 16), ki jih učitelji izvajajo za preprečevanje neželenega vedenja, predstavlja odgovore učiteljev na vprašanje: *Katere dejavnosti izvajate pri pouku zato, da bi preprečili neželeno vedenje?*

Ugotavljamo, da so učitelji za spodbujanje varnega in spodbudnega učnega okolja izvajali tako dejavnosti na ravni razreda, ki so del učiteljeve dobre poučevalne prakse, kot zelo individualizirane prilagoditve glede na vzgojno-izobraževalne potrebe posameznega učenca. Primeri izvajanih dejavnosti vključujejo: strukturiranost učne ure, vizualni urnik in šolski koledar, sprotno pomoč in podporo pri pouku, rutine (dnevna rutina, doslednost pri načinu dela in poučevanja, preverjanje razumevanja, opredelitev posledic določenega vedenja in ukrepov), natančna navodila, soustvarjanje razrednih pravil skupaj z učenci, odstranjevanje motečih dejavnikov, napovedano preverjanje in ocenjevanje znanja, stalno postavitvev in strukturiranost prostora, uporabo pozitivnih podkrepitev in povratnih informacij pri pouku (pohvala, nagrada), preverjanje počutja učencev pred začetkom pouka in med učno uro, vizualno beleženje vedenja, umirjene odzive na učenčevo vedenje, igre (socialne, družabne ipd.), možnost umika in vmesnih premorov, pogovor z učenci, napoved nove dejavnosti itd.

Za preprečevanje neželenega vedenja so učitelji poleg zgoraj navedenih dejavnosti in prilagoditev za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja načrtno vključevali učence v skupino, z njimi vzpostavljali dobre odnose, se z njimi pogovarjali, se umirjeno odzivali na provokativno ali neprimerno komunikacijo učencev, spodbujali in negovali so spoštljivo komunikacijo, preventivno so odstranjevali potencialne sprožitelje neželenega vedenja, opredelili so pričakovanja do učencev, pri sebi negovali stabilnost in senzibilnost do učenčevih potreb, učencem zagotavljali odmore ali primerne dejavnosti za sprostitev, krepili primerno vedenje z nagrado (npr. z risanko), uresničevali dogovorjene strategije za

preprečevanje neželenega vedenja pri posameznih učencih, vključevali učence v izbrane programe in dejavnosti za čustveno in socialno opismenjevanje itd.

Neskladje v rezultatih pri posameznih dejavnostih, pridobljenih z analizo podatkov z opazovalnih lestvic in anketnega vprašalnika za učitelje, je lahko posledica primerjave rezultatov, pridobljenih s pomočjo različnih metod zbiranja podatkov. Medtem ko se anketni vprašalnik za učitelje zanaša na samooceno, kar povečuje tveganje za višjo stopnjo subjektivnosti učiteljev pri oceni lastne poučevalne prakse v smeri bolj pozitivne ocene, opazovanje pouka zagotavlja zunanje, bolj objektivno vrednotenje. Prav tako lahko učitelji različno interpretirajo vprašanja v anketnem vprašalniku, kar vodi do različnih odgovorov, ki ne odražajo nujno dejanskega stanja.

Drugo možno pojasnilo ugotovljenih neskladij je časovno obdobje, v katerem je bilo izvedeno zbiranje podatkov. Rezultati anketnega vprašalnika za učitelje temeljijo na presoji učiteljev za celotno šolsko leto, medtem ko podatki z opazovalnih lestvic temeljijo na opazovanju devet dni pouka in odmora za vse vzgojno-izobraževalne zavode v tekočem šolskem letu. Obstaja možnost, da zgolj opazovane ure pouka in odmora niso vključevale izbrane dejavnosti.

Upad rezultatov v devetem letu izvajanja prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM je lahko posledica kadrovskih težav, menjave učiteljev in zaposlitve novih učiteljev, ki niso bili deležni bodisi spremljave in podpore svetovalcev Zavoda RS za šolstvo v prejšnjih letih bodisi dodatnih usposabljanj za delo z otroki z AM.

3.2 Cilj 2: Ugotoviti, v kolikšni meri so pristopi in načini poučevanja, ki jih uporabljajo učitelji, skladni s programom

Realizacijo cilja 2 smo ugotavljali z enim kazalnikom, in sicer z rezultati na opazovalni lestvici za področje pristopov in načinov poučevanja. V nadaljevanju prikazujemo rezultate v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev opazovalne lestvice, b) ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV OPAZOVALNE LESTVICE – PRISTOPI IN NAČINI POUČEVANJA

Področje »*pristopi in načini poučevanja*« je bilo spremljano na podlagi trinajstih opazovanih elementov na opazovalni lestvici (razvidno iz tabele 6). Pogostost pojavljanja posameznega opazovanega elementa se je pri učni uri ocenjevala s pomočjo tristopenjske lestvice, pri čemer pomeni 1 ne, 2 delno, 3 da.

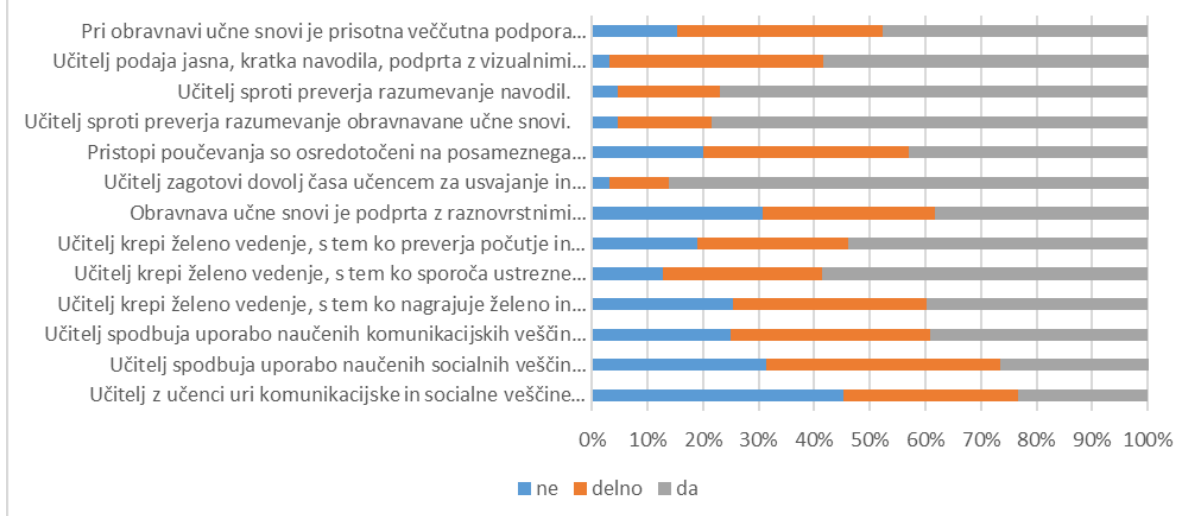
V tabelah 6 in 7 prikazujemo rezultate opazovanj s področja »pristopi in načini poučevanja« v šolskih letih 2022/23 in 2023/24. Število (n) v tabelah pomeni, pri koliko opaženih urah pouka so opazovalke opazile določen opazovani element. Osenčenje vrstic predstavlja tiste elemente, ki so dosegli večinsko zastopanost pri opazovanih učnih urah (več kot 50 %).

Tabela 6: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice PRISTOPI IN NAČINI POUČEVANJA v šolskem letu 2022/23

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Pri obravnavi učne snovi je prisotna veččutna podpora (vizualna, slušna ...).	10	15,4	24	36,9	31	47,7	65	100,0
Učitelj podaja jasna, kratka navodila, podprta z vizualnimi pripomočki.	2	3,1	25	38,5	38	58,5	65	100,0
Učitelj sproti preverja razumevanje navodil.	3	4,6	12	18,5	50	76,9	65	100,0
Učitelj sproti preverja razumevanje obravnavane učne snovi.	3	4,6	11	16,9	51	78,5	65	100,0
Pristopi poučevanja so osredotočeni na posameznega učenca in njegove individualne potrebe.	13	20,0	24	36,9	28	43,1	65	100,0
Učitelj zagotovi dovolj časa učencem za usvajanje in izkazovanje znanja.	2	3,1	7	10,8	56	86,2	65	100,0
Obravnava učne snovi je podprta z raznovrstnimi didaktičnimi pripomočki.	20	30,8	20	30,8	25	38,5	65	100,0
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko preverja počutje in pomirja učence.	12	19,0	17	27,0	34	54,0	63	100,0
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko sporoča ustrezne povratne informacije in preusmerja vedenje.	8	12,7	18	28,6	37	58,7	63	100,0
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko nagraduje želeno in omejuje neželeno vedenje.	16	25,4	22	34,9	25	39,7	63	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	16	25,0	23	35,9	25	39,1	64	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	20	31,3	27	42,2	17	26,6	64	100,0
Učitelj z učenci uri komunikacijske in socialne veščine (vključevanje v skupinske dejavnosti z drugimi otroki, podpora pri vključevanju ...).	29	45,3	20	31,3	15	23,4	64	100,0

Iz tabele 6 za šolsko leto 2022/23 je razvidno, da so učitelji **v večinskem deležu** opazovanih ur pouka **izvajali šest (od trinajstih) opazovanih elementov**. V grafu 1 so ti elementi obarvani s sivo barvo in segajo nad 50 % zastopanosti pri pouku (sprotno preverjanje razumevanja obravnavane učne snovi in navodil, dajanje jasnih, kratkih navodil, podprtih z vizualnimi pripomočki, krepitev želenega vedenja s preverjanjem počutja in pomirjanjem učencev ter sporočanjem ustrezne povratne informacije in preusmerjanjem vedenja, daleč najboljše pa zagotavljanje časa za usvajanje in izkazovanje znanja – 86,2 %).

Pristopi in načini poučevanja (šol. leto 2022/23)

Graf 1: Pristopi in načini poučevanja (šolsko leto 2022/23)

Opazovani elementi, ki so bili **delno zastopani** pri približno dobri tretjini opazovanih ur pouka, so: pristopi poučevanja so osredotočeni na posameznega učenca, obravnava učne snovi je podprta z raznovrstnimi didaktičnimi pripomočki, učitelj krepi želeno vedenje s tem, ko nagraduje želeno in omejuje neželjeno vedenje, spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji, spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji ter z učenci uri komunikacijske in socialne veščine (vključevanje v skupinske dejavnosti z drugimi otroki, podpora pri vključevanju ...).

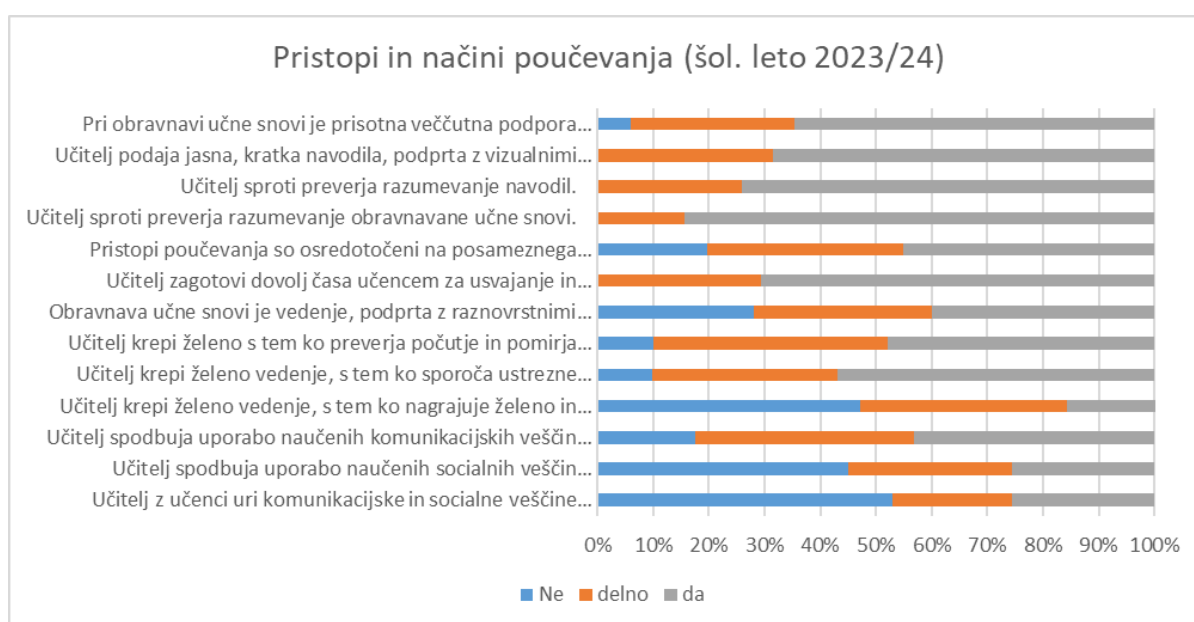
Opazovani element »pri obravnavi učne snovi je prisotna veččutna podpora (vizualna, slušna ...)« je bil zastopan pri 47,7 % opazovanih ur pouka ali pa vsaj delno pri 36,9 % opazovanih ur pouka, ne dosega pa še kriterija zastopanosti v večinskem deležu opazovanih ur (več kot 50 %).

Tabela 7: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice PRISTOPI IN NAČINI POUČEVANJA v šolskem letu 2023/24

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Pri obravnavi učne snovi je prisotna veččutna podpora (vizualna, slušna ...).	3	5,9	15	29,4	33	64,7	51	100,0
Učitelj podaja jasna, kratka navodila, podprta z vizualnimi pripomočki.	0	0,0	16	31,4	35	68,6	51	100,0
Učitelj sproti preverja razumevanje navodil.	0	0,0	13	26,0	37	74,0	50	100,0
Učitelj sproti preverja razumevanje obravnavane učne snovi.	0	0,0	8	15,7	43	84,3	51	100,0
Pristopi poučevanja so osredotočeni na posameznega učenca in njegove individualne potrebe.	10	19,6	18	35,3	23	45,1	51	100,0
Učitelj zagotovi dovolj časa učencem za usvajanje in izkazovanje znanja.	0	0,0	15	29,4	36	70,6	51	100,0
Obravnava učne snovi je podprta z raznovrstnimi didaktičnimi pripomočki.	14	28,0	16	32,0	20	40,0	50	100,0
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko preverja počutje in pomirja učence.	5	10,0	21	42,0	24	48,0	50	100,0

Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko sporoča ustrezne povratne informacije in preusmerja vedenje.	5	9,8	17	33,3	29	56,9	51	100,0
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko nagrajuje želeno in omejuje neželjeno vedenje.	24	47,1	19	37,3	8	15,7	51	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	9	17,6	20	39,2	22	43,1	51	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	23	45,1	15	29,4	13	25,5	51	100,0
Učitelj z učenci uri komunikacijske in socialne veščine (vključevanje v skupinske dejavnosti z drugimi otroki, podpora pri vključevanju ...).	27	52,9	11	21,6	13	25,5	51	100,0

Iz tabele 7 za šolsko leto 2023/24 je razvidno, da so učitelji v **večinskem deležu** opazovanih ur pouka **izvajali šest (od trinajstih) opazovanih elementov**, kar smo dodatno ponazorili v grafu 2: Pristopi in načini poučevanja (šolsko leto 2023/24).

Graf 2: Pristopi in načini poučevanja (šolsko leto 2023/24)

Učitelji so v šolskem letu 2023/24 podobno kot v šolskem letu 2022/23 pri večini opazovanih ur pouka sproti preverjali razumevanje navodil, zagotavljali dovolj časa učencem za usvajanje in izkazovanje znanja, dajali jasna, kratka navodila, podprta z vizualnimi pripomočki, pri obravnavi učne snovi učencem zagotavljali veččutno podporo (vizualna, slušna ...), krepili želeno vedenje s tem, ko sporočajo ustrezne povratne informacije in preusmerjajo vedenje učencev, daleč najboljše pa sproti preverjali razumevanje obravnavane učne snovi (kar pri 84,3 % opazovanih ur pouka).

Primerjalno med šolskima letoma so se izboljšave v šolskem letu 2023/24 pokazale pri postavkah, da so učitelji v večini zagotavljali veččutno podporo (vizualna, slušna ...) pri obravnavi učne snovi, dajali jasna, kratka navodila, podprta z vizualnimi pripomočki, sproti preverjali razumevanje obravnavane učne snovi, vključevali v pouk pristope poučevanja, ki so osredotočeni na posameznega učenca in njegove individualne potrebe, ter spodbujali uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.

Primerjalno med šolskima letoma se je v šolskem letu 2023/24 pomembno poslabšal rezultat pri postavki »učitelji krepijo želeno vedenje, s tem ko nagrajujejo želeno in omejujejo neželjeno vedenje« (za približno 24 odstotnih točk).

V šolskem letu 2023/24 učitelji v veliki meri (45,1 %) z učenci niso spodbujali uporabe naučenih socialnih veščin v vsakdanji komunikaciji. Prav tako niso v večinskem deležu opazovanih ur pouka z učenci urili komunikacijskih in socialnih veščin (vključevanje v skupinske dejavnosti z drugimi otroki, podpora pri vključevanju ... – 52,9 %).

b) UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ: UGOTOVITI, V KOLIKŠNI MERI SO PRISTOPI IN NAČINI POUČEVANJA, KI JIH UPORABLJAJO UČITELJI, SKLADNI S PROGRAMOM

Ugotavljamo, da so v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) učitelji **v skladu s programom v večinskem deležu** (več kot 50 %) **v celoti izvajali** naslednje dejavnosti:

- podajajo jasna, kratka navodila, podprta z vizualnimi pripomočki,
- sproti preverjajo razumevanje navodil,
- sproti preverjajo razumevanje obravnavane učne snovi,
- zagotavljajo dovolj časa učencem za usvajanje in izkazovanje znanja,
- krepijo želeno vedenje, s tem ko sporočajo ustrezne povratne informacije in preusmerjajo vedenje.

Delno izvajanje v obeh šolskih letih in v smeri izboljšanja rezultatov v šolskem letu 2023/24 se kaže pri tem, da so učitelji:

- zagotavljali učencem veččutno podporo pri obravnavi učne snovi (vizualna, slušna ...),
- v pouk vključevali pristope poučevanja, ki so osredotočeni na posameznega učenca in njegove individualne potrebe,
- obravnavali učno snov tako, da je obravnava podprta z raznovrstnimi didaktičnimi pripomočki.

Rezultati kažejo, da v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) večina učiteljev ni izvajala dovolj dejavnosti s specialnodidaktičnega področja učenja socialnih in komunikacijskih veščin. Učitelji večinoma z učenci:

- niso urili komunikacijskih in socialnih veščin (vključevanje v skupinske dejavnosti z drugimi otroki, podpora pri vključevanju ...),
- niso spodbujali uporabe naučenih socialnih veščin v vsakdanji komunikaciji.

Prav tako izstopa upad rezultata v šolskem letu 2023/24 pri opazovanem elementu:

- učitelji krepijo želeno vedenje, s tem ko nagrajujejo želeno in omejujejo neželjeno vedenje (upad rezultata za približno 24 odstotne točke).

3.3 Cilj 3: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo komunikacijske veščine skladno s programom

Realizacijo cilja 3 smo ugotavljali z dvema kazalnikoma, in sicer z rezultati na opazovalni lestvici za področje komunikacijskih veščin in odgovori strokovnih delavcev na anketnem vprašalniku. V nadaljevanju prikazujemo rezultate v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev opazovalne lestvice, b) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika, c) skupne ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV OPAZOVALNE LESTVICE – KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE

Področje »komunikacijske veščine« je bilo spremljano na podlagi devetih opazovanih elementov na opazovalni lestvici (razvidno iz tabel 8 in 9). Pogostost pojavljanja posameznega opazovanega elementa pri opazovani uri pouka se je ocenjevalo s pomočjo tristopenjske lestvice, pri čemer pomeni 1 ne, 2 delno, 3 da.

V tabelah 8 in 9 prikazujemo rezultate opazovanj s področja »komunikacijske veščine« v šolskih letih 2022/23 in 2023/24. Število (n) v tabelah pomeni, pri koliko opazovanih urah pouka so opazovalke opazile določeni opazovani element. Osenčenje vrstic predstavlja tiste opazovane elemente, ki so dosegli večinsko (več kot 50 %) zastopanost pri učnih urah.

V šolskem letu 2022/23 so bila izvedena le štiri opazovanja pouka specialnopedagoške dejavnosti učenja komunikacijskih veščin zaradi objektivnih razlogov (odsotnosti učiteljev za komunikacijske veščine in nadomeščanja s poukom drugih predmetov v urniku).

Zato rezultate v tabeli 8 za leto 2022/23 prikazujemo zgolj zaradi celovitosti pregleda rezultatov z opazovalnih lestvic za področje komunikacijskih veščin za obe šolski leti. Vendar jih zaradi premajhnega vzorca ne upoštevamo pri posploševanju, interpretaciji in oblikovanju zaključkov bodisi o pogostosti pojavljanja posameznih opazovanih elementov pri pouku v šolskem letu 2022/23 bodisi primerjalno za obe šolski leti.

Tabela 8: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE v šolskem letu 2022/23

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Učitelj prilagaja učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu.	3	75,0	1	25,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin.	2	50,0	2	50,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj učenje komunikacijskih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	2	50,0	2	50,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost).	4	100,0	0	0,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine.	4	100,0	0	0,0	0	0,0	4	100,0

Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	4	100,0	0	0,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj spodbuja učence k očesnemu stiku.	4	100,0	0	0,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	3	75,0	1	25,0	0	0,0	4	100,0
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	2	50,0	2	50,0	0	0,0	4	100,0

Tabela 9: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE v šolskem letu 2023/24

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Učitelj prilagaja učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu.	1	7,1	2	14,3	11	78,6	14	100,0
Učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin.	0	0,0	1	7,7	12	92,3	13	100,0
Učitelj učenje komunikacijskih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	3	23,1	2	15,4	8	61,5	13	100,0
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost).	0	0,0	4	30,8	9	69,2	13	100,0
Učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine.	0	0,0	6	46,2	7	53,8	13	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	0	0,0	1	7,1	13	92,9	14	100,0
Učitelj spodbuja učence k očesnemu stiku.	2	14,3	3	21,4	9	64,3	14	100,0
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	1	7,1	1	7,1	12	85,7	14	100,0
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	0	0,0	2	14,3	12	85,7	14	100,0

Iz tabele 9 za šolsko leto 2023/24 so razvidni zelo spodbudni rezultati, ki kažejo na oceno opazovalk, da so bile specialnopedagoške dejavnosti učenja komunikacijskih veščin v šolskem letu 2023/24 poučevane kakovostno.

Rezultati opazovanj poučevanja komunikacijskih veščin v šolskem letu 2023/24 kažejo, da so učitelji pri pouku izvajali **vseh devet opazovanih elementov** v celoti **v večinskem deležu** (več kot 50 %) opazovanih ur pouka. Še posebej izstopa visoka zastopanost štirih opazovanih elementov:

- učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji (92,9 %),
- učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin (92,3 %),
- učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca (85,7 %),
- učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi (85,7 %).

b) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA UČITELJE – KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE

V šolskem letu 2022/23 je anketni vprašalnik (skupno iz vseh treh zavodov) izpolnilo 42 učiteljev (n = 42), v šolskem letu 2023/24 pa 37 učiteljev (n = 37).

Odgovarjali so na vprašanje: *Katere elemente iz programa za otroke z AM za področje komunikacijskih veščin ste lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces?* Iz možnih izbir, ki jih je bilo devet (razvidne so v tabelah 10 in 11), so učitelji lahko izbrali več odgovorov.

Podatek o številu v tabelah se nanaša na število učiteljev, ki je izbralo to trditev. Senčenje vrstic predstavlja tiste spraševane elemente, ki so dosegli večinski delež (več kot 50 %) odgovorov učiteljev.

Tabela 10: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2022/23 – komunikacijske veščine

	Število	Odstotek
Učitelj prilagaja učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu.	28	66,7
Učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin.	16	38,1
Učitelj učenje komunikacijskih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	22	52,4
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost).	24	57,1
Učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine.	12	28,6
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	29	69,0
Učitelj spodbuja učence k očesnemu stiku.	32	76,2
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	39	92,9
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	38	90,5

Iz tabele 10 za šolsko leto 2022/23 je razvidno, da učitelji menijo, da so **sedem od devetih spraševanih elementov lahko uvedli** v vzgojno-izobraževalni proces, med katerimi ocenjujejo, da so daleč največ izvajali dva spraševana elementa:

- učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca (92,9 %),
- učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi (90,5 %).

Za dva spraševana elementa učitelji menijo, da so jih izvajali **v tretjinski meri**:

- učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin (38,1 %),
- učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine (28,6 %).

Tabela 11: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2023/24 – komunikacijske veščine

	Število	Odstotek
Učitelj prilagaja učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu.	29	78,4
Učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin.	17	45,9
Učitelj učenje komunikacijskih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	24	64,9
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost).	13	35,1
Učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine.	9	24,3
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	23	62,2
Učitelj spodbuja učence k očesnemu stiku.	27	73,0
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	31	83,8
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	31	83,8

Iz tabele 11 za šolsko leto 2023/24 je razvidno, da učitelji menijo, da so **šest od devetih spraševanih elementov lahko uvedli** v vzgojno-izobraževalni proces; ocenjujejo, da so največ izvajali dva spraševana elementa:

- učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca (83,8 %),
- učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi (83,8 %).

Ostali trije spraševani elementi se po mnenju učiteljev o možnosti uvedbe v vzgojno-izobraževalni proces razporedijo v intervalu od 24,3 do 45,9 %:

- učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine (24,3 %),
- učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost – primerjalno med šolskima letoma je pri tem elementu prišlo do upada rezultata za približno 22 odstotnih točk v šolskem letu 2023/24 – 35,1 %),
- učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin (45,9 %).

V obeh šolskih letih torej večina učiteljev meni, da so lahko v vzgojno-izobraževalni proces uvedli naslednje elemente s področja komunikacijskih veščin:

- prilagajanje učenja komunikacijskih veščin posameznemu učencu,
- učenje komunikacijskih veščin s povezovanjem z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu,
- spodbujanje učencev k uporabi naučenih komunikacijskih veščin v vsakdanji komunikaciji,
- spodbujanje učencev k vzpostavljanju očesnega stika,
- preverjanje počutja učencev in odzivanje na potrebe vsakega učenca,
- spodbujanje učencev k medsebojni socialni interakciji.

Trije spraševani elementi ne dosegajo kriterija večine, se pa gibljejo med tretjino in polovico zastopanosti pri odgovorih učiteljev, to so:

- uporaba različnih didaktičnih pripomočkov pri učenju komunikacijskih veščin,
- izvajanje dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost),
- strukturirano poučevanje komunikacijskih veščin.

c) SKUPNE UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ 3: UGOTOVITI, V KOLIKŠNI MERI UČITELJI UČIJO KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE SKLADNO S PROGRAMOM

Zaradi izključitve rezultatov z opazovalnih lestvic za področje komunikacijskih veščin za šolsko leto 2022/23 (tabela 8) pri posploševanju, interpretaciji in oblikovanju zaključkov bomo skupne ugotovitve pri cilju 3 predstavili s primerjavo analiziranih rezultatov z opazovalnih lestvic in anketnega vprašalnika za učitelje samo za šolsko leto 2023/24.

Primerjava rezultatov z opazovalne lestvice in anketnega vprašalnika za učitelje za šolsko leto 2023/24 je pokazala, da je večina učiteljev v tem šolskem letu:

- preverjala **počutje učencev in se odzivala na potrebe vsakega izmed njih**
*učitelji, ki preverjajo počutje učencev in se odzovejo*_{2023/24} = 83,8 %
*DA (opazovalna lestvica – počutje učencev in odziv)*_{2023/24} = 85,7 %
- spodbujala učence **k medsebojni socialni interakciji**
*učitelji, ki spodbujajo k medsebojni interakciji učencev*_{2023/24} = 83,8 %
*DA (opazovalna lestvica spodbujanje k medsebojni interakciji)*_{2023/24} = 85,7 %
- prilagajala **učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu**
*učitelji, ki prilagajajo učenje komunik. veščin*_{2023/24} = 78,4 %
*DA (opazovalna lestvica – prilagajanje učenja kom. veščin)*_{2023/24} = 78,6 %
- spodbujala učence **k očesnemu stiku**
*učitelji, ki spodbujajo očesni stik*_{2023/24} = 73,0 %
*DA (opazovalna lestvica – spodbujanje očesnega stika)*_{2023/24} = 64,3 %
- učenje komunikacijskih veščin **povezovala z vsebinami drugih predmetov**, ki se poučujejo v tem razredu
*učitelji, ki povezujejo komunik. veščine z drugimi predmeti*_{2023/24} = 64,9 %
*DA (opazovalna lestvica – medpredmetno – kom. veščine)*_{2023/24} = 61,5 %

- **spodbujala uporabo naučenih komunikacijskih veščin** učencev v vsakdanji komunikaciji (pri tem elementu so ugotovitve primerjave nekoliko neuravnotežene v smeri boljše ocene opazovalk o pogostosti zastopanosti elementa pri pouku)

*učitelji, ki spodbujajo uporabo komunik. veščin*_{2023/24} = 62,2 %

*DA (opazovalna lestvica – spodb. uporabe komunik. veščin)*_{2023/24} = 92,9 %

Za ostale tri postavke na področju komunikacijskih veščin v šolskem letu 2023/24 so ugotovitve *neuravnotežene*, saj kažejo na *precejšnje razlike* med rezultati, pridobljenimi z anketnim vprašalnikom za učitelje, in rezultati z opazovalnih lestvic. Za te postavke večina učiteljev meni, da jih niso izvajali v zadostni meri oziroma so jih izvajali *premalo*, medtem ko opažanja svetovalk kažejo, da so jih učitelji v *večinskem deležu* (več kot 50 %) opazovanih ur pouka izvajali. Gre torej za nasprotujoča si mnenja učiteljev in opažanja svetovalk. Interpretiramo, da se te dejavnosti izvajajo **delno**:

- **uporaba različnih didaktičnih pripomočkov** pri učenju komunikacijskih veščin
*učitelji, ki uporabljajo did. pripomočke ...*_{2023/24} = 45,9 %
*DA (opazovalna lestvica – did. pripomočki)*_{2023/24} = 92,3 %
- **dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom** (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost)
*učitelji, ki izvajajo kom. veščine v skladu s programom*_{2023/24} = 35,1 %
*DA (opazovalna lestvica – kom. veščine – program)*_{2023/24} = 69,2 %
- **poučevanje komunikacijskih veščin na strukturiran način**
*učitelji, ki strukturirano poučujejo kom. veščine*_{2023/24} = 24,3 %
*DA (opazovalna lestvica – strukt. poučevanje kom. veščin)*_{2022/21} = 53,8 %

3.4 Cilj 4: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo socialne veščine skladno s programom

Realizacijo cilja 4 smo ugotavljali z dvema kazalnikoma, in sicer z rezultati na opazovalni lestvici za področje socialnih veščin in odgovori strokovnih delavcev na anketnem vprašalniku. V nadaljevanju prikazujemo rezultate v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev opazovalne lestvice, b) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika, c) skupne ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV OPAZOVALNE LESTVICE – SOCIALNE VEŠČINE

Področje socialnih veščin je bilo spremljano na podlagi osmih opazovanih elementov na opazovalni lestvici (razvidno iz tabel 12 in 13). Pogostost pojavljanja posameznega opazovanega elementa pri opazovani uri se je ocenjevalo s pomočjo tristopenjske lestvice, pri čemer pomeni 1 ne, 2 delno, 3 da. V šolskem letu 2022/23 je anketni vprašalnik (skupno iz vseh treh zavodov) izpolnilo 42 učiteljev (n = 42), v šolskem letu 2023/24 pa 37 učiteljev (n = 37).

V tabelah 12 in 13 prikazujemo rezultate opazovanj s področja »socialne veščine« v šolskih letih 2022/23 in 2023/24. Število (n) v tabelah pomeni, pri koliko opazovanih urah pouka so opazovalke zaznale določeni opazovani element. Osenčenje vrstic predstavlja tiste opazovalne elemente s področja socialnih veščin, ki so dosegli večinsko zastopanost (več kot 50 %) pri učnih urah.

Tabela 12: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice SOCIALNE VEŠČINE v šolskem letu 2022/23

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu.	5	55,6	1	11,1	3	33,3	9	100,0
Učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin.	4	44,4	1	11,1	4	44,4	9	100,0
Učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	5	55,6	1	11,1	3	33,3	9	100,0
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja ...).	0	0,0	2	22,2	7	77,8	9	100,0
Učitelj strukturirano poučuje socialne veščine.	3	33,3	5	55,6	1	11,1	9	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	1	11,1	5	55,6	3	33,3	9	100,0
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	1	11,1	1	11,1	7	77,8	9	100,0
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	2	22,2	2	22,2	5	55,6	9	100,0

Iz tabele 12 za šolsko leto 2022/23 izhaja, da so **tri od osmih področij socialnih veščin** učitelji v celoti izvajali v **večinskem deležu** opazovanih ur pouka (v razponu od 55,6 do 77,8 % ur). Pri opazovanem elementu »učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin« rezultati kažejo, da so element učitelji *premalo* izvajali (so sicer blizu polovice, vendar ne dosegajo večinske zastopanosti (44,4 %)).

Dva opazovana elementa sta se »**delno**« izvajala pri opazovanih urah:

- učitelj strukturirano poučuje socialne veščine (pri tej postavki se ostalih 50 % nagiba bolj v smeri »ne«, torej pri 33,3 % opazovanih ur je bil opazovani element odsoten, pri 11,1 % se je izvajal),

- učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji (pri tej postavki se ostalih 50 % nagiba bolj v smeri »da«, torej pri 33,3 % opazovanih ur se je opazovani element izvajal v celoti, pri 11, 1 % je bil odsoten).

Dva opazovana elementa s področja socialnih veščin se **nista izvajala** v večinskem deležu opazovanih ur (oba v 55,6-% deležu):

- učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu,
- učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.

Tabela 13: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice SOCIALNE VEŠČINE v šolskem letu 2023/24

	Ne		Delno		Da		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu.	0	0,0	2	28,6	5	71,4	7	100,0
Učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin.	0	0,0	1	14,3	6	85,7	7	100,0
Učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	0	0,0	4	57,1	3	42,9	7	100,0
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja ...).	0	0,0	1	14,3	6	85,7	7	100,0
Učitelj strukturirano poučuje socialne veščine.	1	14,3	4	57,1	2	28,6	7	100,0
Učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	0	0,0	0	0,0	6	100,0	6	100,0
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	0	0,0	1	14,3	6	85,7	7	100,0
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	0	0,0	0	0,0	7	100,0	7	100,0

Iz tabele 13 za šolsko leto 2023/24 izhaja, da so **šest od osmih opazovanih elementov** s področja socialnih veščin učitelji izvajali v večinskem deležu opazovanih ur pouka (v razponu od 71,4- do celo 100-% deležu ur). Posebej izstopata dva opazovana elementa, ki sta bila **v celoti** zastopana pri **vseh** opazovanih urah pouka specialnopedagoških dejavnosti učenje socialnih veščin (100 %):

- učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji,
- učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.

Dva opazovalna elementa sta se »**delno**« izvajala pri pouku:

- učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu (element »delno« izvajan v 57,1 % opazovanih ur, pri 42,9 % opazovanih ur se je izvajal v celoti),

- učitelj strukturirano poučuje socialne veščine (pri tej postavki se ostalih 50 % nagiba bolj v smeri »da«, torej pri 28,6 % opazovanih ur se je opazovani element izvajal, pri 14,3 % opazovanih ur tega opazovalnega elementa ni bilo zaznati).

Primerjalno med letoma je opaziti bistveno **izboljšanje rezultatov pri vseh osmih opazovanih elementih** s področja socialnih veščin v šolskem letu 2023/24. Dva opazovana elementa v obeh šolskih letih ne dosežeta prisotnosti v večinskem deležu opazovanih ur. Rezultati pri opazovanem elementu »učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu« kažejo, da so učitelji v šolskem letu 2022/23 socialne veščine povezovali z vsebinami drugih predmetov pri 33,3 % opazovanih ur, v šolskem letu 2023/24 pa pri 42,9 % ur. Rezultat se bistveno izboljšuje tudi pri delnem izvajanju tega opazovanega elementa (v šolskem letu 2022/23 se je delno izvajal zgolj pri 11,1 %, v šolskem letu 2023/24 pa pri 57,1 % opazovanih ur).

Področje strukturiranega poučevanja socialnih veščin v obeh šolskih letih ne dosega pogostosti izvajanja v večinskem deležu opazovanih ur s slabšim rezultatom v šolskem letu 2022/23 (izvaja se le v 11,1 % opazovanih ur). Ta element se je v obeh šolskih letih v večinskem deležu »delno« izvajal pri pouku (v šolskem letu 2022/23 pri 55,5 %, v šolskem letu 2023/24 pri 57,1 % opazovanih ur pouka).

b) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA – SOCIALNE VEŠČINE

V šolskem letu 2022/23 je anketni vprašalnik (skupno iz vseh treh zavodov) izpolnilo 42 učiteljev (n = 42), v šolskem letu 2023/24 pa 37 učiteljev (n = 37).

Odgovarjali so na vprašanje: *Katere elemente iz programa za otroke z AM za področje socialnih veščin ste lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces?* Iz možnih izbir, ki jih je bilo sedem (razvidni so v tabelah 14 in 15) so učitelji lahko izbrali več odgovorov.

Podatek o številu v tabelah se nanaša na število učiteljev, ki je izbralo to trditev. Senčenje vrstic predstavlja tiste spraševane elemente, ki so dosegli večinski delež (več kot 50 %) odgovorov učiteljev.

Tabela 14: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2022/23 – socialne veščine

	Število	Odstotek
Učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu.	27	64,3
Učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin.	19	45,2
Učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	20	47,6
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (npr. čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja).	27	64,3
Učitelj strukturirano poučuje socialne veščine.	11	26,2
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	39	92,9
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	39	92,9

Iz tabele 14 za šolsko leto 2022/23 je razvidno, da so učitelji **štiri od sedmih** spraševanih elementov s področja socialnih veščin lahko izvajali pri pouku v večinskem deležu. Te spraševane elemente je izbralo več kot 50 % učiteljev.

Pri dveh spraševanih elementih so se rezultati zelo približali polovici, vendar niso dosegli večinskega deleža v odgovorih učiteljev:

- učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin (45,2 %),
- učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu (47,6 %).

Element »učitelj strukturirano poučuje socialne veščine« se je po mnenju učiteljev izvajal le v četrtnem deležu (26,2 %).

Tabela 15: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2023/24 – socialne veščine

	Število	Odstotek
Učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu.	25	67,6
Učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin.	16	43,2
Učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	20	54,1
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (npr. čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja).	21	56,8
Učitelj strukturirano poučuje socialne veščine.	9	24,3
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	30	81,1
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	31	83,8

Iz tabele 15 za šolsko leto 2023/24 izhaja, da učitelji menijo, da so lahko v večinskem deležu (več kot 50 % zastopanosti v odgovorih učiteljev) izvajali **pet od sedmih** spraševanih elementov, dva elementa pa sta zastopana od 24,3 do 43,2 % odgovorov.

Primerjalno med letoma je opaziti poslabšanje rezultatov v šolskem letu 2023/24 pri večini spraševanih elementov s področja socialnih veščin, z izjemo dveh elementov:

- učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu (izboljšanje rezultata v šolskem letu 2023/24 za 3 odstotne točke),
- učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu (izboljšanje rezultata v šolskem letu 2023/24 za približno 7 odstotnih točk).

Rezultati anketnega vprašalnika v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) kažejo, da so na področju socialnih veščin učitelji v večinskem deležu:

- prilagajali učenje socialnih veščin posameznemu učencu,
- izvajali dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (npr. čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja),

- preverjali počutje učencev in se odzivali na potrebe vsakega izmed njih,
- jih spodbujali k medsebojnim socialnim interakcijam.

Pri elementu »učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu« se je rezultat v šolskem letu 2023/24 od nezadostnega izvajanja (47,6 %) v šolskem letu 2022/23 izboljšal v smeri večinskega izvajanja v šolskem letu 2023/24 (54,1 %).

V obeh šolskih letih so se rezultati pri elementu »učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin« zelo približali polovici, vendar niso dosegli večinskega deleža odgovorov učiteljev (45,2 % v šolskem letu 2022/23 in 45,9 % v šolskem letu 2023/24).

Primerjalno med letoma se kažejo primanjkljaji na področju strukturiranega poučevanja socialnih veščin, saj je to dejavnost izvajala le četrtna učiteljev (26,2 % v šolskem letu 2022/23 in 24,3 % v šolskem letu 2023/24).

c) SKUPNE UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ 4: UGOTOVITI, V KOLIKŠNI MERI UČITELJI UČIJO SOCIALNE VEŠČINE SKLADNO S PROGRAMOM

Skupne ugotovitve kažejo, da je **večinski delež** učiteljev v obeh šolskih letih:

- izvajal **dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom** (čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja ...)
*učitelji, ki izvajajo socialne veščine v skladu s programom*_{2022/23} = 64,3 %
*učitelji, ki izvajajo socialne veščine v skladu s programom*_{2023/24} = 56,8 %
*DA (opazovalna lestvica – soc. veščine – program)*_{2022/23} = 77,8 %
*DA (opazovalna lestvica – soc. veščine – program)*_{2023/24} = 85,7 %
- preverjal **počutje učencev in se odzival na potrebe vsakega izmed njih**
*učitelji, ki preverjajo počutje učencev in se odzovejo*_{2022/23} = 92,9 %
*učitelji, ki preverjajo počutje učencev in se odzovejo*_{2023/24} = 81,1 %
*DA (opazovalna lestvica – počutje učencev – odziv)*_{2022/23} = 77,8 %
*DA (opazovalna lestvica – počutje učencev – odziv)*_{2023/24} = 85,7 %
- spodbujal učence k **medsebojnim socialnim interakcijam**
*učitelji, ki spodbujajo medsebojne interakcije učencev*_{2022/23} = 92,9 %
*učitelji, ki spodbujajo medsebojne interakcije učencev*_{2023/24} = 83,8 %
*DA (opazovalna lestvica – spodb. meds. soc. interakcij)*_{2022/23} = 55,6 %
*DA (opazovalna lestvica – spodb. meds. soc. interakcij)*_{2023/24} = 100,0 %

Učitelji so prav tako **v večinskem deležu** (z izjemo le dveh nižjih rezultatov) v obeh šolskih letih:

- prilagajali **učenje socialnih veščin** posameznemu učencu
*učitelji, ki prilagajajo učenje soc. veščin*_{2022/23} = 64,3 %
*učitelji, ki prilagajajo učenje soc. veščin*_{2023/24} = 67,6 %
*DA (opazovalna lestvica – prilagajanje učenja soc. veščin)*_{2022/23} = 33,3 %
*DA (opazovalna lestvica – prilagajanje učenja soc. veščin)*_{2023/24} = 71,4 %

Bistveno *izboljšanje rezultatov* v šolskem letu 2023/24 ugotavljamo pri opazovalnem elementu:

- učitelj **spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji**, saj jo v šolskem letu 2023/24 izvajajo vsi spraševani učitelji, v šolskem letu 2022/23 pa zgolj tretjina učiteljev

$DA \text{ (opazovalna lestvica – soc. veščine – vsakdan)}_{2022/23} = 33,3 \%$

$DA \text{ (opazovalna lestvica – soc. veščine – vsakdan)}_{2023/24} = 100,0 \%$

Delno izvajanje ocenjujemo pri dveh dejavnostih:

- učitelji **uporabljajo didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin**
 $učitelji, ki upor. did. pripom. pri učenju soc. veščin_{2022/23} = 45,2 \%$
 $učitelji, ki upor. did. pripom. pri učenju soc. veščin_{2023/24} = 43,2 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – did. pripom. – soc. veščine)}_{2022/23} = 44,4 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – did. pripom. – soc. veščine)}_{2023/24} = 85,7 \%$
- učitelji **učenje socialnih veščin povezujejo z vsebinami drugih predmetov**, ki se poučujejo v tem razredu

$učitelji, ki soc. veščine medpredmetno povezujejo_{2022/23} = 47,6 \%$

$učitelji, ki soc. veščine medpredmetno povezujejo_{2023/24} = 54,1 \%$

$DA \text{ (opazovalna lestvica – soc. veščine – medpredmetno)}_{2022/23} = 33,3 \%$

$DA \text{ (opazovalna lestvica – soc. veščine – medpredmetno)}_{2023/24} = 42,9 \%$

Slabi rezultati se v obeh šolskih letih kažejo pri elementu:

- učitelj **strukturirano poučuje socialne veščine**
 $učitelji, ki socialne veščine poučujejo strukturirano_{2022/23} = 26,2 \%$
 $učitelji, ki socialne veščine poučujejo strukturirano_{2023/24} = 24,3 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – soc. veščine – strukturirano)}_{2022/23} = 11,1 \%$
 $DA \text{ (opazovalna lestvica – soc. veščine – strukturirano)}_{2023/24} = 28,6 \%$

3.5 Cilj 5: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji izvajajo podaljšano bivanje skladno s programom

Učenci v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 v podaljšano bivanje niso bili vključeni, saj gre za 8. in 9. razred, ko imajo učenci po predmetniku večje število ur in odidejo domov takoj po pouku. Tega cilja torej v višjih razredih **ne moremo preverjati**.

3.6 Cilj 6: Ugotoviti, ali strokovni delavci v individualiziranem programu načrtujejo dejavnosti za uravnavanje vedenja

Realizacijo cilja 6 smo ugotavljali z enim kazalnikom, in sicer z rezultati analize vsebine individualiziranih programov (IP). Rezultate prikazujemo po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev analize IP in b) skupne ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANALIZE IP

V Obrazcu za evalvacijo IP smo skladno s programom področje uravnavanja vedenja razdelili v štiri področja:

- čustveno opismenjevanje (postavili smo 8 postavk),
- učenje vsakodnevnih veščin (postavili smo 4 postavke),
- učenje socialne interakcije (postavili smo 5 postavk),
- učenje veščin socialno sprejemljivega vedenja in odpravljanje motečega vedenja (postavili smo 3 postavke).

Področne svetovalke Zavoda RS za šolstvo so na spremljavi pregledale IP vseh učencev z AM iz spremljane generacije in se pri postavkah opredelile za oceno: **1, kar pomeni NE** (IP navedene postavke ne vsebuje), ali za oceno: **2, kar predstavlja DA** (IP navedeno postavko vsebuje). Skupno je bilo analiziranih 18 IP ($n = 18$) v šolskem letu 2022/23 in 22 IP ($n = 22$) v šolskem letu 2023/24. Vsak IP sta pregledali dve svetovalki in se skupaj opredelili za eno oceno pri vsaki postavki v obrazcu.

V tabelah od 16 do 19 prikazujemo rezultate analize IP na naštetih področjih za uravnavanje vedenja vzporedno po šolskih letih 2022/23 in 2023/24. Število (n) v tabelah pomeni, pri koliko IP so svetovalke, ki so analizirale IP posameznega učenca, razbrale prisotnost določene vsebine (postavke). Odstotek (%) predstavlja odstotni delež IP, pri katerih so svetovalke razbrale določeno vsebinsko postavko. Osenčenje celic zaznamuje tiste odstotne rezultate, ki so dosegli večinsko vsebinsko zastopanost v IP (več kot 50 %).

Tabela 16: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje ČUSTVENO OPISMENJEVANJE (šolski leti 2022/23 in 2023/24)

Čustveno opismenjevanje Ali IP vsebuje:	Šol. leto 2022/23				Šol. leto 2023/24			
	Ne		Da		Ne		Da	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Prepoznavanje in izražanje osnovnih čustev: jeza, strah, veselje, žalost	10	55,6	8	44,4	12	54,5	10	45,5
Spoznavanje vpliva čustev na telesno občutenje	13	72,2	5	27,8	14	63,6	8	36,4
Spoznavanje vpliva čustev na vedenje	10	55,6	8	44,4	11	50,0	11	50,0
Prepoznavanje razlogov in sprožilcev čustev	11	61,1	7	38,9	13	59,1	9	40,9
Razlikovanje jakosti čustev	15	83,3	3	16,7	15	68,2	7	31,8
Učenje obvladovanja čustev	8	44,4	10	55,6	7	31,8	15	68,2
Spoznavanje široke palete sestavljenih čustev	15	83,3	3	16,7	17	77,3	5	22,7
Uporaba novega znanja o čustvih za ohranjanje čustvenega ravnesja	13	72,2	5	27,8	15	68,2	7	31,8

V tabeli 16 je razvidno, da so na področju **čustvenega opismenjevanja** analizirani IP-ji učencev v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) večinoma vsebovali vsebine v okviru postavke učenje obvladovanja čustev.

Postavka »spoznavanje vpliva čustev na vedenje« ob izboljšanju rezultata v šolskem letu 2023/24 dosega polovično zastopanost (50,0 %), medtem ko nobena od preostalih šestih postavk v obeh šolskih letih primerjalno **ne dosega večinske zastopanosti** v IP.

Tabela 17: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje UČENJE VSAKODNEVNIH VEŠČIN (šolski leti 2022/23 in 2023/24)

Učenje vsakodnevnih veščin Ali IP vsebuje:	Šol. leto 2022/23				Šol. leto 2023/24			
	Ne		Da		Ne		Da	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Učenje organiziranja šolskega dela	6	33,3	12	66,7	9	40,9	13	59,1
Učenje učenja	13	72,2	5	27,8	13	59,1	9	40,9
Učenje konstruktivnega odziva na nepričakovane spremembe	9	50,0	9	50,0	10	45,5	12	54,5
Učenje vedenja v nestrukturiranih in manj strukturiranih situacijah (odmori, kosilo ...)	12	66,7	6	33,3	10	45,5	12	54,5

Na področju **učenja vsakodnevnih veščin** (tabela 17) je rezultat boljši, saj kaže, da so IP v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) vsebovali vsebine v okviru dveh postavk:

- učenje organiziranja šolskega dela,
- učenje konstruktivnega odziva na nepričakovane spremembe.

Ena vsebinska postavka je v šolskem letu 2022/23 dosegla polovično zastopanost v IP (50,0 %), medtem ko je večinsko zastopanost v šolskem letu 2023/24 dosegla postavka:

- učenje vedenja v nestrukturiranih in manj strukturiranih situacijah (odmori, kosilo ...).

Vsebinska postavka v IP, ki v nobenem izmed šolskih let (2022/23 in 2023/24) **ni dosegla večinske zastopanosti**, je:

- učenje učenja.

Tabela 18: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje UČENJE SOCIALNE INTERAKCIJE (šolski leti 2022/23 in 2023/24)

Učenje socialne interakcije Ali IP vsebuje:	Šol. leto 2022/23				Šol. leto 2023/24			
	Ne		Da		Ne		Da	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Spoznavanje lastne identitete	12	66,7	6	33,3	19	86,4	3	13,6
Vstopanje v odnose na ustrezen način	7	38,9	11	61,1	7	31,8	15	68,2
Vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z vrstniki	10	55,6	8	44,4	6	27,3	16	72,7
Prilagajanje lastnih interesov skupini	14	77,8	4	22,2	15	68,2	7	31,8
Izražanje svoje želje v skupini na sprejemljiv način	9	50,0	9	50,0	9	40,9	13	59,1

Področje **učenja socialne interakcije** je v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) v IP v **večinskem deležu** zastopano (več kot 50 %) v okviru dveh postavk:

- vstopanje v odnose na ustrezen način,
- izražanje svoje želje v skupini na sprejemljiv način.

Ostale postavke **ne dosegajo večinske zastopanosti** v IP, razen postavke »vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z vrstniki«, ki je v šolskem letu 2023/24 izboljšala rezultat in dosegla večinsko zastopanost (72,7 %) v IP.

Tabela 19: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje UČENJE VEŠČIN SOCIALNO SPREJEMLJIVEGA VEDENJA IN ODPRAVLJANJE MOTEČEGA VEDENJA (šolski leti 2022/23 in 2023/24)

Učenje veščin socialno sprejemljivega vedenja in odpravljanje motečega vedenja Ali IP vsebuje:	Šol. leto 2022/23				Šol. leto 2023/24			
	Ne		Da		Ne		Da	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Učenje strategij za obvladovanje vedenja	6	33,3	12	66,7	6	27,3	16	72,7
Učenje ustreznih strategij odzivanja na izzivanje vrstnikov	10	55,6	8	44,4	9	40,9	13	59,1
Oblikovanje občutka lastne vrednosti	13	72,2	5	27,8	11	50,0	11	50,0

Primerjalno med letoma je bilo področje **učenja veščin socialno sprejemljivega vedenja in odpravljanja motečega vedenja** v IP v obeh šolskih letih zastopano v **večinskem deležu** (več kot 50 %) le pri postavki:

- učenje strategij za obvladovanje vedenja.

Vsebinska postavka »oblikovanje občutka lastne vrednosti« je v šolskem letu 2023/24 dosegla polovico zastopanosti v IP (50,0 %), medtem ko je ob izboljšanju rezultata večinsko zastopanost (več kot 50 %) v šolskem letu 2023/24 dosegla postavka:

- učenje ustreznih strategij odzivanja na izzivanje vrstnikov (59,1 %).

b) SKUPNE UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ: UGOTOVITI, ALI STROKOVNI DELAVCI V INDIVIDUALIZIRANEM PROGRAMU NAČRTUJEJO DEJAVNOSTI ZA URAVNAVANJE VEDENJA

Zastavljeni cilj preverjamo s kazalnikom, kako so področja ali dejavnosti za uravnavanje vedenja učencev zastopane v njihovih IP. Ugotavljamo, da so bile v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) v **večinskem deležu** v IP zastopane dejavnosti za učenje obvladovanja čustev, učenje organiziranja šolskega dela, učenje konstruktivnega odziva na nepričakovane spremembe, vstopanje v odnose na ustrezen način, izražanje svojih želja v skupini na sprejemljiv način in učenje strategij za obvladovanje vedenja.

Primerjalno med letoma je prišlo do izboljšanja rezultata v šolskem letu 2023/24 in doseganja večinske zastopanosti v IP pri vsebinskih postavkah: spoznavanje vpliva čustev na vedenje, učenje vedenja v nestrukturiranih in manj strukturiranih situacijah (odmori, kosilo ...), vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z vrstniki, učenje ustreznih strategij odzivanja na izzivanje vrstnikov ter oblikovanje občutka lastne vrednosti.

Ostale vsebinske postavke, ki so bile v obeh šolskih letih premalo načrtovane, spremljane in evalvirane oziroma **niso dosegle večinske zastopanosti** v IP, so učenje učenja, spoznavanje lastne identitete in prilagajanje lastnih interesov skupini.

Ugotavljamo, da je treba v IP **bolj sistematično načrtovati** cilje in dejavnosti za učenje metakognitivnih strategij, spodbujati učence z AM k spremljanju lastnega učnega napredka in reflektiranju učinkovitosti izbranih učnih metod v skladu z zastavljenimi učnimi cilji. Prav tako je pomembno pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji IP upoštevati učenčeva močna področja v podporo učencem pri oblikovanju občutka lastne identitete. Okrepiti je treba zastopanost ciljev, strategij in dejavnosti za sistematično poučevanje socialnih veščin (podobno kot smo ugotavljali pri cilju 4), ki učence učijo prilagajanje lastnih interesov skupini in skupnim ciljem, kar je ena izmed šibkih področij otrok z AM. Več pozornosti pri načrtovanju IP bi bilo treba usmeriti tudi na cilje in strategije čustvenega opismenjevanja (gl. tabelo 16).

3.7 Cilj 7: Ugotoviti, v kolikšni meri učenci napredujejo na učnem področju ter področjih socialnih in komunikacijskih veščin

Realizacijo cilja 7 smo ugotavljali z enim kazalnikom, in sicer z rezultati evalvacije napredka učenca na učnem področju, področju komunikacijskih in socialnih veščin ter na čustveno-vedenjskem področju (Obrazec za evalvacijo napredka otroka, priloga 3).

Rezultate prikazujemo po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev iz evalvacije napredka otroka in b) skupne ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV IZ EVALVACIJE NAPREDKA OTROKA

V obrazcu za napredek otroka (priloga 3) smo učiteljem zastavili vprašanje: *Ovrednotite napredek otroka v tem šolskem letu na naslednjih področjih:*

- *področje komunikacijskih veščin,*
- *področje socialnih veščin,*
- *učno področje,*
- *čustveno-vedenjsko področje.*

Ovrednotenje napredka smo postavili na lestvico: **1 – ni napredka, 2 – manjši napredek in 3 – večji napredek.**

Učiteljem smo zastavili še dve vprašanji odprtega tipa:

- Katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju komunikacijskih veščin?
- Katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju socialnih veščin?

Strokovna skupina učiteljev je skupno za določenega učenca izpolnila obrazec za evalvacijo napredka otroka. V šolskem letu 2022/23 so učitelji evalvirali napredek 15 učencev ($n = 15$), v šolskem letu 2023/24 pa 17 učencev ($n = 17$).

V tabelah 20 in 21 prikazujemo, kako so na ocenjevalni lestvici glede na zastavljena področja učitelji ocenili napredek učencev. Število (n) pomeni število učencev, ki so dosegli določeno oceno na ocenjevalni lestvici in odstotek (%) predstavlja temu primeren odstotni delež učencev.

Osenčenje vrstic zaznamuje tiste ocenjevalne elemente, ki so dosegli večinski delež (več kot 50 %).

Tabela 20: Prikaz podatkov EVALVACIJE NAPREDKA UČENCEV v šolskem letu 2022/23

	Ni napredka		Manjši napredek		Večji napredek		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Področje komunikacijskih veščin	2	14,3	11	78,6	1	7,1	14	100,0
Področje socialnih veščin	2	14,3	12	85,7	0	0,0	14	100,0
Učno področje	3	21,4	10	71,4	1	7,1	14	100,0
Čustveno-vedenjsko področje	4	28,6	7	50,0	3	21,4	14	100,0

Tabela 21: Prikaz podatkov EVALVACIJE NAPREDKA UČENCEV v šolskem letu 2023/24

	Ni napredka		Manjši napredek		Večji napredek		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Področje komunikacijskih veščin	8	47,1	4	23,5	5	29,4	17	100,0
Področje socialnih veščin	8	47,1	7	41,2	2	11,8	17	100,0
Učno področje	11	64,7	6	35,3	0	0,0	17	100,0
Čustveno-vedenjsko področje	7	41,2	10	58,8	0	0,0	17	100,0

Primerjalno med letoma (tabeli 20 in 21) je razvidno, da je strokovna skupina učiteljev ocenila, da so učenci v šolskem letu 2022/23 **v večinskem deležu** dosegali **manjši napredek** na vseh ocenjenih področjih, medtem ko so v šolskem letu 2023/24 po oceni učiteljev učenci **v večinskem deležu** napredovali **v manjši meri** le na čustveno-vedenjskem področju. Pri ostalih treh področjih pri učencih niso opazili napredka. Ugotavljamo, da so se rezultati na ocenjevalni lestvici o napredku otroka *primerjalno med letoma poslabšali* na vseh naštetih področjih v šolskem letu 2023/24 z izjemo čustveno-vedenjskega področja, pri katerem se kaže izboljšanje rezultatov za 8,8 odstotne točke.

b) SKUPNE UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ: UGOTOVITI, V KOLIKŠNI MERI UČENCI NAPREDUJEJO NA UČNEM PODROČJU TER PODROČJIH SOCIALNIH IN KOMUNIKACIJSKIH VEŠČIN

Ugotavljamo, da večina učencev v *manjši meri* napreduje na področju socialnih in komunikacijskih veščin, učnem področju ter čustveno-vedenjskem področju. Glede na primerjavo obeh šolskih let (2022/23 in 2023/24) se kaže trend razporejenosti rezultatov na ocenjevalni lestvici za vrednotenje napredka učencev med »ni napredka« in »manjši napredek«.

Vprašanja odprtega tipa odgovarjajo na temo, *katerim ciljem so učitelji sledili pri poučevanju komunikacijskih in socialnih veščin* – dobesečne navedbe so v prilogah od 7 do 10, na tem mestu pa jih na kratko povzemamo:

- Na področju komunikacijskih veščin so učitelji želeli izboljšati spoštljivo in učinkovito komunikacijo s sošolci in odraslimi (npr. sledenje pravilom spoštljive dvosmerne komunikacije, izražanje lastnega mnenja, nestrinjanja na sprejemljiv in spoštljiv način, spoštljiv nagovor odraslih z vikanjem, primerno in spoštljivo vzpostavljanje, vzdrževanje in zaključevanje pogovora med učno uro, ustrezen ton govora, spodbujanje asertivne komunikacije ipd.), obvladovanje čustev in razpoloženj pri učencih (npr. ubesediti stisko, frustracijo, težave in negativna ter intenzivna čustva na primeren način) ter učence naučiti obvladovanja konfliktov.
- Na področju socialnih veščin so spodbujali naslednje socialne veščine: razvijanje empatije, upoštevanje in spoštovanje čustev in občutkov drugih ter prilagajanje drugim, poslušanje sogovornika, spoštovanje osebnega prostora drugega, reševanje konfliktov na sprejemljiv način, vzpostavljanje socialne interakcije na spoštljiv način, spoštovanje osebnega prostora sogovornika, primerno odzivanje v nestrukturiranih situacijah, upoštevanje dogovorjenih pravil, krepitev samozagovorništva, samorefleksije in pozitivne samopodobe.

3.8 Cilj 8: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji uporabljajo prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja za otroke z avtističnimi motnjami

Realizacijo cilja 8 smo ugotavljali z dvema kazalnikoma, in sicer z rezultati dveh vprašanj na obrazcu za analizo IP učencev in z odgovori strokovnih delavcev na anketnem vprašalniku. V nadaljevanju prikazujemo rezultate v šolskih letih 2022/23 in 2023/24 po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev analize individualiziranih programov, b) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika, c) skupne ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

Glede na to, da ugotavljamo uporabo prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja, je smiselno, da uporabo prilagoditev ugotavljamo naiprej pri poučevanju. Na ta način preverimo uporabo prilagoditev v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANALIZE INDIVIDUALIZIRANIH PROGRAMOV UČENCEV NA PODROČJU PRILAGODITEV

Področje prilagoditev je bilo na obrazcu za analizo IP učencev ugotavljano na podlagi dveh vprašanj: 1. Ali IP vsebuje prilagoditve za poučevanje? 2. Ali IP vsebuje prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje znanja?

Pri vsakem vprašanju so bili naštetih štiri možni odgovori (razvidni iz tabel 22 in 23). Svetovalke Zavoda RS za šolstvo, ki so analizirale IP, so se pri odgovoru na vprašanje opredelile bodisi za odgovor **NE (IP ne vsebuje vsebine postavke)** bodisi za odgovor **DA (IP vsebuje vsebino postavke)**. V šolskem letu 2022/23 je bilo analiziranih 18 IP (n = 18), v šolskem letu 2023/24 pa 22 IP (n = 22).

V tabelah 22 in 23 prikazujemo rezultate analize IP na opisanih področjih prilagoditev v šolskih letih 2022/23 in 2023/24. Število (n) v tabelah pomeni, pri koliko IP so svetovalke opazile določen vsebinski element. Odstotek (%) predstavlja temu primeren odstotni delež vseh IP. Osenčenje vrstic zaznamuje tiste vsebinske elemente s področja prilagoditev, ki so dosegli večinsko zastopanost v IP (več kot 50 %).

Tabela 22: Prikaz podatkov o vsebini individualiziranih programov s področja prilagoditev za poučevanje za šolski leti 2022/23 in 2023/24

Prilagoditve za poučevanje Ali IP vsebuje:	Šol. leto 2022/23				Šol. leto 2023/24			
	Ne		Da		Ne		Da	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev časa	4	22,2	14	77,8	11	50,0	11	50,0
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev organizacije prostora	10	55,6	8	44,4	11	50,0	11	50,0
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev pripomočkov	6	33,3	12	66,7	8	36,4	14	63,6
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev metod dela	5	27,8	13	72,2	4	18,2	18	81,8

Iz tabele 22 je razvidno, da je bilo **v večinskem deležu** IP učencev v šolskem letu 2022/23 zapisanih prilagoditev za poučevanje pri postavkah čas, uporaba pripomočkov in metod dela (več kot 50 %), razen prilagoditev na področju organizacije prostora, ki so bile zastopane **v manjšem deležu** IP (44,4 %). V šolskem letu 2023/24 je **večinski delež** IP vseboval prilagoditve na dveh področjih, in sicer na področjih prilagoditev pripomočkov in prilagoditev metod dela. Ostali dve vsebinski postavki sta dosegli **polovično zastopanost** (50 %) v IP:

- prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev časa,
- prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev organizacije prostora.

Tabela 23: Prikaz podatkov o vsebini individualiziranih programov s področja prilagoditev za preverjanje in ocenjevanje znanja za šolski leti 2022/23 in 2023/24

Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje znanja Ali IP vsebuje:	Šol. leto 2022/23				Šol. leto 2023/24			
	Ne		Da		Ne		Da	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev časa	2	11,1	16	88,9	6	27,3	16	72,7
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev organizacije prostora	13	72,2	5	27,8	12	54,5	10	45,5
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev pripomočkov	5	27,8	13	72,2	5	22,7	17	77,3
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev metod dela	4	22,2	14	77,8	7	31,8	15	68,2

Na področju prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja analiza IP kaže, da je v obeh šolskih letih **večinski delež** IP vseboval zapise o prilagoditvah časa, pripomočkov in metod dela. Medtem ko je bila vsebinska postavka prilagoditev organizacije prostora kljub izboljšanju rezultata v šolskem letu 2023/24 dosledno načrtovana, spremljana in evalvirana, **v manjšem deležu** oziroma **ni dosegla večinske zastopanosti** v IP (27,8 % v šolskem letu 2022/23; 45,5 % v šolskem letu 2023/24).

Tako na področju prilagoditev pri poučevanju kot tudi prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja se torej ohranja šibko področje prilagoditev organizacije prostora, ki se je v *obeh šolskih letih* načrtovalo, spremljalo in evalviralo **v manjšem deležu** IP (manj kot 50 %). Ostala področja dosegajo izboljšave in uspešno **dosegajo kriterij večinske zastopanosti** v IP.

b) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

V šolskem letu 2022/23 je anketni vprašalnik (skupno iz vseh treh zavodov) izpolnilo 42 učiteljev (n = 42), v šolskem letu 2022/24 pa 37 učiteljev (n = 37). Morebitna odstopanja pri določenem vprašanju so razvidna v tabelah od 24 do 27.

Učitelji so odgovorili na dve vprašanji: 1. *V kolikšni meri uporabljate prilagoditve pri poučevanju, zapisane v individualiziranem programu (IP), za otroke z AM?* in 2. *V kolikšni meri uporabljate prilagoditve preverjanja in ocenjevanja znanja, zapisane v individualiziranem programu (IP), za otroke z AM?*

Učitelji so se na petstopenjski lestvici opredelili za enega od petih odgovorov: a) **nikoli**, b) **včasih**, c) **v polovici primerov**, č) **večinoma**, d) **vedno**. Podatek o številu v tabelah se nanaša na število učiteljev, ki so izbrali določeni odgovor (oceno) ter temu primeren odstotni delež (%) odgovorov. Osenčenje vrstic zaznamuje tiste odgovore, ki so jih učitelji izbrali v večinskem deležu odgovorov na petstopenjski lestvici (več kot 50 %).

Tabela 24: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje – uporaba prilagoditev pri poučevanju (šolski leti 2022/23 in 2023/24)

V kolikšni meri uporabljate prilagoditve pri poučevanju, zapisane v individualiziranem programu (IP), za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Nikoli	0	0,0	0	0,0
Včasih	1	2,4	1	2,7
V polovici primerov	1	2,4	1	2,7
Večinoma	21	50,0	16	43,2
Vedno	19	45,2	19	51,4
Skupaj	42	100,0	37	100,0

Tabela 25: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje – uporaba prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja (šolski leti 2022/23 in 2023/24)

V kolikšni meri uporabljate prilagoditve preverjanja in ocenjevanja znanja, zapisane v individualiziranem programu (IP), za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	Število	Odstotek	Število	Odstotek
Nikoli	0	0,0	0	0,0
Včasih	1	2,5	0	0,0
V polovici primerov	0	0,0	0	0,0
Večinoma	8	20,0	8	22,9
Vedno	31	77,5	27	77,1
Skupaj	40	100,0	35	100,0

Iz tabel 24 in 25 razberemo, v kolikšni meri so učitelji uporabljali prilagoditve, ki so za otroke z AM določene z IP, bodisi pri poučevanju bodisi pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Ugotavljamo, da so učitelji v obeh šolskih letih bodisi **večinoma** bodisi **vedno** pri učnih urah uporabljali prilagoditve tako pri poučevanju kot tudi pri preverjanju in ocenjevanju znanja. V obeh šolskih letih ni bilo učiteljev, ki ne bi nikoli uporabljali prilagoditev bodisi pri poučevanju bodisi pri preverjanju in ocenjevanju znanja.

Primerjalno med letoma je delež učiteljev, ki so **včasih** ali v **polovici** primerov uporabljali prilagoditve pri poučevanju, ostal skoraj enak. Delež učiteljev, ki so **večinoma** pri pouku uporabljali prilagoditve pri poučevanju, se je zmanjšal s 50,0 % v šolskem letu 2022/23 na 43,2 % v šolskem letu 2023/24. Delež učiteljev, ki so **vedno** uporabljali prilagoditve pri poučevanju, se je povečal v šolskem letu 2023/24 (s 45,2 % v šolskem letu 2022/23 na 51,4 % v šolskem letu 2023/24) in dosegel kriterij **večinskega deleža** odgovorov učiteljev (več kot 50 %).

Ugotavljamo, da se je v šolskem letu 2023/24 **povečal delež učiteljev**, ki **vedno** uporabljajo prilagoditve, kar kaže na doslednejšo uporabo prilagoditev iz IP pri poučevanju za otroke z AM v tem šolskem letu.

Iz rezultatov anketnega vprašalnika za učitelje o uporabi prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja primerjalno med letoma (tabela 25) je razvidno, da se je v šolskem letu

2023/24 rahlo *povečal delež učiteljev*, ki **večinoma** uporabljajo prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja (z 20,0 % v šolskem letu 2022/23 na 22,9 % v šolskem letu 2023/24). Medtem ko se je delež učiteljev, ki so **vedno** uporabljali prilagoditve, rahlo *zmanjšal* (s 77,5 % v šolskem letu 2022/23 na 77,1 % v šolskem letu 2023/24). V obeh šolskih letih *ni bilo učiteljev*, ki bi uporabljali prilagoditve **v polovični meri** (0,0 %).

Kljub opaženi dinamiki v razpršenosti rezultatov primerjalno med letoma ugotavljamo, da je **večinski delež** učiteljev v *obeh šolskih letih* **vedno** uporabljal prilagoditve iz IP pri preverjanju in ocenjevanju znanja za otroke z AM.

c) SKUPNE UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ 8: UGOTOVITI, V KOLIKŠNI MERI UČITELJI UPORABLJAJO PRILAGODITVE PRI PREVERJANJU IN OCENJEVANJU ZNANJA ZA OTROKE Z AM

Iz rezultatov analize IP ugotavljamo, da so učitelji v IP učencev **v večinskem deležu** načrtovali prilagoditve (bodisi za poučevanje bodisi za preverjanje in ocenjevanje znanja), ki so jih učenci potrebovali na področjih časa, pripomočkov in metod dela, medtem ko so **premalo** in **v nezadostni meri** načrtovali prilagoditve za organizacijo prostora. Tako na področju prilagoditev pri poučevanju kot tudi prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja se ohranja šibko področje prilagoditev organizacije prostora, ki se je v *obeh šolskih letih* načrtovalo, spremljalo in evalviralo **v manjšem deležu** IP. Ostala področja **dosegajo kriterij večinske zastopanosti** v IP.

Iz podatkov anketnega vprašalnika izhaja, da so učitelji zgoraj opisane prilagoditve iz IP za otroke z AM uporabljali v večinskem deležu **večinoma** ali **vedno** tako pri poučevanju kot tudi pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Prav tako v obeh šolskih letih **ni bilo učiteljev**, ki *ne bi nikoli* uporabljali prilagoditev pri pouku.

3.9 Cilj 9: Ugotoviti, kakšna so mnenja in izkušnje učiteljev s programom

Realizacijo cilja 9 smo ugotavljali z enim kazalnikom, in sicer z rezultati analize anketnega vprašalnika za učitelje.

V šolskem letu 2022/23 je anketni vprašalnik izpolnilo 42 učiteljev (n = 42, od tega 17 razrednikov), v šolskem letu 2023/24 pa 37 učiteljev (n = 37, od tega 12 razrednikov). Odstotek učiteljev, ki niso imeli ustrezne temeljne izobrazbe ali opravljene dokvalifikacije oz. dodatnih usposabljanj za poučevanje otrok z AM, je znašal 29,3 % odstotkov v šolskem letu 2022/23 in 35,1 % v šolskem letu 2023/24. Pri preostalem deležu učiteljev, sicer z ustrezno izobrazbo, jih je bilo več z dokvalifikacijo ali dodatnimi usposabljanji (DDU) kot z ustrezno temeljno izobrazbo (UTI); podrobneje v odstotnem deležu:

- $DDU_{22/23}=51,2\%$, $DDU_{23/24}=54,1\%$,
- $UTI_{22/23}=19,5\%$, $UTI_{23/24}=10,8\%$.

Rezultate o mnenju in izkušnjah učiteljev s programom prikazujemo po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika in b) ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA – MNENJE IN IZKUŠNJE UČITELJEV S PROGRAMOM

Učitelje smo v anketnem vprašalniku o njihovem mnenju in izkušnjah s programom povprašali s sedmimi vprašanji. Pri petih so svoje mnenje opredelili na petstopenjski ocenjevalni lestvici, na dve vprašanji pa so odgovorili z DA/NE, pri čemer so odgovor DA lahko dodatno opisali. V tabelah od 26 do 32 prikazujemo rezultate po vprašanjih vzporedno po šolskih letih 2022/23 in 2023/24.

Število (n) pomeni, kolikšno število učiteljev je izbralo določeno oceno na ocenjevalni lestvici, odstotek (%) pa temu primeren odstotni delež učiteljev. Osenčenje vrstic zaznamuje delež učiteljev, ki so v večinski meri izbrali posamezno oceno na petstopenjski ocenjevalni lestvici (več kot 50 %).

1. Ocenite, v kolikšni meri program za otroke z AM zadosti potrebam otrok z AM?

Tabela 26: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: V kolikšni meri program za otroke z AM zadosti potrebam otrok z AM?

Ocenite, v kolikšni meri program za otroke z AM zadosti potrebam otrok z AM?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Sploh ne zadosti	0	0,0	0	0,0
V veliki meri ne zadosti	2	4,8	1	2,7
Niti – niti	8	19,0	8	21,6
V veliki meri zadosti	30	71,4	27	73,0
V celoti zadosti	2	4,8	1	2,7
Skupaj	42	100,0	37	100,0

V obeh šolskih letih je **večina učiteljev** (71,4 % v šolskem letu 2022/23, 73,0 % v šolskem letu 2023/24) menila, da prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM **v veliki meri zadostuje** potrebam otrok z AM.

2. V kolikšni meri vam program za otroke z AM nudi ustrezno podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa?

Tabela 27: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: V kolikšni meri vam program za otroke z AM nudi ustrezno podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa?

V kolikšni meri vam program za otroke z AM nudi ustrezno podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Sploh ne nudi	0	0,0	1	2,8
V veliki meri ne nudi	1	2,4	2	5,6
Niti – niti	16	38,1	6	16,7
V veliki meri nudi	23	54,8	26	72,2
V celoti nudi	2	4,8	1	2,8
Skupaj	42	100,0	36	100,0

V obeh šolskih letih je **večina učiteljev** (54,8 % v šolskem letu 2022/23, 72,2 % v šolskem letu 2023/24) menila, da jim prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM **v veliki meri nudi** ustrezno podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa.

3. V kolikšni meri vam prilagoditve v programu za otroke z AM omogočajo realizacijo ciljev učnih načrtov?

Tabela 28: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: V kolikšni meri vam prilagoditve v programu za otroke z AM omogočajo realizacijo ciljev učnih načrtov?

V kolikšni meri vam prilagoditve v programu za otroke z AM omogočajo realizacijo ciljev učnih načrtov?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Sploh ne omogočajo	0	0,0	1	2,7
V veliki meri ne omogočajo	0	0,0	4	10,8
Niti – niti	9	22,0	6	16,2
V veliki meri omogočajo	30	73,2	24	64,9
Povsem omogočajo	2	4,9	2	5,4
Skupaj	41	100,0	37	100,0

V obeh šolskih letih je **večina učiteljev** (73,2 % v šolskem letu 2022/23, 64,9 % v šolskem letu 2023/24) menila, da jim prilagoditve v prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM **v veliki meri omogočajo** realizacijo ciljev učnih načrtov.

4. Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev pri pouku, ki so zapisane v programu za otroke z AM?

Tabela 29: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev pri pouku, ki so zapisane v programu za otroke z AM?

Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev pri pouku, ki so zapisane v programu za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Sploh niso ustrezne	0	0,0	0	0,0
V veliki meri niso ustrezne	0	0,0	0	0,0
Niti – niti	6	14,3	2	5,4
V veliki meri so ustrezne	32	76,2	34	91,9
So v celoti ustrezne	4	9,5	1	2,7
Skupaj	42	100,0	37	100,0

V obeh šolskih letih je **večina učiteljev** (76,2 % v šolskem letu 2022/23, 91,9 % v šolskem letu 2023/24) menila, da so prilagoditve pri pouku, ki so zapisane v prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM, **v veliki meri ustrezne**.

5. Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev preverjanja in ocenjevanja znanja, ki so zapisane v programu za otroke z AM?

Tabela 30: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev preverjanja in ocenjevanja znanja, ki so zapisane v programu za otroke z AM?

Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev preverjanja in ocenjevanja znanja, ki so zapisane v programu za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Sploh niso ustrezne	0	0,0	0	0,0
V veliki meri niso ustrezne	0	0,0	0	0,0
Niti – niti	6	14,3	3	8,6
V veliki meri so ustrezne	27	64,3	28	80,0
So v celoti ustrezne	9	21,4	4	11,4
Skupaj	42	100,0	35	100,0

V obeh šolskih letih je **večina učiteljev** (64,3 % v šolskem letu 2022/23, 80,0 % v šolskem letu 2023/24) menila, da so prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja, ki so zapisane v prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM, **v veliki meri ustrezne**.

6. Ali ste pri poučevanju otrok z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?

Tabela 31: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Ali ste pri poučevanju otrok z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?

Ali ste pri poučevanju otrok z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Ne	24	60,0	13	36,1
Da	16	40,0	23	63,9
Skupaj	40	100,0	36	100,0

V šolskem letu 2022/23 je **večina** učiteljev (60,0 %) ocenila, da niso naleteli na težave pri poučevanju otrok z AM. Medtem ko je **večina** učiteljev (63,9 %) v šolskem letu 2023/24 ocenila, da so pri poučevanju otrok z AM naleteli na težave. Iz teh podatkov je razvidno, da se je v šolskem letu 2023/24 *povečal delež učiteljev*, ki so naleteli na težave pri poučevanju otrok z AM (s 36,1 % v šolskem letu 2022/23 na 63,9 % v šolskem letu 2023/24).

Dodatne dobesečne opise težav so v prilogah 11 (za šolsko leto 2022/23) in 12 (za šolsko leto 2023/24). Analizirali smo jih tako, da smo jih postavili v nadrejene kode (kategorije oziroma področja dela).

Iz rezultatov tovrstne analize ugotavljamo **težave na posameznih področjih dela**.

V šolskem letu 2022/23:

- **nizka učna motivacija** – učitelji so pri učencih opažali nizko učno motivacijo, ki se je pri pouku kazala na različne načine (nemotiviranost zaradi splošnega počutja, kot so zaspanost, utrujenost, lakota, odpor do pisanja, stiske zaradi zgoščenega ocenjevanja znanja v določenem obdobju, slab ali ničeln odziv pri postavljanju vprašanj, pogovoru, razlagi, neurejene šolske potrebščine, upor pri izvajanju določenih nalog ali sodelovanju pri pouku na splošno ipd.) – 7 razlag učiteljev na to tematiko;
- **posebne potrebe učencev zaradi njihovih težav ali motenj** – težave so se pri učencih kazale na področju kognicije, čustvovanja in vedenja (npr. izbruhi jeze, jok, neodzivanje pri pouku, grožnje, otežena komunikacija z učencem, slaba koncentracija, odkrenljiva pozornost, hiperaktivnost); motnje so se izražale v sopojujnosti več primanjkljajev, motenj ali ovir z bolj izstopajočimi vedenjskimi težavami pri učencih, kar učiteljevo delo dodatno otežuje – 6 razlag učiteljev na to tematiko;
- **prostor, didaktični pripomočki in učno gradivo** – učitelji so menili, da je prostor za poučevanje neprimeren (npr. prostori so premajhni za oddelek z doseženim normativom, neustrezna zvočna izolacija, ni prostora za umik učencev ob izbruhu), da so bile omejene možnosti uporabe digitalne tehnologije pri pouku ter da so nekateri delovni zvezki (npr. za angleščino) neprilagojeni za otroke z AM (premajhna pisava, preveč stisnjeno, premalo prostora za pisanje odgovorov) – 6 razlag učiteljev na to tematiko;
- **raznolikosti med učenci** – učitelji so zaznavali veliko raznolikost med učenci, zaradi česar čutijo izziv, kako pouk diferencirati – 1 razlaga učiteljev na to tematiko.

V šolskem letu 2023/24:

- **nizka učna motivacija** – nizka učna motivacija se je pri učencih kazala na različne načine (pomanjkanje motivacije za šolsko delo zaradi zahtevnosti programa, nemotiviranost zaradi utrujenosti, zlasti proti koncu dnevnega urnika, apatičnost, nemotiviranost in nepripravljenost za sodelovanje pri pouku športa, upor pri izvajanju določenih nalog ali sodelovanju pri pouku na splošno ipd.) – 8 razlag učiteljev na to tematiko;
- **posebne potrebe učencev zaradi njihovih težav ali motenj** – težave so se pri učencih kazale na področju kognicije, čustvovanja in vedenja, ki so se izražale v sopojujavnosti (npr. čustveno-kognitivna nezrelost, izbruhi jeze, vedenjski izbruhi, kratkotrajna in odkrenljiva pozornost, senzorna preobčutljivost, učne težave zaradi nerazumevanja učnega jezika in skromnega besedišča v slovenščini) – 8 razlag učiteljev na to tematiko;
- **prostor in didaktični pripomočki** – učitelji so menili, da je prostor za poučevanje neprimeren (npr. prostori so premajhni, neustrezna osvetljenost prostora in zvočna izolacija, moteči senzorni dražljaji in neprimerni pogoji v telovadnici) ter da imajo na razpolago premalo didaktičnih pripomočkov za poučevanje – 5 razlag učiteljev na to tematiko;
- **medsebojni odnosi učencev** – učitelji so opazali konfliktnost in nekompatibilnost med posameznimi učenci, medsebojno motenje pri pouku, nestrpnost, prepire in tudi nasilje (fizično, verbalno) – 2 razlagi učiteljev na to tematiko;
- **kadrovsko področje** – učitelji so izpostavljali pomanjkanje učiteljev, pogosta nadomeščanja, daljšo odsotnost spremljevalcev ipd. – 2 razlagi učiteljev na to tematiko;
- **družinske razmere** – učitelji so opazali, da je bila otežena podpora staršev tako učencem kot tudi učiteljem pri njihovem delu (npr. starši niso v podporo učitelju pri učenju socialnih in komunikacijskih veščin, otrok ne podpirajo pri učenju doma) – 1 razlaga učiteljev na to tematiko;
- **raznolikosti med učenci** – učitelji so zaznavali veliko raznolikost med učenci, tudi izrazite razlike v značajih učencev, zato jim je poučevanje in izvedba večine učnih dejavnosti predstavljalo izziv – 2 razlagi učiteljev na to tematiko;
- **stiska učencev 9. razreda zaradi prehoda v srednješolsko izobraževanje** – učitelji so opazali stiske pri učencih zaradi zaključka osnovnošolskega izobraževanja in prehoda v srednjo šolo – 2 razlagi učiteljev na to tematiko.

7. Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?

Tabela 32: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?

Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Ne	16	40,0	18	52,9
Da	24	60,0	16	47,1
Skupaj	40	100,0	34	100,0

Večina učiteljev je v šolskem letu 2022/23 (60 %) menila, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM nekaj spremeniti. Nasprotno pa je v šolskem letu 2023/24 **večina** učiteljev (52,9 %) menila, da v izvajanjem programu za otroke z AM ni treba spreminjati ničesar.

Primerjalno med letoma je iz podatkov razvidno, da se je delež učiteljev, ki so menili, da v izvajanjem programu za otroke z AM ni treba ničesar spreminjati, v šolskem letu 2023/24 *povečal* za približno 13 odstotnih točk.

Dodatne dobresedne opise predlaganih sprememb so v prilogah 13 (za šolsko leto 2022/23) in 14 (za šolsko leto 2023/24). Analizirali smo ji tako, da smo jih postavili v nadrejene kode (kategorije oziroma področja dela).

Iz rezultatov tovrstne analize izhajajo predlogi sprememb **na posameznih področjih dela**.

V šolskem letu 2022/23:

- **izvajanje programa za otroke z AM** – učitelji so za izvajanje programa predlagali: stalno prisotnost razrednega učitelja na predmetni stopnji, ki ima ustrezno izobrazbo in znanja za delo z otroki z AM; fleksibilen predmetnik in manj vsebin v učnih načrtih s poudarkom na ključnih znanjih in praktičnih vsebinah; možnost prehajanja med programi; več diferenciacije v manjše učne skupine pri posameznih vsebinah v predmetniku; doslednejše spoštovanje rutine pri organizaciji dela in pouka (stalnost učiteljev, dnevna rutina); poudarek na učenju strategij za samostojnost in učenju prilagoditvenih veščin; več sodelovalnega učenja v manjših skupinah ali možnost občasnih združevanj oddelkov pri posameznih dejavnosti ipd.; prav tako so učitelji menili, da je vsebina v učnih načrtih za prilagojeni program z EIS za otroke z AM preobsežna glede na potrebo po izraziti individualizaciji poučevanja in dela z otroki z AM – 11 razlag učiteljev na to tematiko;
- **prostor** – učitelji so menili, da bi potrebovali ustrezneje urejene prostore (npr. večje in bolj urejene učilnice s primerno osvetlitvijo z možnostjo uravnavanja in boljšo zvočno izolacijo, dodatni prostor za umik bliže učilnici, ustrezneje urejeno telovadnico v skladu s potrebami učencev – 11 razlag učiteljev na to tematiko;
- **kadrovsko področje** – učitelji so predlagali več spremljevalcev na oddelek zaradi potrebe po večji individualni podpori otrokom z AM v vzgojno-izobraževalnem

procesu, razrednik oddelka učencev z AM z ustrezno izobrazbo in znanji za delo z otroki z AM – 1 razlaga učiteljev na to tematiko;

- **individualizacija in diferenciacija** – učitelji si želijo, da bi bilo omogočeno več individualnega dela z učenci, da bi bolj razvijali njihova močna področja in interese – 2 razlagi učiteljev na to tematiko;
- **poučevanje socialnih veščin** – učitelji si želijo večji obseg ur za poučevanje specialnopedagoških dejavnosti, učna gradiva in več didaktičnih pripomočkov za sistematično poučevanje specialnopedagoških dejavnosti ter formalizacijo učiteljevega vrednotenja napredka učenca pri pouku specialnopedagoških dejavnosti. Prav tako so opozorili na nujnost vključevanja staršev in njihove podpore učencem pri prenosu naučenih strategij s področja socialnih in komunikacijskih veščin v domače, družinsko okolje – 2 razlagi učiteljev na to tematiko.

V šolskem letu 2023/24:

- **izvajanje programa za otroke z AM** – učitelji so za izvajanje programa predlagali: fleksibilen predmetnik in manj vsebin v učnih načrtih, možnost prehajanja med programi, več diferenciacije in sodelovalnega učenja v manjših skupinah ali možnost občasnih združevanj oddelkov pri posameznih dejavnostih (npr. pri pouku specialnopedagoških dejavnosti), manjša dnevna učna obveza učencev (manj kot 7 učnih ur dnevno), izogibanje vključevanju novih učencev v oddelke med šolskim letom, več časa in dejavnosti za gibanje in sprostitev učencev ipd. – 9 razlag učiteljev na to tematiko;
- **prostor** – učitelji so menili, da bi potrebovali ustrezneje urejene prostore (npr. večje in bolj urejene učilnice s primerno osvetlitvijo in boljšo zvočno izolacijo, dodatni prostor za umik učencev ipd. – 4 razlage učiteljev na to tematiko;
- **kadrovsko področje** – učitelji so predlagali prisotnost dveh učiteljev med poukom in več spremljevalcev na oddelk zaradi potrebe po večji individualizaciji dela z otroki z AM – 2 razlagi učiteljev na to tematiko;
- **poučevanje socialnih veščin** – učitelji so priporočali, da bi za poučevanje socialnih veščin učence izpostavili čim večjemu številu socialnih situacij in jim omogočili druženje s sošolci v drugih oddelkih, občasna združevanja oddelkov pri pouku specialnopedagoških dejavnosti; menili so tudi, da za poučevanje socialnih in komunikacijskih veščin potrebujejo učno gradivo (učbenik, delovni zvezek, priročnik) in več didaktičnih pripomočkov – 2 razlagi učiteljev na to tematiko;
- **individualizacija in diferenciacija** – učitelji si želijo, da bi bilo omogočeno več individualnega dela z učenci, da bi bolj razvijali njihova močna področja in interese, ter več diferenciacije in sodelovalnega učenja v manjših skupinah – 2 razlagi učiteljev na to tematiko.

a) *UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ: SPOZNATI, KAKŠNA SO MNENJA IN IZKUŠNJE UČITELJEV S PROGRAMOM*

V obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) so učitelji menili, da program za otroke z AM:

- **v veliki meri** zadosti potrebam otrok z AM,
- **srednje do v veliki meri nudi** podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa,
- **v veliki meri omogoča** realizacijo ciljev učnih načrtov.

Njihove izkušnje v obeh šolskih letih kažejo, da so v programu **v veliki meri ustrezno zapisane**:

- prilagoditve pri pouku,
- prilagoditve preverjanja in ocenjevanja znanja.

V obeh šolskih letih so kot najbolj težavno področje izpostavili **nizko učno motivacijo** pri učencih, nezadostno prilagojene šolske **prostore** in **posebne potrebe učencev** (na kognitivnem, čustvenem, socialnem in vedenjskem področju). Posledično je bila otežena **individualizacija in diferenciacija** dela. Za kakovostno poučevanje bi učitelji potrebovali več primernih **didaktičnih pripomočkov in opreme**. V šolskem letu 2023/24 so dodatno izpostavljali opažene **stiske pri učencih** zaradi zaključevanja osnovnošolskega izobraževanja in **prehoda v srednješolsko izobraževanje**.

Največ predlogov učiteljev za izboljšanje vzgojno-izobraževalnega procesa se je nanašalo na samo **izvajanje programa** (npr. več prilagoditev vsebin v učnih načrtih, fleksibilen predmetnik, možnost prehajanja med programi, sodelovalno učenje v manjših in kombiniranih učnih skupinah učencev, večji obseg učnih ur za sistematično poučevanje specialnopedagoških dejavnosti), **prostor** (npr. večji, zvočno izoliran in primerno osvetljen prostor, dodatni prostor za umik učencev) in **kader** (npr. potreba po dodatnem strokovnem delavcu in spremljevalcih pri pouku).

Učitelji so predlagali tudi izboljšave na področjih **poučevanja socialnih veščin** (npr. več priložnosti za druženje otrok z AM z vrstniki brez tipičnih značilnosti avtistične motnje, več priložnosti za ustvarjanje spontanah učnih socialnih situacij) in **krepitve aktivne vloge staršev** pri prenosu naučenih strategij na področju socialnih in komunikacijskih veščin v domače okolje.

3.10 Cilj 10: Ugotoviti, kakšna so mnenja ravnateljev o programu, ki se izvaja v zavodu, ki ga vodijo, in njihove izkušnje z njim

Realizacijo cilja 10 smo ugotavljali z enim kazalnikom, in sicer z rezultati analize anketnega vprašalnika za ravnatelje. V obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) so anketni vprašalnik izpolnili trije ravnatelji (100 %).

Uvodoma so v vprašalniku odgovorili na vprašanje: *Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?* Opredelili so se med odgovori na štiristopenjski ocenjevalni lestvici: a) ne, nobeden, b) da, nekateri, c) da, večina, č) da, vsi. Pri odgovorih b), c) in č) so bile možne dodatne opisne navedbe. Rezultati so v tabeli 33. Število (n) predstavlja število ravnateljev, ki so se opredelili za določeni odgovor.

Tabela 33: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?

Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Ne, nobeden	0	0
Da, nekateri	1	0
Da, večina	2	3
Da, vsi	0	0
Skupaj	3	3

Rezultati v tabeli 33 prikazujejo oceno ravnateljev, da so tako v šolskem letu 2022/23 kot v šolskem letu 2023/24 imeli **v večini ustrezen kader**. Ob tem je razvidno, da se je v šolskem letu 2023/24 povečal delež učiteljev z ustrezno izobrazbo ali dodatnimi usposabljanji.

Dodatne navedbe o kadru so v prilogi 17. V generalizirani obliki ravnatelji menijo, da je njihov ustrezeni kader specialni in rehabilitacijski pedagog, sicer pa učitelj pedagoške smeri s specialnopedagoško dokvalifikacijo ali magisterijem inkluzivne pedagogike. Učiteljem omogočajo tudi dodatna usposabljanja s področja poznavanja otrok z AM.

Nadalje smo ravnateljem na anketnem vprašalniku zastavili sedem vprašanj zaprtega ali polodprtega tipa. Rezultate prikazujemo po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika po posameznih vprašanjih in b) ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA – MNENJE IN IZKUŠNJE RAVNATELJEV

Rezultate bomo analizirali po posameznih vprašanjih in so razvidni v tabelah od 34 do 40. Število (n) predstavlja število ravnateljev, ki so izbrali določeni odgovor.

1. Katere prostorske pogoje imate zagotovljene za uresničevanje programa za otroke z AM?

Tabela 34: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Katere prostorske pogoje imate zagotovljene za uresničevanje programa za otroke z AM?

Katere prostorske pogoje imate zagotovljene za uresničevanje programa za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Učilnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba, izraziti vonji	0	0
Prostor za umik v učilnici ali zunaj nje	3	3
Telovadnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba, izraziti vonji	1	1
Jedilnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba, izraziti vonji	2	2

Odgovori ravnateljev v tabeli 34 kažejo, da so zavodi v *obeh šolskih letih* imeli zagotovljeno **vsaj večino primernih** prostorskih pogojev za uresničevanje programa za otroke z AM. Iz rezultatov je razvidno, da so prostorski pogoji za uresničevanje programa za otroke z AM v obeh šolskih letih ostali nespremenjeni. Vsi zavodi imajo zagotovljen prostor za umik v učilnici ali zunaj nje, večina tudi jedilnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, medtem ko je ustrezno prilagojenih telovadnic manj. Nobena šola pa nima učilnice, ki bi omogočala zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba in izraziti vonji.

Katere elemente spremljanja in podpiranja uvajanja programa za otroke z AM izvajate?

Tabela 35: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Katere elemente spremljanja in podpiranja uvajanja programa za otroke z AM izvajate?

Katere elemente spremljanja in podpiranja uvajanja programa za otroke z AM izvajate?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Spremljanje načrtovanja pouka (letne in dnevne priprave na pouk)	3	2
Spremljanje izvajanja pouka	2	2
Spremljanje oblikovanja in izvajanja individualiziranega programa	3	3
Redna srečanja s strokovnimi delavci, ki izvajajo program za otroke z AM	2	2
Drugo	1	1

Rezultati sporočajo, da v *obeh šolskih letih* **vs**i ali **vsaj večina ravnateljev** spremlja načrtovanje in izvajanje pouka, oblikovanje in izvajanje IP ter ima redna srečanja s strokovnimi delavci.

2. Kako ocenjujete sodelovanje staršev z vami in ostalimi strokovnimi delavci?

Tabela 36: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Kako ocenjujete sodelovanje staršev z vami in ostalimi strokovnimi delavci?

Kako ocenjujete sodelovanje staršev z vami in ostalimi strokovnimi delavci?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Sodelovanje je zelo slabo	0	0
Sodelovanje je slabo	0	0
Niti – niti	0	0
Sodelovanje je dobro	1	2
Sodelovanje je zelo dobro	2	1
Skupaj	3	3

Ugotavljamo, da v *obeh šolskih letih* ravnatelji in strokovni delavci **dobro do zelo dobro** sodelujejo s starši.

3. V kolikšni meri ste v tem šolskem letu realizirali program za otroke z AM?

Tabela 37: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: V kolikšni meri ste v tem šolskem letu realizirali program za otroke z AM?

V kolikšni meri ste v tem šolskem letu realizirali program za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Programa nismo realizirali v nobenem delu	0	0
Program smo realizirali v manjšem obsegu	0	0
Program smo realizirali približno v polovičnem obsegu	0	0
Program smo pretežno realizirali	2	2
Program smo v celoti realizirali	1	1
Skupaj	3	3

Iz rezultatov razberemo, da so zavodi v *obeh šolskih letih* prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM realizirali **v pretežni meri do v celoti**.

4. Ali ste v tem šolskem letu zaznali kake posebnosti pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa za otroke z AM?

Tabela 38: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali ste v tem šolskem letu zaznali kakšnje posebnosti pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa za otroke z AM?

Ali ste v tem šolskem letu zaznali kakšnje posebnosti pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa za otroke z AM?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Ne	1	1
Da	2	2
Skupaj	3	3

Ugotavljamo, da je v obeh šolskih letih večina ravnateljev (dva od treh) zaznala posebnosti pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa za otroke z AM.

Kot negativne posebnosti so ravnatelji izpostavljali »zdravstvene težave in težave z duševnim zdravjem otrok z AM in zaposlenih« ter »sopojavnost avtistične motnje in čustveno-vedenjskih primanjkljajev ter vedenjske težave otrok z AM, ki so velikokrat onemogočali izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa«.

Kot pozitivne posebnosti oziroma primere dobre prakse so ravnatelji izpostavljali »združevanje oddelkov otrok z AM iste starostne skupine pri pouku specialnopedagoških dejavnosti (komunikacijske in socialne veščine)« in »prehajanje med programi ter občasno vključevanje otrok z AM v oddelke učencev z govorno-jezikovno motnjo« z namenom urjenja socialnih veščin in krepitve močnih področij učencev z AM v nestrukturiranih situacijah.

5. Ali ste pri izvajanju programa za otroke z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?

Tabela 39: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali ste pri izvajanju programa za otroke z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?

Ali ste pri izvajanju programa za otroke z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Ne	2	2
Da	1	1
Skupaj	3	3

Večina ravnateljev (dva od treh) meni, da pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z EIS za otroke z AM v obeh šolskih letih **niso naleteli na težave**. Za šolsko leto 2022/23 je eden od ravnateljev kot težave pri izvajanju programa izpostavil zgolj »prostorske in kadrovske težave«. Za šolsko leto 2023/24 je eden od ravnateljev poleg »prostorske stiske« kot težavo pri izvajanju izobraževalnega programa izpostavil tudi »dilemo glede ustreznosti usmeritve« nekaterih otrok v prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM.

6. Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?

Tabela 40: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?

Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?	Šol. leto 2022/23	Šol. leto 2023/24
	n	n
Ne	0	1
Da	3	2
Skupaj	3	3

Večina ali vsi ravnatelji v obeh šolskih letih menijo, da bi bilo treba v izvajanjem prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM nekaj **spremeniti**. V nadaljevanju povzemamo predloge ravnateljev o potrebnih spremembah, ki so jih predlagali v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24): *»zmanjšati normativ v podaljšanem bivanju; zagotoviti dodatnega strokovnega delavca v razredu v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju; v program vpeljati primere dobre prakse, kot sta možnost prehajanja med programi (prilagojeni program z EIS za AM in prilagojeni program z EIS za GJM) in oblikovanje manjših heterogenih skupin (diferenciacija) glede na potrebe in zmožnosti otrok z AM«.*

Za šolsko leto 2022/23 so ravnatelji predlagali dodatne spremembe:

- »določiti in vpeljati normativ za jutranje varstvo« (predlaga 1 ravnatelj),
- »povečati obseg učnih ur za specialnopedagoške dejavnosti na ravni celotnega osnovnošolskega izobraževanja« (predlaga 1 ravnatelj).

Eden od ravnateljev je za šolsko leto 2023/24 predlagal dodatno spremembo:

- »premislek o možnostih zagotavljanja več časa za realizacijo programa in učnih vsebin v vseh fazah pouka (usvajanje, ponavljanje, preverjanje, ocenjevanje) glede na počasnejši tempo učenja otrok z AM«.

b) UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ: UGOTOVITI MNENJA IN IZKUŠNJE RAVNATELJEV PRI IZVAJANJU PROGRAMA

Povzemamo mnenja in izkušnje ravnateljev pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM, in sicer:

- *Večina* ravnateljev meni, da zavodi imajo primerne prostorske pogoje pri izvajanju programa, kar se tiče jedilnice in prostora za umik v učilnici ali zunaj nje. *Manj primerne prostorske pogoje* imajo pri ureditvi telovadnice in učilnice, pri čemer bi potrebovali več možnosti za zmanjševanje motečih dražljajev.
- *Vsi ali večina ravnateljev* spremljajo načrtovanje in izvajanje pouka, oblikovanje in izvajanje IP ter ima redna srečanja s strokovnimi delavci.
- Ravnatelji in strokovni delavci zavodov *dobro do zelo dobro* sodelujejo s starši otrok z AM.

- Zavodi so prilagojeni program z EIS za otroke z AM vsaj v *pretežni meri* ali v *celoti* realizirali.
- Ravnatelji so v obeh šolskih letih zaznali *več* tako pozitivnih kot negativnih *posebnosti* pri izvajanju programa. Kot *negativne posebnosti* so izpostavljali zdravstvene težave in težave z duševnim zdravjem otrok z AM in zaposlenih, sopoajnost avtistične motnje in čustveno-vedenjskih primanjkljajev (v povezavi s tem tudi dilemo o ustreznosti usmeritve nekaterih otrok v prilagojeni program z EIS za AM) ter vedenjske težave otrok z AM pri pouku. Kot *pozitivne posebnosti* opisujejo primere dobre prakse pri diferenciaciji pouka specialnopedagoških dejavnosti in prehajanju med programi.
- *Večina* ravnateljev meni, da pri izvajanju prilagojenega programa z EIS za otroke z AM v obeh šolskih letih *niso naleteli na težave* z izjemo prostorskih in kadrovskih težav. Za šolsko leto 2023/24 je eden od ravnateljev kot težavo pri izvajanju programa izpostavil tudi dilemo glede ustreznosti usmeritve nekaterih otrok s sopoajnostjo motenj (avtistična motnja in (izstopajoči) čustveno-vedenjski primanjkljaji) v prilagojeni program z EIS za otroke z AM.
- *Vsi ali vsaj večina* ravnateljev v obeh šolskih letih predlagajo, da je treba v izvajanem prilagojenem programu z EIS za otroke z AM zmanjšati normativ v podaljšanem bivanju, opredeliti in uvesti normativ v jutranjem varstvu, zagotoviti dodatnega strokovnega delavca v razredu v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, v program vpeljati primere dobre prakse, kot sta možnost prehajanja med programi, in okrepiti diferenciacijo pri pouku (oblikovanje manjših heterogenih skupin) glede na potrebe in zmožnosti otrok z AM. Predlagajo tudi večji obseg učnih ur za specialnopedagoške dejavnosti na ravni celotnega osnovnošolskega izobraževanja ter zagotovitev več časa za realizacijo programa in vsebin učnih načrtov predmetnih področij.

3.11 Cilj 11: Ugotoviti, kakšna so mnenja staršev otrok o programu, v katerega so vključeni njihovi otroci, in njihove izkušnje z njim

Realizacijo cilja 11 smo ugotavljali z enim kazalnikom, in sicer z rezultati analize anketnega vprašalnika za starše. Anketni vprašalnik za starše so zavodi dali v izpolnjevanje vsem staršem, ki imajo otroke vključene v program za otroke z AM od 1. do 9. razreda. V vzorec smo skupno v šolskem letu 2022/23 zajeli 48 staršev ($n = 48$) in 50 staršev ($n = 50$) v šolskem letu 2023/24. Odziv staršev otrok z AM iz spremljane generacije na vabilo k sodelovanju v anketi je bil v šolskem letu 2023/24 večji: odzvalo se je 10 od 17 staršev otrok z AM v 9. razredu, kar predstavlja 59-% odziv oziroma stopnjo odgovorov staršev otrok z AM iz spremljane generacije. Določena odstopanja odgovorov na posamezno vprašanje so razvidna v tabelah od 41 do 44.

Staršem smo na anketnem vprašalniku zastavili štiri vprašanja (enega s pomočjo petstopenjske lestvice stališč in tri polodprtega tipa, pri čemer so starši imeli možnost dodatnih navedb pri izbiri odgovorov). Dobesedne navedbe staršev pri vprašanjih polodprtega tipa smo postavili v nadrejene kode (vsebinske sklope), s katerimi dodatno osvetljujemo njihovo mnenje. Dobesedne navedbe staršev so v prilogi 18.

Rezultate prikazujemo po naslednji strukturi: a) rezultati in predstavitev ključnih ugotovitev anketnega vprašalnika po posameznih vprašanjih in b) ugotovitve glede na zastavljeni cilj.

a) REZULTATI IN PREDSTAVITEV KLJUČNIH UGOTOVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA PO POSAMEZNIH VPRAŠANJIH – MNENJA IN IZKUŠNJE STARŠEV

1. Ocenite, v kolikšni meri držijo naslednje trditve. Pri vsaki trditvi izberite in obkrožite en odgovor.

V tabeli 41 število odgovorov (n) pomeni število staršev, ki se je na petstopenjski lestvici stališč opredelilo pri določeni trditvi; povprečja ($\bar{x}$) so izračunana na podlagi petstopenjske lestvice od 1 – sploh ne drži, do 5 – povsem drži. Standardni odklon (σ) pomeni razpršenost rezultatov okrog aritmetične sredine. Rezultate prikazujemo vzporedno za obe šolski leti (2022/23 in 2023/24).

Tabela 41: Mnenja in izkušnje staršev s programom (področja sodelovanja s šolo, zadovoljstva, napredka otroka itd. za šolski leti 2022/23 in 2023/24): prikaz povprečij, izračunanih na 5-stopenjski lestvici od 1 – sploh ne drži do 5 – povsem drži

Ocenite, v kolikšni meri držijo naslednje trditve. Pri vsaki trditvi izberite in obkrožite en odgovor.	Šol. leto 2022/23			Šol. leto 2023/24		
	n	$\bar{x}$	σ	n	$\bar{x}$	σ
Strokovni delavci šole/zavoda so vas ob začetku šolskega leta ustrezno seznanili z uresničevanjem programa za otroke z AM.	48	4,42	0,986	50	4,46	0,862
Strokovni delavci šole/zavoda so vas ob začetku šolskega leta ustrezno seznanili z vlogo ter pomenom priprave individualiziranega programa za vašega otroka.	48	4,37	1,044	50	4,46	0,862
V tem šolskem letu ste z vsebinskimi predlogi in mnenji enakopravno sodelovali pri načrtovanju individualiziranega programa za vašega otroka.	48	4,17	1,038	50	4,28	0,970
Strokovni delavci šole/zavoda vam omogočajo, da sproti sodelujete z njimi pri šolanju vašega otroka.	48	4,48	0,618	50	4,56	0,705
Strokovni delavci šole/zavoda upoštevajo posebne potrebe in navade (čustvene, vedenjske, komunikacijske, prehranjevalne idr.) vašega otroka.	48	4,44	0,542	50	4,46	0,838
Pri vašem otroku opazate napredek pri razvijanju socialnih in komunikacijskih veščin.	47	4,32	0,594	50	4,34	0,895
Strokovni delavci šole/zavoda vas kot starša zadostno podpirajo pri šolanju vašega otroka.	47	4,47	0,620	50	4,34	0,848
Zadovoljni ste s šolanjem vašega otroka v šoli/zavodu.	47	4,43	0,683	50	4,38	0,901

Rezultati kažejo, da so starši v obeh šolskih letih (2022/23 in 2023/24) zelo zadovoljni s programom, in sicer kar se tiče strokovnih delavcev (ustrezno jih seznanjajo z uresničevanjem programa, upoštevajo posebne potrebe in navade otroka z AM pri svojem delu, starše podpirajo pri šolanju otroka z AM itd.), enakopravnega sodelovanja pri IP, opaženega napredka pri otroku na področju socialnih in komunikacijskih veščin ter splošnega zadovoljstva s šolanjem. Povprečne ocene za vse trditve so visoke, kar kaže na splošno pozitivno mnenje in zadovoljstvo staršev z izvajanim programom.

Primerjalno med letoma je v šolskem letu 2023/24 opaziti rahlo povečanje zadovoljstva pri večini trditev, kar nakazuje na izboljšanje programa in sodelovanja med šolo in starši. Kljub

temu pa je pri sedmi in osmi trditvi (podpora staršev pri šolanju otroka z AM in splošno zadovoljstvo s šolanjem otroka z AM v zavodu) opaziti rahlo zmanjšanje zadovoljstva, vendar povprečne ocene tudi pri teh dveh trditvah ostajajo visoke.

2. Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?

V tabeli 42 število odgovorov (n) pomeni število staršev, ki je izbralo določeni odgovor (slabo, srednje, dobro), in temu primeren odstotni delež staršev (%). Nekaj staršev je izbralo tudi več odgovorov, kar smo posebej označili z zvezdico (*). Osenčenje celice pomeni rezultat, ki dosega večino (več kot 50,0 %).

Tabela 42: Odgovori staršev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?

Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Slabo	1	2,1	1	2,0
Srednje	8	17,0	8	16,0
Dobro	30	63,8	32	64,0
Več odgovorov* ²	8	17,0	9	18,0
Skupaj	47	100,0	50	100,0

Ugotavljamo, da je **večina** staršev v *obeh šolskih letih* (63,8 % v šolskem letu 2022/23 in 64,0 % v šolskem letu 2023/24) menila, da se njihovi otroci v šoli/zavodu počutijo **dobro**.

Na podlagi dobesednih navedb staršev v šolskem letu 2022/23 smo dodatno osvetlili njihove odgovore na petstopenjski lestvici, in sicer da:

- se mnenje »*slabo*« nanaša na nezadovoljstvo na področju: odpor otroka z AM do pouka;
- mnenje »*srednje*« predstavlja določene težave staršev, ker ima otrok v aktualnem času odpor do šole zaradi neustreznih socialnih interakcij s sošolci, je utrujen ob intenziviranju šolskega dela in motečih dražljajih, pogreša domače ali prijatelje izven šole ter zaradi nihanja v lastnem razpoloženju in počutju (»dobri in slabi dnevi«);
- starši so se opredelili za »*dobro*«, ker so zadovoljni na naslednjih področjih programa: kakovostno poučevanje, sprotna pomoč in podpora učitelja v razredu, zmanjšan normativ v oddelku (upoštevanje posebnih potreb otroka, več možnosti za individualni pristop pri pouku, metode dela, pristopi poučevanja), socialna interakcija in prijateljstva (primerni odnosi med otrokom in sošolci ter strokovnimi delavci, občutki

² *Šolsko leto 2022/23: trije starši so odgovorili, da se njihov otrok počuti »*slabo in dobro*«, dva starša, da se počuti »*srednje in dobro*«, ter dva starša, da se počuti »*slabo, srednje in dobro*«.

* Šolsko leto 2023/24: pet staršev je odgovorilo, da se njihov otrok počuti »*slabo in dobro*«, en starš je odgovoril, da se počuti »*srednje in dobro*«, ter trije starši, da se počuti »*slabo, srednje in dobro*«.

varnosti in sprejetosti v šoli, prijaznost in razumevanje strokovnih delavcev, veselje do šolskega dela in bivanja v šoli ipd.).

Na podlagi dobesednih navedb staršev v šolskem letu 2023/24 smo pridobili informacije, da:

- se mnenje »*slabo*« nanaša na nezadovoljstvo glede nepredvidljivosti in nestalnosti pri izvajanju izobraževalnega programa in otrokove (ne)zmožnosti prilagajanja novim zahtevam ter pravilom (preveč sprememb);
- mnenje »*srednje*« predstavlja določene težave staršev, saj otrok izkazuje prilagoditvene težave in stiske ob spremembi programa in šole ali iz drugih razlogov (npr. občutek, da ga učitelji ne razumejo, odpor do šolske rutine in pravil), težave pri socialni interakciji in oteženo vzpostavljanje prijateljstev s sošolci;
- starši so se opredelili za »dobro«, ker so zadovoljni na naslednjih področjih programa: pomoč in podpora strokovnih delavcev, zmanjšan normativ v oddelku (upoštevanje posebnih potreb otroka, več možnosti za individualni pristop pri pouku, metode dela, pristopi poučevanja), socialna interakcija in prijateljstva (primerni odnosi med otrokom in sošolci ter strokovnimi delavci, občutki varnosti in sprejetosti v šoli, prijaznost in razumevanje strokovnih delavcev ipd.). Menijo tudi, da otrok rad hodi v šolo in ima veselje do šolskega dela.

3. Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?

V tabeli 43 število odgovorov (n) pomeni število staršev, ki so izbrali določeni odgovor (ne, da), odstotek (%) pa temu primeren odstotni delež staršev. Osenčenje celice pomeni rezultat, ki dosega večino (več kot 50,0 %).

Tabela 43: Odgovori staršev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?

Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Ne	23	50,0	31	63,3
Da	23	50,0	18	36,7
Skupaj	46	100,0	49	100,0

V šolskem letu 2022/23 je *polovica* staršev (50,0 %) odgovorila, da pri šolanju svojega otroka **niso zaznali** težav, medtem ko je druga polovica (50,0%) **zaznala težave**. To kaže na *enakomerno* porazdelitev mnenj med starši glede težav pri šolanju otrok v šolskem letu 2022/23.

Primerjalno med letoma se je v šolskem letu 2023/24 *povečalo* zadovoljstvo staršev glede šolanja njihovih otrok, saj je **večina** staršev odgovorila, da *niso zaznali* težav pri šolanju otroka (63,3 %), kar nakazuje na *izboljšanje* izvajanje programa.

Na podlagi dobesednih navedb staršev v šolskem letu 2022/23 smo dobili informacijo, da starši opazajo težave na naslednjih področjih programa: učne težave otroka, otrokove težave s koncentracijo, okrnjena pozornost in nizka motivacija za šolsko delo, čustvene, vedenjske in

komunikacijske težave otrok zaradi organizacijskih in kadrovskih težav na šoli (odsotnosti strokovnih delavcev in pogosta nadomeščanja).

Na podlagi dobesednih navedb staršev v šolskem letu 2023/24 ugotavljamo, da starši opažajo podobne težave kot v šolskem letu 2022/23, dodatno pa opisujejo nekatere težave v odnosih med otrokom in sošolci, med otrokom in učitelji (konflikti med sošolci, neustrezna komunikacija z učitelji ipd.) ter utrujenost in poslabšanje splošnega počutja zaradi neenakomerno razporejene obremenitve s šolskim delom ali ocenjevanjem znanja v posameznih časovnih obdobjih med šolskim letom.

Med opisovanjem težav so starši v šolskem letu 2023/24 navajali tudi določene pohvale, in sicer *so pohvalili* tako izvajanje programa kot delo strokovnih delavcev.

4. Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?

V tabeli 44 število odgovorov (n) pomeni število staršev, ki so izbrali določeni odgovor (ne, da), odstotek (%) pa temu primeren odstotni delež staršev. Osenčenje celice pomeni rezultat, ki dosega večino (več kot 50,0 %).

Tabela 44: Odgovori staršev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?

Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?	Šol. leto 2022/23		Šol. leto 2023/24	
	n	%	n	%
Ne	25	54,3	34	70,8
Da	21	45,7	14	29,2
Skupaj	46	100,0	48	100,0

V *obeh šolskih letih* **večina** staršev (54,3 % v 2022/23 in 70,8 % v 2023/24) meni, da pri šolanju njihovega otroka **spremembe niso potrebne**.

Na podlagi dobesednih navedb staršev v šolskem letu 2022/23 ugotavljamo, da so starši predlagali nekatere spremembe na kadrovskem področju (več strokovnih delavcev z ustrezno formalno izobrazbo in znanji za delo z otroki z AM, dodatni strokovni delavec v razredu, zagotavljanje spremljevalca s fizično pomočjo s prvim dnem pouka v tekočem šolskem letu, boljša podpora ravnatelja strokovnim delavcem in dvig motivacije pri strokovnih delavcih za poučevanje v prilagojenem programu z EIS za otroke z AM ipd.) ter v izvajanju programa (pravočasno vključevanje učencev v dopolnilni pouk v primeru nakazovanja učnih težav, boljša organizacija interesnih dejavnosti, boljši nabor obšolskih dejavnosti s poudarkom na športnih dejavnostih, odkrivanje otrokovih močnih področij, talentov in morebitnih nadarjenosti ter upoštevanje le-teh pri načrtovanju pouka, poudarek na poučevanju socialnih in komunikacijskih veščin s pomočjo različnih pristopov in didaktičnih pripomočkov, krepitev individualizacije pri pouku, več obravnave v okviru delovne terapije in fizioterapije ipd.).

Na podlagi dobesednih navedb staršev v šolskem letu 2023/24 razpoznavamo več predlogov v smeri sprememb v izvajanju programa in pedagoški praksi strokovnih delavcev, kot so npr. razširitev nabora prilagoditev v IP in upoštevanje le-teh pri pouku (optimalni načrt

ocenjevanja, možnost vizualnih opor za lažji priklic pri ustnem ocenjevanju), višja mera upoštevanja značilnosti otrok z AM pri poučevanju specialpedagoških dejavnosti, pri ocenjevanju znanja in vsakodnevni komunikaciji z otrokom pri pouku, poudarek na odkrivanju močnih področij otrok z AM in upoštevanje le-teh pri načrtovanju pouka, ustvarjanje priložnosti za vzpostavljanje socialnih interakcij in druženje z vrstniki brez tipičnih značilnosti avtistične motnje ipd.

b) UGOTOVITVE GLEDE NA ZASTAVLJENI CILJ UGOTOVITI MNENJE IN IZKUŠNJE STARŠEV S PROGRAMOM

Ugotavljamo, da ima **večinski delež** staršev **pozitivno mnenje in izkušnje s prilagojenim izobraževalnim programom osnovne šole z EIS**, v katerega je vključen njihov otrok z AM, in sicer na več področjih.

Sodelovanje s strokovnimi delavci

- strokovni delavci zavoda so pravočasno (ob začetku šolskega leta) seznanili starše z uresničevanjem programa in vlogo ter pomenom priprave IP in jim omogočali, da so pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji IP (z vsebinskimi predlogi) enakopravno sodelovali, ter jih skozi šolsko leto v podpirali v zadostni meri.

Upoštevanje posebnih potreb otroka

- strokovni delavci so večinoma upoštevali raznovrstne posebne potrebe in navade otroka.

Napredek in počutje otroka

- starši pri otrocih z AM opažajo napredek pri razvijanju socialnih in komunikacijskih veščin in menijo, da se otroci v šoli/zavodu počutijo dobro.

Splošno zadovoljstvo

- starši so v svojih odgovorih izražali splošno zadovoljstvo s šolanjem otroka v šoli/zavodu.

Povzemamo izboljšave programa, ki so jih predlagali nekateri starši (38,3 % vseh anketiranih staršev):

- boljši kadrovski pogoji in krepitev poučevalne prakse učiteljev (več strokovnih delavcev z ustrezno formalno izobrazbo in znanji za delo z otroki z AM, dodatni strokovni delavec v razredu, pravočasno zagotavljanje spremljevalca za fizično pomoč, okrepitev vloge ravnatelja kot pedagoškega vodje, pouk, ki temelji na močnih področjih otrok z AM, poučevanje specialnopedagoških dejavnosti s kreativnimi in raznolikimi pristopi ter didaktičnimi pripomočki, krepitev individualizacije pri pouku),
- izboljšanje načrtovanja in evalviranja IP ter doslednejše upoštevanje prilagoditev pri pouku,
- obogatitev vsebin in okrepitev izvajanja dejavnosti razširjenega programa (razširitev nabora in boljša organizacija interesnih dejavnosti, vključevanje otrok v dopolnilni pouk v primeru nakazovanja učnih težav), več terapevtskega dela z otroki z AM (delovna terapija, fizioterapija),
- več pozornosti na posebne vzgojno-izobraževalne potrebe otrok v vseh fazah pouka in pri vseh predmetih,
- organizacija dejavnosti sodelovalnega učenja, zlasti z vrstniki brez tipičnih značilnosti avtistične motnje.

3.12 Cilj 12: Ugotoviti, ali učenci z avtističnimi motnjami v prilagojenem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom dosegajo primerljive standarde znanja pri nacionalnem preverjanju znanja v 6. in 9. razredu kot učenci v drugih prilagojenih programih z enakovrednim izobrazbenim standardom

Pri ugotavljanju tega cilja smo naleteli na omejitev, da Državni izpitni center ne zbira podatkov o dosežkih učencev pri nacionalnem preizkusu znanja (v nadaljevanju NPZ) posebej za prilagojene izobraževalne programe osnovne šole z EIS. Zato smo dosežke NPZ učencev, ki se izobražujejo v prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS, pridobili od šol/zavodov.

V tabeli 45 prikazujemo podatke o dosežkih učencev pri NPZ v šolskem letu 2023/24 (9. razred), anonimno in celokupno za vse šole/zavode, ki so vključeni v spremljani vzorec učencev.

Navajamo točke in temu primerne odstotne deleže pri dosežkih učencev za NPZ iz slovenščine, matematike in tretjega predmeta, ki je bil pri vseh likovna umetnost. Poševnica (/) v tabeli pomeni, da učenec k pisanju NPZ ni pristopil. K pisanju NPZ iz slovenščine je pristopilo 12 učencev (n = 12), iz matematike 11 učencev (n = 11), iz likovne umetnosti pa 10 učencev (n = 10).

Tabela 45: Dosežki učencev pri NPZ v šolskem letu 2023/24 (9. razred)

Predmet	Slovenščina		Matematika		Likovna umetnost	
Učenec	Točke	Odstotek	Točke	Odstotek	Točke	Odstotek
Učenec A	16 od 55	29,0 %	7 od 50	14,0 %	27 od 50	54,0 %
Učenec B	17 od 55	31,0 %	2 od 50	4,0 %	/	/
Učenec C	/	/	1 od 50	2,0 %	20,5 od 50	41,0 %
Učenec D	/	/	14 od 50	28,0 %	/	/
Učenec E	10 od 55	18,0 %	5 od 50	10,0 %	10 od 50	20,0 %
Učenec F	32 od 55	58,0 %	18 od 50	36,0 %	38,5 od 50	77,0 %
Učenec G	25 od 55	45,0 %	4 od 50	8,0 %	12 od 50	24,0 %
Učenec H	5 od 55	9,0 %	/	/	/	/
Učenec I	0 od 55	0,0 %	/	/	/	/
Učenec J	13 od 55	24,0 %	7 od 50	14,0 %	27 od 50	54,0 %
Učenec K	24 od 55	44,0 %	12 od 50	24,0 %	26,5 od 50	53,0 %
Učenec L	17,5 od 55	31,0 %	/	/	15,5 od 50	31,0 %
Učenec M	7,5 od 55	13,0 %	10 od 50	20,0 %	15 od 50	30,0 %
Učenec N	/	/	/	/	/	/
Učenec O	6 od 55	11,0 %	14 od 50	28,0 %	14 od 50	28,0 %
Učenec P	/	/	/	/	/	/
Učenec R	/	/	/	/	/	/

Iz tabele 45 je razvidno, da je pri slovenščini najnižji odstotni dosežek 0,0 %, najvišji pa 58,0 %. Pri matematiki je najnižji odstotni dosežek 2,0 %, najvišji pa 36,0 %. Pri likovni umetnosti je najnižji odstotni dosežek 20,0 %, najvišji pa 77,0 %.

Učenci so v povprečju dosegli 14,42 točke (26,2 %) pri slovenščini, 8,55 točke (17,1 %) pri matematiki in 20,6 točke (41,2 %) pri likovni umetnosti.

Učenci v prilagojenem programu z EIS so pisali enak test za NPZ pri vseh predmetih kot učenci z nevrotipičnim razvojem, ki se izobražujejo v osnovnošolskem izobraževalnem programu, ter z enakimi dodatnimi možnostmi prilagoditev kot učenci z AM, ki se izobražujejo v izobraževalnem programu osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v t. i. rednih osnovnih šolah. Iz Letnega poročila o izvedbi NPZ v šolskem letu 2023/24³ izhaja, da so učenci 9.razredov osnovnošolskega programa in učenci z AM v izobraževalnem programu osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo skupaj v povprečju dosegli 31,01 točke (56,38 %) pri slovenščini, 21,88 točke (43,76 %) pri matematiki in 25,12 točke (50,24 %) pri likovni umetnosti.

V šolah s prilagojenim izobraževalnim programom osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom (v nadaljevanju prilagojeni program z NIS) učenci pišejo prilagojeni test in imajo možnosti dodatnih prilagoditev glede na motnje ali težave učencev. Iz Letnega poročila o

³ Jenič, P., Vovko Ozimek, E., Bone, J., Lunder Verlič, S., Primožič, M., Remšak, J., Skvarč, M., Slavec Gornik, A., Štraus, M., in Vogrinc, J. (ur.). (2024). *Letno poročilo o izvedbi NPZ v šolskem letu 2023/2024*. Državni izpitni center. [file:///C:/Users/dzunic/Downloads/Letno%20poro%C4%8Dilo%20NPZ%202024%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/dzunic/Downloads/Letno%20poro%C4%8Dilo%20NPZ%202024%20(1).pdf)

izvedbi NPZ v šolskem letu 2023/24⁴ izhaja, da so učenci 9. razredov v prilagojenem programu z NIS v povprečju dosegli 30,53 točke (61,06 %) pri slovenščini in 42,64 točke (49,27 %) pri matematiki. Tretji predmet v prilagojenem programu z NIS se izmenično piše pri družboslovju (pisano v šolskem letu 2023/24, povprečje točk 29,18 oziroma 58,35 %) in naravoslovju. Hkrati poudarjamo, da je bilo pisanje NPZ v prilagojenem programu z NIS v šolskem letu 2023/24 prostovoljno in da k pisanju NPZ niso pristopili vsi učenci, ki se izobražujejo v prilagojenem programu z NIS.

Podatke prikazujemo le kot zanimivost, saj iz rezultatov povprečnih dosežkov učencev na NPZ bodisi v osnovnošolskem izobraževalnem programu in izobraževalnem programu osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo bodisi v prilagojenem programu z NIS ne moremo preveriti cilja 12.

Predlagamo, da šole/zavodi kvantitativno in kvalitativno analizo dosežkov učencev, ki se izobražujejo v prilagojenem izobraževalnem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM opravijo glede na posameznega učenca in glede na analizo posameznih nalog (NPZ za določen predmet) v Letnem poročilu o izvedbi NPZ v šolskem letu 2023/24 v sklopu dosežkov in analize rednih programov, saj gre za enak test, medtem ko je test za učence v prilagojenem programu z NIS prilagojen.

⁴ Prav tam.

4 SKLEPI IN PREDLOGI IZBOLJŠAV

Sklepe in predloge izboljšav na tem mestu predstavljamo **povzeto** glede na končne ugotovitve in po danih kriterijih raziskovalnih ciljev, celokupno za obe šolski leti⁵ (2022/23, 2023/24).

Doseganje kriterija predstavlja rezultat, da je *večina opazovanih (ali vprašanih) elementov v program EIS kakovostno vključena oziroma se jih kakovostno izvaja*. **Delno doseganje** pomeni, da se opazovani (ali vprašani) element izvaja v *polovični meri* ali *manjšem deležu* (npr. polovica ali manj kot 50 % opazovanih (ali vprašanih) elementov se izvaja in polovica ne, eno šolsko leto se izvaja in eno ne). **Nedoseganje kriterija** pomeni, da se opazovani (ali vprašani) element *sploh ne izvaja* ali pa se izvaja v *zelo nizki meri*.

Cilj 1: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji zagotavljajo ustrezno učno okolje, skladno s programom.

Kriterij: Večina opazovanih elementov na lestvici učno okolje se izvaja skladno s programom. V odgovorih na anketnem vprašalniku strokovni delavci navajajo, da izvajajo dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja in ustvarjanje varnega in predvidljivega okolja.

Sklepi

- Opazovani elementi v kategorijah UČITELJEVO IZVAJANJE POUKA **dosegajo** kriterij.
- Opazovani elementi v kategoriji UREJENOST UČILNIC **delno dosegajo** kriterij.
- Opazovani elementi v kategorijah IZVAJANJE POUKA IN UČNO OKOLJE NA SPLOŠNO **delno dosegajo** kriterij.
- Opazovani elementi v opazovani kategoriji ODMOR **ne dosegajo** kriterija.

Predlogi izboljšav

- Pri pouku je treba okrepiti doslednejše izvajanje prilagoditev za otroke z AM in izvajanje dejavnosti za sprostitev učencev.
- V učilnici je treba dosledneje zmanjševati moteče dražljaje, strukturirati prostor glede na določeno funkcijo ali dejavnost (npr. kotički za posamezne dejavnosti) ter vključevati motivatorje za krepitev zelenega vedenja (predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev zelenega vedenja).
- V učilnici in ostalih šolskih prostorih je treba dosledneje zagotavljati in organizirati vizualne opore.
- Med odmori naj bodo dejavnosti jasno zastavljene in izvajane, še posebej preventivne dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja.

⁵ Za natančnejši vpogled v doseganje kriterijev pri posameznem šolskem letu in opazovalnem instrumentu predlagamo, da se bralec vrne na obravnavo posameznih ciljev v poglavjih od 3.1. do 3.12.

Cilj 2: Ugotoviti, v kolikšni meri so pristopi in načini poučevanja, ki jih uporabljajo učitelji, skladni s programom.

Kriterij: Večina opazovanih elementov na lestvici pristopi in načini poučevanja se izvaja skladno s programom.

Sklepi

Kriterij **dosegajo** naslednji opazovani elementi in pristopi poučevanja, ki sodijo v dobro poučevalno prakso:

- dajanje jasnih, kratkih navodil, podprtih z vizualnimi pripomočki,
- sprotno preverjanje razumevanja navodil in obravnavane učne snovi,
- zagotavljanje zadostnega časa za usvajanje in izkazovanje znanja ter
- krepitev želenega vedenja z ustreznimi in pravočasnimi povratnimi informacijami in preusmerjanjem pozornosti.

Opazovani elementi in pristopi poučevanja, ki **delno dosegaajo** kriterij, so:

- zagotavljanje veččutne podpore pri obravnavi učne snovi (vizualna, slušna itd.),
- pristopi poučevanja, ki so osredotočeni na posameznega učenca,
- vključevanje raznovrstnih didaktičnih pripomočkov pri obravnavi nove učne snovi.

Kriterija **ne dosegaajo** pristopi poučevanja, pri katerih učitelji:

- urijsko komunikacijske in socialne veščine med poukom različnih šolskih predmetov (z izjemo pouka specialnopedagoških dejavnosti), ter
- spodbujajo uporabo naučenih socialnih veščin v vsakdanji komunikaciji,
- krepijo želeno vedenje z nagrajevanjem želenega in omejevanjem neželenega vedenja.

Predlogi izboljšav

- Učitelji naj dosledneje vključujejo v svojo poučevalno prakso veččutno podporo in raznovrstne didaktične pripomočke pri obravnavi nove učne snovi, bolj naj se osredotočijo na vzgojno-izobraževalne potrebe posameznega učenca.
- Učitelji naj skrbneje izvajajo dejavnosti, s katerimi urijsko komunikacijske in socialne veščine ter njihovo uporabo v vsakdanjih situacijah.
- Prav tako naj pri pouku dosledneje zagotavljajo dejavnosti za krepitev želenega vedenja (z nagrajevanjem želenega in omejevanjem neželenega vedenja).

Cilj 3: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo komunikacijske veščine skladno s programom.

Kriterija: Večina opazovanih elementov na lestvici komunikacijske veščine se izvaja skladno s programom. V odgovorih na anketnem vprašalniku strokovni delavci navajajo, da v vzgojno-izobraževalni proces uvajajo elemente za spodbujanje komunikacijskih veščin učencev v skladu s programom.

Sklepi

Na področju komunikacijskih veščin **dosegajo** kriterije naslednji opazovani elementi in dejavnosti, s katerimi učitelji:

- prilagajajo učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu,
- preverjajo počutje učencev in se odzivajo na potrebe vsakega izmed njih,
- spodbujajo učence k očesnemu stiku, medsebojni socialni interakciji in uporabi naučenih komunikacijskih veščin v vsakdanji komunikaciji ter
- učenje komunikacijskih veščin povezujejo z vsebinami drugih predmetov.

Opazovani elementi in dejavnosti, ki **delno dosega**jo kriterij, so:

- poučevanje komunikacijskih veščin na strukturiran način,
- poučevanje komunikacijskih veščin v skladu s programom (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor) in
- poučevanje komunikacijskih veščin z vključevanjem različnih didaktičnih pripomočkov.

Pri cilju 3 so se **vse dejavnosti** izvajale vsaj v določeni meri (delno ali v celoti) oziroma **so dosegle** kriterije.

Predlogi izboljšav

Učiteljem predlagamo, naj poučevanje komunikacijskih veščin poteka na strukturiran način in z raznovrstnimi didaktičnimi pripomočki. Pri tem je treba slediti programu, da bo tovrstno učenje zajemalo ustrezne vsebine (npr. zaznavanje, govor, pogovor, motorika).

Cilj 4: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji učijo socialne veščine skladno s programom.

Kriterija: Večina opazovanih elementov na lestvici socialne veščine se izvaja skladno s programom. V odgovorih na anketnem vprašalniku strokovni delavci navajajo, da učijo socialne veščine učencev v skladu s programom.

Sklepi

Na področju učenja socialnih veščin kriterije **dosegajo** dejavnosti, v katerih učitelji:

- izvajajo dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (npr. čustveno opismenjevanje, skrb zase),
- preverjajo počutje učencev in se odzivajo na potrebe vsakega izmed njih,
- spodbujajo učence k medsebojnim socialnim interakcijam,
- prilagajajo učenje socialnih veščin posameznemu učencu in
- spodbujajo uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.

Kriterij **delno dosega** dejavnosti, v katerih učitelji:

- uporabljajo različne didaktične pripomočke (za učenje socialnih veščin),
- učenje socialnih veščin povezujejo z vsebinami drugih predmetov.

Kriterija **ne dosega** dejavnosti, s katerimi bi učitelji socialne veščine poučevali na strukturiran način.

Predlogi izboljšav

Predlagamo, da učitelji poučujejo vsebine za razvoj socialnih veščin na strukturiran način in z uporabo različnih didaktičnih pripomočkov. Prav tako naj učitelji učenje socialnih veščin povezujejo z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.

Cilj 5: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji izvajajo podaljšano bivanje skladno s programom.

V šolskih letih 2022/23 in 2023/24 učenci 8. in 9. razreda v podaljšano bivanje niso bili vključeni.

Cilj 6: Ugotoviti, ali strokovni delavci v IP načrtujejo dejavnosti za uravnavanje vedenja.

Kriterij: V IP vsakega učenca so zapisane dejavnosti za uravnavanje vedenja pri pouku in podaljšanem bivanju.

Sklepi

Na področju uravnavanja vedenja (čustveno opismenjevanje, učenje vsakodnevnih veščin, učenje primernih socialnih interakcij in učenje veščin socialno sprejemljivega vedenja in odpravljanje motečega vedenja) **dosegajo** kriterij naslednje načrtovane dejavnosti v IP učencev:

- učenje obvladovanja čustev,
- učenje organiziranja šolskega dela,
- konstruktivno odzivanje ob nepričakovanih spremembah,
- odzivanje v nestrukturiranih in manj strukturiranih situacijah,
- vstopanje v odnose na ustrezen način,
- izražanje svojih želja v skupini na sprejemljiv način,
- vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z vrstniki,
- učenje strategij za obvladovanje vedenja in
- učenje ustreznih strategij odzivanja na izzivanje vrstnikov.

Kriterij **delno dosega** naslednja načrtovana dejavnost v IP učencev:

- oblikovanje občutka lastne vrednosti.

Kriterija **ne dosega**jo načrtovane dejavnosti v IP učencev:

- učenje učenja,
- spoznavanje lastne identitete,
- prilagajanje lastnih interesov skupini.

Predlogi

Učitelji naj namenijo več pozornosti temu, da bodo IP vsebovali strukturirano in sistematično spodbujanje socialnih spretnosti učencev.

Zapisi IP naj vsebujejo več zapisov za:

- cilje in dejavnosti za učenje učenja,
- močna področja učencev,
- dejavnosti za spoznavanje lastne identitete in oblikovanje občutka lastne vrednosti,
- učenje prilagajanj lastnih interesov skupini.

Cilj 7: Ugotoviti, v kolikšni meri učenci napredujejo na učnem področju ter področjih socialnih in komunikacijskih veščin.

Kriterij: Večina učencev izkazuje napredek na učnem področju ter področjih socialnih in komunikacijskih veščin.

Sklep

Kriterij se **dosega**. Učenci dosega**jo manjši napredek** na področjih:

- učno področje,
- socialne in komunikacijske veščine,
- čustveno-vedenjsko področje.

Predlog

Učitelji bodo z upoštevanjem ostalih predlogov (npr. za pristope poučevanja, učno okolje, učenje socialnih in komunikacijskih veščin) imeli več možnosti za doseganje večjega napredka pri učencih na omenjenih področjih.

Cilj 8: Ugotoviti, v kolikšni meri učitelji uporabljajo prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja za otroke z AM.

Kriterij: Učitelji v večini primerov preverjanje in ocenjevanje znanja prilagodijo učencem.

Sklep

Kriterij dosega prilagoditve na področjih časa, pripomočkov in metod dela.

Kriterija ne dosega prilagoditve na področju prostora.

Predlog

Da bi učitelji prilagoditve lažje izvajali, smo preverili tudi, ali jih načrtujejo v IP učencev. Izkazalo se je, da jih v večinskem deležu načrtujejo (prilagoditve časa, pripomočkov in metod dela). Več pozornosti naj učitelji namenijo načrtovanju in zagotavljanju prilagoditev na področju prostora.

Cilj 9: Ugotoviti, kakšna so mnenja in izkušnje učiteljev s programom.

Kriterij: Večinoma pozitivna mnenja in izkušnje učiteljev. V odgovorih strokovni delavci opredelijo morebitne težave ter pomembne poudarke pri izvajanju programa.

Sklepi

Kriterij se dosega, saj imajo učitelji v večinskem deležu pozitivne izkušnje s programom (npr. program v veliki meri zadosti potrebam otrok z AM, v srednji do veliki meri je učitelju v podporo pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa, v veliki meri omogoča realizacijo ciljev učnih načrtov, v njem so prilagoditve v veliki meri ustrezno zapisane).

Težavna področja se pojavljajo v manjši meri, in sicer:

- nizka učna motivacija pri učencih,
- posebne vzgojno-izobraževalne potrebe učencev,
- neprimerni prostorski pogoji, neprilagojena učna gradiva in manjša razpoložljivost različnih didaktičnih pripomočkov,
- raznolikosti med učenci, ki otežujejo diferenciacijo pouka.

Predlogi

Predlagamo, da v vzgojno-izobraževalnem procesu učitelji namenijo več pozornosti poučevanju z različnimi metodami in individualiziranemu učenju glede na potrebe učencev, njihove interese in močna področja ter cilje in vsebine predmeta (npr. projektno učenje, učenje z raziskovanjem, izkušensko učenje, diskusija).

Svetujemo doslednejše upoštevanje posebnih vzgojno-izobraževalnih potreb učencev. Okrepiti je treba individualizacijo pri načrtovanju prilagoditev, prilagajanju prostora in učnih gradiv ter diferenciaciji dela v manjših učnih skupinah ali parih glede na zmožnosti, interese in močna področja učencev z AM.

Skrb je treba nameniti odnosom med učenci ter odnosom med učenci in učitelji ter načrtovanju dejavnosti za uravnavanje vedenja, krepitev želenega in omejevanje neželenega vedenja. To bo lažje doseči s poučevanjem socialnih in komunikacijskih veščin na strukturiran način ter urjenjem usvojenih veščin v nestrukturiranih situacijah.

Priporočljivo je, da se za vsakega otroka z AM načrtujejo dejavnosti, ki bodo otroka pripravile na prehod v srednješolsko izobraževanje. Načrtovane dejavnosti naj temeljijo na individualiziranem pristopu, ki upošteva učenčeve posebne vzgojno-izobraževalne potrebe in močna področja, ter na timske sodelovanju vseh vpletenih (otrok, starši, svetovalna služba, učitelji, spremljevalci idr.).

Kadrovska vprašanja glede strokovnih delavcev in spremljevalcev se urejajo glede na odločbo o usmeritvi za posameznega učenca ali v dogovoru s pristojnim ministrstvom.

Cilj 10: Ugotoviti, kakšna so mnenja ravnateljev o programu, ki se izvaja v zavodu, ki ga vodijo, in njihove izkušnje z njim.

Kriterij: Večinoma pozitivna mnenja in izkušnje ravnateljev.

Sklepi

Kriterij **se dosega**, saj so mnenja in izkušnje ravnateljev s programom v večini pozitivna. Na primer, imajo zagotovljeno večino primernih prostorskih pogojev (prostor za umik, ustrezno jedilnico z možnostjo zmanjševanja motečih dražljajev), dobro do zelo dobro sodelovanje s starši, načrtovanje, spremljanje in realizacijo dela ter redna srečanja s strokovnimi delavci.

Težavna področja se pojavljajo v manjši meri, in sicer:

- manj ustrezno prilagojene učilnice in telovadnice,
- potreba po večjem obsegu ur za specialnopedagoške dejavnosti (komunikacijske in socialne veščine),
- normativ – podaljšano bivanje, jutranje varstvo,
- kadrovska področje.

Predlogi

V sami učilnici in telovadnici so za ustrezno izvajanje programa potrebni boljši pogoji za zmanjševanje motečih dražljajev.

Ravnatelji predlagajo, da se normativ za podaljšano bivanje zmanjša, normativ za jutranje varstvo pa natančneje opredeli.

Predlagajo tudi, da se na sistemski ravni zagotovijo dodatni strokovni delavci, zlasti v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Ravnatelji si želijo več možnosti za organizacijo in izvedbo prehajanja učencev z AM med programi (prilagojeni program z EIS in izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo).

Pojavila se je tudi zamisel, da bi bilo treba premisliti o možnostih zagotavljanja več časa za realizacijo učnih vsebin in programa glede na počasnejši tempo učenja otrok z AM.

Cilj 11: Ugotoviti, kakšna so mnenja staršev otrok o programu, v katerega so vključeni njihovi otroci, in njihove izkušnje z njim.

Kriterij: Večinoma pozitivna mnenja in izkušnje staršev.

Sklepi

Kriterij **se dosega**, saj so mnenja in izkušnje staršev s programom v večinskem deležu pozitivna (npr. na področjih sodelovanje s strokovnimi delavci, upoštevanje posebnih potreb otroka, napredek in počutje otroka, splošno zadovoljstvo).

Težavna področja se pojavljajo v manjši meri, in sicer:

- kadrovski pogoji,
- načrtovanje, spremljanje in evalvacija IP,
- obogatitev dejavnosti razširjenega programa,
- prostorski pogoji,
- pristopi poučevanja,
- posebne potrebe otroka,
- sodelovalno učenje.

Predlogi

Sodelovanje s starši je treba vzdrževati, saj so starši v pretežni meri zadovoljni.

Za ta namen predlagamo krepitev sodelovanja med starši in vsemi člani strokovne skupine (ne le z razrednikom) ter aktivnejše vključevanje staršev pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji individualiziranih programov za učence z AM.

Pri načrtovanju dejavnosti razširjenega programa je treba obogatiti nabor dejavnosti, ki omogočajo in ustvarjajo več priložnosti za razvoj in krepitev socialnih, komunikacijskih in prilagoditvenih veščin, sodelovalno učenje ter prenos naučenih veščin učencev z AM v vsakodnevne situacije ali domače okolje.

Cilj 12: Ugotoviti, ali učenci z AM v prilagojenem programu z EIS dosegajo primerljive standarde znanja pri nacionalnem preverjanju znanja v 6. in 9. razredu kot učenci v drugih prilagojenih programih z EIS.

Kriterij: Primerljivo povprečje odstotnih točk.

Sklep

Dosežkov učencev z drugimi povprečji programov z EIS nismo mogli primerjati, ker jih Državni izpitni center ne zbira v takšni obliki.

Predlog

Predlagamo, da šole/zavodi analizo dosežkov opravijo glede na posameznega učenca in glede na analizo posameznih nalog (NPZ za določeni predmet) v letnem poročilu o izvedbi NPZ v sklopu dosežkov in analize rednih programov, saj gre za enak test.

5 ZAKLJUČNO MNENJE O SPREMLJANEM PROGRAMU

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je 27. 3. 2014 v skladu s 25. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB, 118/06-ZUOPP-A, 36/08, 58/09, 64/09-popr., 65/09-popr. in 20/11, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D) sprejel *Prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom (v nadaljevanju EIS) za otroke z avtističnimi motnjami (v nadaljevanju AM)*, kot ga je predlagal Zavod RS za šolstvo. Prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM je tako postal novi javno veljavni vzgojno-izobraževalni program v Sloveniji.

V okviru prilagojenega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM se v skladu z 11. členom, 2. točko Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) lahko prilagodijo predmetnik, organizacija, način preverjanja in ocenjevanja znanja, način eksternega preverjanja znanja, napredovanje in časovna razporeditev pouka. Kljub zakonsko opredeljenim možnim prilagoditvam programa, ta ohranja enakovredni izobrazbeni standard, temeljne značilnosti in zahtevnost programa ter organizacijo osnovne šole. Program vključuje obvezni in razširjeni program.

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport je 20. 2. 2015 na podlagi drugega odstavka 16. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB5, 36/08, 58/09, 64/09, 65/09, 20/11, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D) izdala sklepe o določitvi izvajalcev prilagojenega izobraževalnega programa za osnovne šole z EIS za otroke z AM, ki so: Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož ter Center za sluh in govor Maribor. Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je predlagal spremljavo izvajanja programa.

Ugotovitve devetletne spremljave prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM na splošno kažejo večinoma pozitivne ocene in mnenja o ustreznosti programa ter zadovoljstvo z izvajanjem programa pri večini anketiranih udeležencev spremljave (ravnatelji, učitelji in starši). V okviru spremljave pa so identificirane nekatere vztrajajoče, večletne težave in izzivi pri izvajanju programa ter dobra praksa pri uresničevanju nekaterih vsebin programa.

V nadaljevanju navajamo ugotovitve spremljave prilagojenega programa z EIS za otroke z AM po naslednjih področjih: 1) vključujoče učno okolje, 2) specialnodidaktična priporočila za poučevanje in delo z otroki z AM, 3) kakovostno načrtovanje, spremljanje in evalvacija individualiziranega programa za otroke z AM, 4) napredek otroka z AM v vzgojno-izobraževalnem procesu, 5) sodelovanje s starši in zakonitimi skrbniki ter 6) predlogi anketirancev za ureditev pogojev za izvajanje programa.

5.1 Vključujoče učno okolje

Dejavnosti, ki jih v nadaljevanju interpretiramo v okviru prvega področja »vključujoče učno okolje«, bomo osvetlili z vidika učiteljeve splošne poučevalne prakse, prostorskih pogojev ter organizacije pouka, odmora in učnega okolja na splošno.

Večina spremljanih elementov, ki sodijo pod splošno poučevalno prakso, je bila izvajana v skladu s programom (npr. zagotavljanje jasnih navodil, sprotno preverjanje razumevanja navodil, učne snovi ter počutja učencev, zagotavljanje več časa za usvajanje in izkazovanje znanja in krepitev zelenega vedenja). Potrebne izboljšave na področju splošne poučevalne prakse so bile identificirane pri nedoslednem zagotavljanju prilagoditev za otroke z AM, dejavnostih za uravnavanje vedenja in sprostitev učencev ter vključevanje motivatorjev za krepitev zelenega vedenja.

Kar zadeva prostorske pogoje, so bili delno urejeni skladno s programom. Otrokom z AM sta se v vzgojno-izobraževalnem procesu dosledno zagotavljala stalnost v organizaciji šolskih prostorov (npr. stalna postavitev pohištva) in stalno ter označeno sedežno mesto v razredu. V manjši meri pa so se otrokom z AM v skladu z njihovimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami zagotavljali prostorski pogoji (predvsem v učilnici in telovadnici) za strukturiranost prostora v skladu s funkcijo in dejavnostmi ter pogoji za zmanjševanje motečih dražljajev.

Na splošno je bilo skozi celotno spremljavo ugotovljeno, da so bile prilagoditve prostora slabše zastopane in manj v skladu z vzgojno-izobraževalnimi potrebami otrok z AM, tako pri pouku kot med odmori. Šolski prostori so bili v manjši meri strukturirani glede na funkcijo ali dejavnost, prav tako so bile v manjši meri organizirane in zagotavljane vizualne opore v šolskih prostorih. Med odmori so bile dejavnosti manj strukturirane z namenom preprečevanja neželene vedenja pri otrocih z AM (z izjemo tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja, ko so učenci starejši in izrazite strukture med odmorom ne potrebujejo več).

5.2 Specialnopedagoška priporočila za poučevanje in delo z otroki z AM

V okviru drugega področja »specialnopedagoška priporočila za poučevanje in delo z otroki z AM« so učitelji v veliki meri izvajali različne prilagoditve in dejavnosti, ki podpirajo kakovostno poučevanje in delo z otroki z AM v skladu z njihovimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. To vključuje zagotavljanje prilagoditev za otroke z AM tako pri poučevanju kot tudi pri preverjanju in ocenjevanju znanja, spodbujanje razvoja komunikacijskih in socialnih veščin pri otrocih z AM, prilagajanje poučevanja teh veščin posameznemu učencu, spodbujanje ustrezne socialne interakcije idr. To otrokom z AM pomaga pri boljšem razumevanju in usvajanju znanja ter razvoju komunikacijskih in socialnih veščin.

Kljub nekaterim pozitivnim praksam je treba izboljšati dosledno prilagajanje teh dejavnosti specifičnim vzgojno-izobraževalnim potrebam otrok z AM. To vključuje bolj strukturirano poučevanje komunikacijskih in socialnih veščin ter doslednejšo uporabo motivatorjev za krepitev zelenega vedenja, vizualnih opor in veččutne podpore pri poučevanju.

5.3 Kakovostno načrtovanje, spremljanje in evalvacija individualiziranega programa za otroke z AM

Dejavnosti, ki sodijo pod področje »kakovostno načrtovanje, spremljanje in evalvacija individualiziranega programa (IP) za otroke z AM«, vključujejo prilagoditve za otroke z AM pri poučevanju komunikacijskih, socialnih in vsakodnevnih veščin. Ugotovitve analize individualiziranih programov (IP) otrok z AM iz spremljane generacije kažejo, da so analizirani IP večinoma vsebovali vsebine za učenje obvladovanja čustev, organiziranja šolskega dela, konstruktivnega odziva na nepričakovane spremembe, vstopanja v odnose na ustrezen način, izražanja želja v skupini na sprejemljiv način ter učenje strategij za obvladovanje vedenja. Nekatere vsebine so bile premalo načrtovane, spremljane in evalvirane v IP, kot so večina čustvenega opismenjevanja, učenje učenja, spoznavanje lastne identitete in prilagajanje lastnih interesov skupini ter oblikovanje občutka lastne vrednosti.

Skupne ugotovitve kažejo, da je treba v IP bolj sistematično načrtovati cilje in dejavnosti za učenje metakognitivnih strategij, spodbujati učence z AM k spremljanju in vrednotenju lastnega učnega napredka in učinkovitosti izbranih učnih strategij. Pomembno je tudi upoštevati učenčeva močna področja pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji IP ter okrepiti zastopanost realnih in merljivih ciljev, strategij in dejavnosti za sistematično poučevanje socialnih veščin, npr. za odzivanje v odnosih z vrstniki (vzpostavljane socialnih odnosov, ohranjanje socialnih odnosov, odzivanje na socialne spodbude, vzdrževanje stika, odzivanje na izzivanje vrstnikov), za odzivanje v nestrukturiranih situacijah (dejavnosti, ki terjajo spremembo položaja učenca v učilnici, sodelovalne oblike dela: v paru, skupini, izvedba dejavnosti izven učilnice, udeležba na dogodku, menjava urnika, učilnice, učiteljev, dnevi dejavnosti, tabori, športni dnevi, obiski zunanjih izvajalcev dejavnosti ipd.).

5.4 Napredek otroka z AM v vzgojno-izobraževalnem procesu

V okviru četrtega področja »napredek otroka z AM v vzgojno-izobraževalnem procesu« povzemamo ugotovitve napredka otrok z AM na področju komunikacijskih veščin, socialnih veščin, učnega področja ter čustveno-vedenjskega področja. Na omenjenih področjih so otroci z AM v vseh letih spremljave dosledno dosegali manjši napredek.

Učitelji so pri poučevanju komunikacijskih veščin spodbujali in podpirali spoštljivo in učinkovito komunikacijo s sošolci in odraslimi, obvladovanje negativnih čustev in razpoloženj ter reševanje konfliktov na sprejemljiv, konstruktiven način. Na področju socialnih veščin so spodbujali spoštovanje čustev drugih, poslušanje sogovornika, vzpostavljane socialnih interakcij na sprejemljiv in spoštljiv način, spoštovanje osebnega prostora sogovornika, primerno odzivanje v nestrukturiranih situacijah, upoštevanje dogovorjenih pravil, krepitev samozagovorništva, samorefleksije in pozitivne samopodobe. Ob tem še vedno ugotavljamo pomanjkanje napredka na področju komunikacijskih in socialnih veščin ter učnega področja v pričakovani meri v devetem letu spremljanja programa.

Komunikacijske in socialne veščine, ki so jih otroci z avtističnimi motnjami (AM) razvijali in krepili pri poučevanju specialpedagoških dejavnosti, se pogosto niso prenašale v druge situacije, kot sta pouk pri posameznih šolskih predmetih ali vsakodnevne socialne interakcije z vrstniki in odraslimi. Zato je nujno vzpostaviti in ohranjati tesno sodelovanje med razrednimi in predmetnimi učitelji ter učitelji specialpedagoških dejavnosti, da se otrokom z AM omogoči lažji prenos naučenih socialnih in komunikacijskih veščin v vsakodnevne situacije pri pouku vseh šolskih predmetov in dejavnostih razširjenega programa. Tako lahko učenci veščine, kot sta prilagajanje lastnih interesov skupini in usklajevanje s skupnimi cilji, krepijo in urijo v realnih, nestrukturiranih situacijah.

Treba je poudariti, da so otroci z AM vključeni v prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom. To od učitelja zahteva, da pri poučevanju ohranja primerno visoka pričakovanja do otrok z AM skladno z zahtevnostjo programa ter cilji in standardi znanja v učnih načrtih posameznega predmetnega področja.

Za opolnomočenje in pripravo otrok z avtističnimi motnjami (AM) na prehod v srednješolsko izobraževanje in novo okolje bi bilo smiselno omogočiti več priložnosti za prehajanje med izobraževalnimi programi, ki jih izvajajo posamezni vzgojno-izobraževalni zavodi. S tem bi otrokom z AM omogočili učenje z zgledom in opazovanjem sošolcev ter ustvarili učne situacije za razvijanje fleksibilnega mišljenja in prilagoditvenih spretnosti. Poleg tega bi lahko urili in spodbujali prenos komunikacijskih in socialnih veščin v vsakodnevne, manj strukturirane in kontrolirane situacije.

Prav tako je pomembno spodbujati otroke z AM k spremljanju lastnega učnega napredka in reflektiranju učinkovitosti izbranih strategij učenja. Več pozornosti bi bilo treba usmeriti tudi na cilje in strategije čustvenega opismenjevanja.

5.5 Sodelovanje s starši in zakonitimi skrbniki

Med večletno spremljavo prilagojenega programa z EIS za otroke z AM je bilo sodelovanje s starši in zakonitimi skrbniki otrok z AM obravnavano kot ključni element uspešnega izvajanja programa.

Pozitivni vidiki sodelovanja s starši in skrbniki so izpostavljeni predvsem v kontekstu komunikacije in vključevanja staršev v načrtovanje IP. Učitelji poročajo, da starši večinoma dobro sodelujejo z njimi, kar vključuje redno komunikacijo, sodelovanje pri načrtovanju in evalvaciji IP ter podporo pri šolskih dejavnostih. Starši so pohvalili strokovne delavce za njihovo pripravljenost na sodelovanje, sprotno obveščanje o napredku otrok in vključevanje staršev v proces odločanja. Ravnatelji so ocenili sodelovanje s starši kot dobro do zelo dobro, kar prispeva k boljši realizaciji programa in večji podpori otrokom pri šolanju.

Kljub pozitivnim vidikom pa ugotovitve spremljave programa izpostavljajo tudi nekatere izzive pri sodelovanju s starši. Učitelji so poročali o izzivih ob nezadostnem vključevanju staršev in njihovi podpori otroku z AM pri urjenju in prenosu naučenih socialnih in komunikacijskih veščin v domačem okolju. Nekateri starši so opozorili na potrebo po boljši komunikaciji z vsemi

učitelji, ne samo z razrednikom, dodatnem strokovnem delavcu v razredu z ustrezno formalno izobrazbo in znanji za delo z otroki z AM, pestrejši nabor dejavnosti v okviru razširjenega programa, več pozornosti na otrokove čustvene težave v vzgojno-izobraževalnem procesu ter večji vključenosti pri načrtovanju in evalvaciji IP.

Na splošno poročilo poudarja, da je za uspešno izvajanje prilagojenega programa z EIS za otroke z AM ključno vzdrževati dobro sodelovanje med starši, učitelji in ravnatelji ter nenehno izboljševati komunikacijo, prilagoditve in podporo, da bi se čim bolje odzvali na vzgojno-izobraževalne potrebe otrok z AM.

5.6 Predlogi anketirancev za ureditev pogojev za izvajanje programa

Učitelji, ravnatelji in starši so dali svoja mnenja in predloge za izboljšave pogojev za izvajanje prilagojenega izobraževalnega programa z EIS za otroke z AM, ki so ključni za razumevanje trenutnega stanja in potrebnih sprememb. Vsi anketiranci so poudarili potrebo po zagotavljanju dodatnih strokovnih delavcev, zlasti v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, ter izpostavili prostorske in kadrovske težave pri izvajanju programa.

Ravnatelji so izrazili splošno zadovoljstvo z doseženo realizacijo programa kljub vztrajajočim kadrovskim težavam in neustreznim prostorskim pogojem. Predlagali so zmanjšanje normativa v podaljšanem bivanju in opredelitev normativa za jutranje varstvo. Prav tako so izpostavili potrebo po večjem obsegu ur za specialnopedagoške dejavnosti ter zagotavljanje več časa za realizacijo programa in učnih vsebin glede na vzgojno-izobraževalne potrebe otrok z AM.

Učitelji so poleg prostorskih težav opozorili na pomanjkanje prilagojenih učnih gradiv in didaktičnih pripomočkov za otroke z AM, potrebo po dodatnem usposabljanju za delo z otroki z AM in čustveno-vedenjskimi težavami ter potrebo po večjem obsegu ur in strokovnih gradivih za poučevanje specialnopedagoških dejavnosti.

Kljub naštetim težavam in izzivom pri izvajanju programa poudarjamo, da so izvajani prilagojeni izobraževalni program z EIS za otroke z AM vsi sodelujoči v spremljavi večinoma ocenili pozitivno. Ravnatelji so izrazili splošno zadovoljstvo z doseženo realizacijo programa, pogoji za izvajanje programa (z izjemo kadrovskih in prostorskih težav) ter sodelovanjem s starši. Učitelji so pohvalili podporo programa pri načrtovanju in izvajanju pouka ter ustreznost prilagoditev pri pouku in ocenjevanju znanja. Starši so izrazili zadovoljstvo z manjšim normativom za oddelke za otroke z AM v prilagojenem programu z EIS, s sodelovanjem s strokovnimi delavci, splošno mero upoštevanja vzgojno-izobraževalnih potreb otrok z AM pri pouku in doseženo stopnjo napredka otrok v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Menimo, da je prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM ob upoštevanju nekaterih objektivnih omejitev (kadrovske in prostorske težave) v večji meri ustrezno izvajan. ***Predlagamo, da se prilagojeni izobraževalni program z EIS za otroke z AM ohrani kot samostojni javno veljavni vzgojno-izobraževalni program.***

Hkrati poudarjamo pomembnost ohranjanja značilnosti in zahtevnosti prilagojenega programa z EIS za otroke z AM v skladu z zahtevnostjo izobraževalnega programa osnovne šole.

Ker so ugotovitve spremljave pokazale na potrebne izboljšave nekaterih področij, vsebin in dejavnosti v prilagojenem programu osnovne šole z EIS za otroke z AM, predlagamo, da po zaključku spremljave programa Zavod RS za šolstvo okrepi strokovno podporo izvajalcem programa v obliki svetovalnih storitev ter po potrebi nadaljevalnih hospitacij pri pouku na naslednjih področjih:

- uresničevanje splošnodidaktičnih in specialnodidaktičnih priporočil za poučevanje in delo z otroki z AM v skladu s programom,
- kakovostnejše načrtovanje prilagoditev za otroke z AM v IP ter dosledno zagotavljanje le-teh v vzgojno-izobraževalnem procesu,
- uresničevanje diferenciacije, individualizacije in personalizacije v vzgojno-izobraževalnem procesu v skladu z vzgojno-izobraževalnimi potrebami otrok z AM in programom,
- uporaba različnih pedagoških pristopov pri poučevanju specialnopedagoških dejavnosti na sistematičen način in v skladu s programom ter
- priprava strokovnih gradiv (npr. strokovni priročniki) za poučevanje specialnopedagoških dejavnosti.

Prav tako priporočamo, da pristojno ministrstvo omogoči vsem izvajalcem prilagojenega izobraževalnega programa osnovne šole z EIS za otroke z AM vključitev v dodatna usposabljanja ali določeno obliko strokovne podpore Zavoda RS za šolstvo pri izvajanju programa. Poleg treh v spremljavo vključenih zavodov (Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož ter Center za sluh in govor Maribor) prilagojeni izobraževalni program osnovne šole z EIS za otroke z AM izvaja tudi Center IRIS – Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne Ljubljana, ki doslej ni bil deležen spremljave uvajanja programa ali strokovne podpore Zavoda RS za šolstvo.

6 KAZALO GRAFOV

Graf 1: Pristopi in načini poučevanja (šol. leto 2022/23)	23
Graf 2: Pristopi in načini poučevanja (šol. leto 2023/24)	24

7 KAZALO TABEL

Tabela 1: Število opazovanih učencev v posameznih zavodih v šolskih letih 2022/23 in 2023/24	9
Tabela 2: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice UČNO OKOLJE v šolskem letu 2022/23	12
Tabela 3: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice UČNO OKOLJE v šolskem letu 2023/24	14
Tabela 4: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2022/23 – učno okolje	15
Tabela 5: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2023/24 – učno okolje	16
Tabela 6: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice PRISTOPI IN NAČINI POUČEVANJA v šolskem letu 2022/23	22
Tabela 7: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice PRISTOPI IN NAČINI POUČEVANJA v šolskem letu 2023/24	23
Tabela 8: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE v šolskem letu 2022/23	26
Tabela 9: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE v šolskem letu 2023/24	27
Tabela 10: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2022/23 – komunikacijske veščine	28
Tabela 11: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2023/24 – komunikacijske veščine	29
Tabela 12: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice SOCIALNE VEŠČINE v šolskem letu 2022/23	32
Tabela 13: Prikaz podatkov, pridobljenih iz opazovalne lestvice SOCIALNE VEŠČINE v šolskem letu 2023/24	33
Tabela 14: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2022/23 – socialne veščine	34
Tabela 15: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje v šolskem letu 2023/24 – socialne veščine	35
Tabela 16: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje ČUSTVENO OPISMENJEVANJE (šolski leti 2022/23 in 2023/24)	38
Tabela 17: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje UČENJE VSAKODNEVNIH VEŠČIN (šolski leti 2022/23 in 2023/24)	39
Tabela 18: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje UČENJE SOCIALNE INTERAKCIJE (šolski leti 2022/23 in 2023/24)	39
Tabela 19: Prikaz podatkov iz obrazca za evalvacijo IP za področje UČENJE VEŠČIN SOCIALNO SPREJEMLJIVEGA VEDENJA IN ODPRVLJANJE MOTEČEGA VEDENJA (šolski leti 2022/23 in 2023/24)	40
Tabela 20: Prikaz podatkov EVALVACIJE NAPREDKA UČENCEV v šolskem letu 2022/23	42
Tabela 21: Prikaz podatkov EVALVACIJE NAPREDKA UČENCEV v šolskem letu 2023/24	42

Tabela 22: Prikaz podatkov o vsebini individualiziranih programov s področja prilagoditev za poučevanje za šolski leti 2022/23 in 2023/24.....	44
Tabela 23: Prikaz podatkov o vsebini individualiziranih programov s področja prilagoditev za preverjanje in ocenjevanje znanja za šolski leti 2022/23 in 2023/24	45
Tabela 24: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje – uporaba prilagoditev pri pouku (šolski leti 2022/23 in 2023/24)	45
Tabela 25: Prikaz podatkov iz anketnega vprašalnika za učitelje – uporaba prilagoditev pri preverjanju in ocenjevanju znanja (šolski leti 2022/23 in 2023/24).....	46
Tabela 26: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: V kolikšni meri program za otroke z AM zadosti potrebam otrok z AM?	48
Tabela 27: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: V kolikšni meri vam program za otroke z AM nudi ustrezno podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa?	49
Tabela 28: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: V kolikšni meri vam prilagoditve v programu za otroke z AM omogočajo realizacijo ciljev učnih načrtov?	49
Tabela 29: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev pri pouku, ki so zapisana v programu za otroke z AM?.....	50
Tabela 30: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev preverjanja in ocenjevanja znanja, ki so zapisane v programu za otroke z AM?	50
Tabela 31: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Ali ste pri poučevanju otrok z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?	51
Tabela 32: Prikaz rezultatov iz anketnega vprašalnika za učitelje na vprašanje: Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?	53
Tabela 33: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?	56
Tabela 34: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Katere prostorske pogoje imate zagotovljene za uresničevanje programa za otroke z AM?.....	57
Tabela 35: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Katere elemente spremljanja in podpiranja uvajanja programa za otroke z AM izvajate?	57
Tabela 36: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Kako ocenjujete sodelovanje staršev z vami in ostalimi strokovnimi delavci?	58
Tabela 37: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: V kolikšni meri ste v tem šolskem letu realizirali program za otroke z AM?	58
Tabela 38: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali ste v tem šolskem letu zaznali kakšne posebnosti pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa za otroke z AM?.....	59
Tabela 39: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali ste pri izvajanju programa za otroke z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?	59
Tabela 40: Odgovori ravnateljev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?	60
Tabela 41: Mnenja in izkušnje staršev s programom (področja sodelovanja s šolo, zadovoljstva, napredka otroka itd. za šolski leti 2022/23 in 2023/24): prikaz povprečij, izračunanih na 5-stopenjski lestvici od 1 – sploh ne drži do 5 – povsem drži	62

Tabela 42: Odgovori staršev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?	63
Tabela 43: Odgovori staršev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?.....	64
Tabela 44: Odgovori staršev (šolski leti 2022/23 in 2023/24) na vprašanje: Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?.....	65
Tabela 45: Dosežki učencev pri NPZ v šolskem letu 2023/24 (9. razred).....	68

8 PRILOGE

Priloga 1: Opazovalne lestvice.....	89
Priloga 2: Obrazec za evalvacijo individualiziranega programa za otroke z avtističnimi motnjami.....	93
Priloga 3: Obrazec za evalvacijo napredka otroka na učnem področju, področjih komunikacijskih in socialnih veščin ter čustveno-vedenjskem področju.....	95
Priloga 4: Anketni vprašalnik o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami za učitelje .	96
Priloga 5: Anketni vprašalnik o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami za ravnatelje	100
Priloga 6: Anketni vprašalnik o mnenjih in izkušnjah pri izvajanju prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami za starše oz. skrbnike	103
Priloga 7: katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju komunikacijskih veščin (šol. leto 2022/23)	105
Priloga 8: katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju socialnih veščin (šol. leto 2022/23)	106
Priloga 9: katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju komunikacijskih veščin (šol. leto 2023/24)	106
Priloga 10: katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju socialnih veščin (šol. leto 2023/24)	107
Priloga 11: Navedbe težav v programu po mnenju učiteljev (šol. leto 2022/23).....	108
Priloga 12: Navedbe težav v programu po mnenju učiteljev (šol. leto 2023/24).....	109
Priloga 13: Navedbe predlogov sprememb za izvajanje programa po mnenju učiteljev (šol. leto 2022/23)	110
Priloga 14: Navedbe predlogov sprememb za izvajanje programa po mnenju učiteljev (šol. leto 2023/24)	111
Priloga 15: Dejavnosti, ki jih učitelji izvajajo pri pouku, da bi ustvarili varno in predvidljivo učno okolje (šol. leti 2022/23 in 2023/24).....	112
Priloga 16: Dejavnosti, ki jih učitelji izvajajo pri pouku zato, da bi preprečili neželeno vedenje (šol. leti 2022/23 in 2023/23).....	116
Priloga 17: Dodatne opisne navedbe ravnateljev v anketnem vprašalniku (šol. leti 2022/23 in 2023/24)	120
Priloga 18: Dodatne opisne navedbe staršev v anketnem vprašalniku (šol. leti 2022/23 in 2023/24)	121

PRILOGA 1: OPAZOVALNE LESTVICE**OPAZOVALNA LESTVICA 1: Pouk in odmori**

Izpolniti za vsako opazovano uro posebej. Opazujejo se tipične šolske ure (obravnavanje nove snovi, utrjevanje snovi ...).

Vzgojno-izobraževalna institucija: _____

Razred: _____

Prisotni strokovni delavci:

- a) učitelj
- b) spremljevalec
- c) drugi strokovni delavci: _____

Datum opazovanja: _____

Čas opazovanja (od–do): _____

Število vseh učencev v oddelku: _____

Število opazovanih učencev z AM: _____

Opazovani predmet: _____

Opazovalka: _____

Varno in spodbudno učno okolje

	Ne	Delno	Da	Ne morem oceniti*
Razvidne so posamezne prilagoditve (npr. spremstvo pri športu, možnost umika od motečih dražljajev, prilagoditve vsebine).	1	2	3	0
Učitelj izvaja rutine za vzpostavitev varnega, predvidljivega okolja.	1	2	3	0
Učitelj pri pouku organizira različne dejavnosti za sprostitev učencev.	1	2	3	0
Prehodi med dejavnostmi so napovedani.	1	2	3	0
V času odmora so jasno opredeljene dejavnosti, njihov potek in vrstni red.	1	2	3	0
V času odmora učitelj preventivno izvaja dejavnosti za preprečevanje neželenega vedenja učencev.	1	2	3	0
V učilnici pri pouku je poskrbljeno za omejitev zunanjih dražljajev (pregrade, umik ...).	1	2	3	0

V učilnici je prilagojen prostor za izvajanje raznolikih dejavnosti (kotički za posamezne dejavnosti).	1	2	3	0
V učnem okolju (učilnica, telovadnica, hodniki ...) so vizualne opore za organizacijo v prostoru.	1	2	3	0
V času odmora je možnost omejitve motečih dražljajev in umika.	1	2	3	0

* Odgovor 0 (ne morem oceniti) se izbere le, kadar iz objektivnih razlogov ni mogoče dati vsebinske ocene, npr. v opazovanem času ni bilo odmora, zato pri prvi trditvi ni možno podati vsebinske ocene. Če je pri trditvi izbran odgovor 0, se razlogi za izbiro odgovora pojasnijo v opombah.

Opombe: _____

Pristopi in načini poučevanja

	Ne	Delno	Da
Pri obravnavi učne snovi je prisotna veččutna podpora (vizualna, slušna ...).	1	2	3
Učitelj podaja jasna, kratka navodila, podprta z vizualnimi pripomočki.	1	2	3
Učitelj sproti preverja razumevanje navodil.	1	2	3
Učitelj sproti preverja razumevanje obravnavane učne snovi.	1	2	3
Pristopi poučevanja so osredotočeni na posameznega učenca in njegove individualne potrebe.	1	2	3
Učitelj zagotovi dovolj časa učencem za usvajanje in izkazovanje znanja.	1	2	3
Obravnava učne snovi je podprta z raznovrstnimi didaktičnimi pripomočki.	1	2	3
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko preverja počutje in pomirja učence.	1	2	3
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko sporoča ustrezne povratne informacije in preusmerja vedenje.	1	2	3
Učitelj krepi želeno vedenje, s tem ko nagrajuje želeno in omejuje neželjeno vedenje.	1	2	3
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	1	2	3
Učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	1	2	3
Učitelj z učenci uri komunikacijske in socialne veščine (vključevanje v skupinske dejavnosti z drugimi otroki, podpora pri vključevanju ...).	1	2	3

Opombe: _____

OPAZOVALNA LESTVICA 2: Komunikacijske veščine

Vzgojno-izobraževalna institucija: _____

Razred: _____

Prisotni strokovni delavci:

- a) učitelj
- b) spremljevalec
- c) drugi strokovni delavci: _____

Datum opazovanja: _____

Čas opazovanja (od–do): _____

Število vseh učencev v oddelku: _____

Število opazovanih učencev z AM: _____

Opazovani predmet: _____

Opazovalka: _____

Komunikacijske veščine

	Ne	Delno	Da
Učitelj prilagaja učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu.	1	2	3
Učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin.	1	2	3
Učitelj učenje komunikacijskih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	1	2	3
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost ...).	1	2	3
Učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine.	1	2	3
Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	1	2	3
Učitelj spodbuja učence k očesnemu stiku.	1	2	3
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	1	2	3
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	1	2	3

Opombe: _____

OPAZOVALNA LESTVICA 3: Socialne veščine

Vzgojno-izobraževalna institucija: _____

Razred: _____

Prisotni strokovni delavci:

- a) učitelj
- b) spremljevalec
- c) drugi strokovni delavci: _____

Datum opazovanja: _____

Čas opazovanja (od–do): _____

Število vseh učencev v oddelku: _____

Število opazovanih učencev z AM: _____

Opazovani predmet: _____

Opazovalka: _____

Socialne veščine

	Ne	Delno	Da
Učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu.	1	2	3
Učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin.	1	2	3
Učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.	1	2	3
Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja ...).	1	2	3
Učitelj strukturirano poučuje socialne veščine.	1	2	3
Učitelj spodbuja uporabo naučenih socialnih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.	1	2	3
Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.	1	2	3
Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.	1	2	3

Opombe: _____

PRILOGA 2: OBRAZEC ZA EVALVACIJO INDIVIDUALIZIRANEGA PROGRAMA ZA OTROKE Z AVTISTIČNIMI MOTNJAMI

Z enim obrazcem evalviramo individualizirani program (IP) enega otroka z AM.

Vzgojno-izobraževalni zavod: _____

Razred: _____

Ime (ali inicialke ali druga oznaka) otroka: _____

Svetovalka ZRSŠ: _____

Čustveno opismenjevanje (glej PP OŠ EIS za AM, tabela na str. 37) – Ali IP vsebuje:

	Ne	Da
Prepoznavanje in izražanje osnovnih čustev: jeza, strah, veselje, žalost	1	2
Spoznavanje vpliva čustev na telesno občutenje	1	2
Spoznavanje vpliva čustev na vedenje	1	2
Prepoznavanje razlogov in sprožilcev čustev	1	2
Razlikovanje jakosti čustev	1	2
Učenje obvladovanja čustev	1	2
Spoznavanje široke palete sestavljenih čustev	1	2
Uporaba novega znanja o čustvih za ohranjanje čustvenega ravnovesja	1	2

Učenje vsakodnevnih veščin (glej PP OŠ EIS za AM, tabela na str. 40) – Ali IP vsebuje:

	Ne	Da
Učenje organiziranja šolskega dela	1	2
Učenje učenja	1	2
Učenje konstruktivnega odziva na nepričakovane spremembe	1	2
Učenje vedenja v nestrukturiranih in manj strukturiranih situacijah (odmori, kosilo ...)	1	2

Učenje socialne interakcije (glej PP OŠ EIS za AM, tabela na str. 41) – Ali IP vsebuje:

	Ne	Da
Spoznavanje lastne identitete	1	2
Vstopanje v odnose na ustrezen način	1	2
Vzpostavljanje in ohranjanje odnosa z vrstniki	1	2
Prilagajanje lastnih interesov skupini	1	2
Izražanje svoje želje v skupini na sprejemljiv način	1	2

Učenje veščin socialno sprejemljivega vedenja in odpravljanje motečega vedenja (glej PP OŠ EIS za AM, tabela na str. 42) – Ali IP vsebuje:

	Ne	Da
Učenje strategij za obvladovanje vedenja	1	2
Učenje ustreznih strategij odzivanja na izzivanje vrstnikov	1	2
Oblikovanje občutka lastne vrednosti	1	2

Prilagoditve za poučevanje – Ali IP vsebuje:

	Ne	Da
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev <u>časa</u>	1	2
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev <u>organizacije prostora</u>	1	2
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev <u>pripomočkov</u>	1	2
Prilagoditve za poučevanje na področju prilagoditev <u>metod dela</u>	1	2

Če ob zgoraj navedenih IP vsebuje še druge prilagoditve za poučevanje, jih navedi (prilagoditve med seboj loči s podpičjem): _____

Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje znanja – Ali IP vsebuje:

	Ne	Da
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev <u>časa</u>	1	2
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev <u>organizacije prostora</u>	1	2
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev <u>pripomočkov</u>	1	2
Prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje na področju prilagoditev <u>metod dela</u>	1	2

Če ob zgoraj navedenih IP vsebuje še druge prilagoditve za preverjanje in ocenjevanje, jih navedi (prilagoditve med seboj loči s podpičjem): _____

PRILOGA 3: OBRAZEC ZA EVALVACIJO NAPREDKA OTROKA NA UČNEM PODROČJU, PODROČJIH KOMUNIKACIJSKIH IN SOCIALNIH VEŠČIN TER ČUSTVENO-VEDENJSKEM PODROČJU

Spoštovani.

S spodnjim obrazcem ovrednotite napredek posameznega otroka z avtističnimi motnjami (AM). Z enim obrazcem vrednotite individualni napredek enega otroka z AM v tem šolskem letu.

Vzgojno-izobraževalni zavod: _____

Razred: _____

Ime (ali inicialke ali druga oznaka) otroka: _____

Katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju komunikacijskih veščin:

Katerim ciljem ste sledili pri delu z otrokom v tem šolskem letu na področju socialnih veščin:

Ovrednotite napredek otroka v tem šolskem letu na naslednjih področjih:

	Ni napredka	Manjši napredek	Večji napredek
Področje komunikacijskih veščin	1	2	3
Področje socialnih veščin	1	2	3
Učno področje	1	2	3
Čustveno-vedenjsko področje	1	2	3

PRILOGA 4: ANKETNI VPRAŠALNIK O MNENJIH IN IZKUŠNJAH PRI IZVAJANJU PRILAGOJENEGA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z ENAKOVREDNIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA OTROKE Z AVTISTIČNIMI MOTNJAMI ZA UČITELJE

Spoštovani.

Uspešno uvajanje prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami (v nadaljevanju: program za otroke z AM) je veliki meri odvisno od načina poučevanja. V ta namen vam posredujemo vprašalnik, s katerim želimo pridobiti nekatere informacije in vaše mnenje, kar nam bo vodilo pri analizi uresničevanja programa.

Vzgojno-izobraževalna institucija: _____

Kateri predmet oz. predmete poučujete v oddelku oz. oddelkih z otroki z AM: _____

Ali ste razrednik oddelka, v katerem so otroci z AM?

- a) Ne
- b) Da

Ali imate za poučevanje otrok z AM ustrezno temeljno izobrazbo ali opravljeno ustrezno dokvalifikacijo oz. dodatna usposabljanja?

- a) Ne
- b) Da, ustrezno temeljno izobrazbo, in sicer: _____
- c) Da, naslednjo dokvalifikacijo ali dodatna usposabljanja: _____

Ocenite, v kolikšni meri program za otroke z AM zadosti potrebam otrok z AM?

1. Sploh ne zadosti
2. V veliki meri ne zadosti
3. Niti – niti
4. V veliki meri zadosti
5. V celoti zadosti

V kolikšni meri vam program za otroke z AM nudi ustrezno podporo za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa?

1. Sploh ne nudi
2. V veliki meri ne nudi
3. Niti – niti
4. V veliki meri nudi
5. V celoti nudi

V kolikšni meri vam prilagoditve v programu za otroke z AM omogočajo realizacijo ciljev učnih načrtov?

1. Sploh ne omogočajo
2. V veliki meri ne omogočajo
3. Niti – niti
4. V veliki meri omogočajo
5. Povsem omogočajo

Katere prilagoditve iz programa za otroke z AM za učno okolje ste lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces? (Možnih je več odgovorov)

- a) V učilnici je omogočeno zmanjšanje motečih dražljajev (npr. hrup, odmev, zvonec, močna svetloba, izrazit vonj, gneča).
- b) V učilnici je zagotovljena potreba po stalnosti (stalna postavitve pohištva, stalno mesto dekoracij in drugih stenskih aplikacij, organiziranost materiala v prostoru).
- c) V učilnici je prostor strukturiran (jasna struktura v učilnici, tako da so meje jasno označene in prostor razdeljen po področjih glede na funkcije).
- č) Zagotovljen je prostor za umik (znotraj in/ali zunaj učilnice).
- d) V učilnici je prostor, kjer otrok z AM sedi (ustrezno označen stalni prostor blizu učitelja, stran od motečih dejavnikov in/ali sošolcev, po potrebi za pregrado).
- e) Jasna časovna opredeljenost (vizualni urniki za vrstni red in trajanje dejavnosti ter za potek posamezne dejavnosti, uporaba pojmov (naj)prej – potem in končano, uporaba raznih ur).
- f) V učilnici so motivatorji (predmeti in dejavnosti, ki služijo kot nagrada za podkrepitev želenega vedenja).
- g) V učilnici so vizualne podpore (urniki, postopkovniki, opomniki, fotografije, slike, piktogrami, računalniške predstavitve, skice, pisna navodila, miselni vzorci, videoposnetki idr.).

Katere elemente iz programa za otroke z AM za področje komunikacijskih veščin ste lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces? (Možnih je več odgovorov)

1. Učitelj prilagaja učenje komunikacijskih veščin posameznemu učencu.
2. Učitelj uporablja različne didaktične pripomočke pri učenju komunikacijskih veščin.
3. Učitelj učenje komunikacijskih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.
4. Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj komunikacijskih veščin v skladu s programom (npr. zaznavanje, motorika, govor, pogovor, jezik, povezovanje delov v celoto, skupna pozornost).
5. Učitelj strukturirano poučuje komunikacijske veščine.
6. Učitelj spodbuja uporabo naučenih komunikacijskih veščin učencev v vsakdanji komunikaciji.
7. Učitelj spodbuja učence k očesnemu stiku.
8. Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.
9. Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.

Katere elemente iz programa za otroke z AM za področje socialnih veščin ste lahko uvedli v vzgojno-izobraževalni proces? (Možnih je več odgovorov)

1. Učitelj prilagaja učenje socialnih veščin posameznemu učencu.
2. Učitelj uporablja didaktične pripomočke pri učenju socialnih veščin.

3. Učitelj učenje socialnih veščin povezuje z vsebinami drugih predmetov, ki se poučujejo v tem razredu.
4. Učitelj izvaja dejavnosti za razvoj socialnih veščin učencev v skladu s programom (npr. čustveno opismenjevanje, skrb zase, delovanje v šolskem in ožjem okolju, vsakodnevne veščine, socialna interakcija, socialno sprejemljivo vedenje, spolna vzgoja).
5. Učitelj strukturirano poučuje socialne veščine.
6. Učitelj preverja počutje in se odziva na potrebe vsakega učenca.
7. Učitelj spodbuja učence k socialni interakciji med njimi.

Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev pri pouku, ki so zapisane v programu za otroke z AM?

- a) Sploh niso ustrezne
- b) V veliki meri niso ustrezne
- c) Niti – niti
- č) V veliki meri so ustrezne
- d) So v celoti ustrezne

Kako ocenjujete ustreznost prilagoditev preverjanja in ocenjevanja znanja, ki so zapisane v programu za otroke z AM?

- a) Sploh niso ustrezne
- b) V veliki meri niso ustrezne
- c) Niti – niti
- č) V veliki meri so ustrezne
- d) So v celoti ustrezne

V kolikšni meri uporabljate prilagoditve pri pouku, zapisane v individualiziranem programu (IP), za otroke z AM?

1. Nikoli
2. Včasih
3. V polovici primerov
4. Večinoma
5. Vedno

V kolikšni meri uporabljate prilagoditve preverjanja in ocenjevanja znanja, zapisane v individualiziranem programu (IP), za otroke z AM?

- a) Nikoli
- b) Včasih
- c) V polovici primerov
- č) Večinoma
- d) Vedno

Ali ste pri poučevanju otrok z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?

- a) Ne
- b) Da, na naslednje težave: _____

Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?

a) Ne

b) Da, spremeniti bi bilo treba: _____

Katere dejavnosti izvajate pri pouku zato, da bi ustvarili varno in predvidljivo okolje: __

Katere dejavnosti izvajate pri pouku zato, da bi preprečili neželeno vedenje: _____

Hvala za sodelovanje.

PRILOGA 5: ANKETNI VPRAŠALNIK O MNENJIH IN IZKUŠNJAH PRI IZVAJANJU PRILAGOJENEGA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z ENAKOVREDNIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA OTROKE Z AVTISTIČNIMI MOTNJAMI ZA RAVNATELJE

Spoštovani.

Uspešno uvajanje prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami (v nadaljevanju: program za otroke z AM) je odvisno od pogojev in podpore strokovnim delavcem. V ta namen Vam posredujemo vprašalnik, s katerim želimo pridobiti nekatere informacije in Vaše mnenje, kar nam bo vodilo pri analizi izvajanja programa.

Vzgojno-izobraževalna institucija: _____

Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?

- a) Ne, nobeden
- b) Da, nekateri, in sicer naslednjo temeljno izobrazbo ali dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja: _____

- c) Da, večina, in sicer naslednjo temeljno izobrazbo ali dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja: _____

- č) Da, vsi, in sicer naslednjo temeljno izobrazbo ali dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja: _____

Katere prostorske pogoje imate zagotovljene za uresničevanje programa za otroke z AM?

1. Učilnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba, izraziti vonji.
2. Prostor za umik v učilnico ali izven nje.
3. Telovadnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba, izraziti vonji.
4. Jedilnico, ki omogoča zmanjševanje motečih dražljajev, kot so hrup, odmev, močna svetloba, izraziti vonji.

Katere elemente spremljanja in podpiranja uvajanja programa za otroke z AM izvajate?

1. Spremljanje načrtovanja pouka (letne in dnevne priprave na pouk)
2. Spremljanje izvajanja pouka
3. Spremljanje oblikovanja in izvajanja individualiziranega programa
4. Redna srečanja s strokovnimi delavci, ki izvajajo program za otroke z AM
5. Drugo: _____

Kako ocenjujete sodelovanje staršev z vami in ostalimi strokovnimi delavci?

- a) Sodelovanje je zelo slabo
- b) Sodelovanje je slabo
- c) Niti – niti
- č) Sodelovanje je dobro
- d) Sodelovanje je zelo dobro

V kolikšni meri ste v tem šolskem letu realizirali program za otroke z AM?

- a) Programa nismo realizirali v nobenem delu
- b) Program smo realizirali v manjšem obsegu
- c) Program smo realizirali približno v polovičnem obsegu
- č) Program smo pretežno realizirali
- d) Program smo v celoti realizirali

Ali ste v tem šolskem letu zaznali kakšne posebnosti pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa za otroke z AM?

- a) Ne
 - b) Da, naslednje posebnosti: _____
-
-
-
-

Ali ste pri izvajanju programa za otroke z AM v tem šolskem letu naleteli na kakšne težave?

- a) Ne
 - b) Da, na naslednje težave: _____
-
-
-
-

Ali menite, da bi bilo treba v izvajanjem programu za otroke z AM kaj spremeniti?

- a) Ne

b) Da, spremeniti bi bilo treba: _____

Hvala za sodelovanje.

PRILOGA 6: ANKETNI VPRAŠALNIK O MNENJIH IN IZKUŠNJAH PRI IZVAJANJU PRILAGOJENEGA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA Z ENAKOVREDNIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA OTROKE Z AVTISTIČNIMI MOTNJAMI ZA STARŠE OZ. SKRBNIKE

Spoštovani.

Uspešno uvajanje prilagojenega izobraževalnega programa z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami (v nadaljevanju: program za otroke z AM) temelji na sodelovanju vodstva in strokovnih delavcev šole/zavoda ter staršev. Starši ste še posebej pomemben člen, saj napredek otroka opazate tudi izven šole, zato je za nas vaše mnenje dragoceno. V ta namen vam posredujemo vprašalnik, s katerim želimo pridobiti nekatere informacije in vaše mnenje, kar nam bo vodilo pri analizi programa. Vprašalnik je anonimen.

Šola oz. zavod, ki ga obiskuje vaš otrok: _____

Razred: _____

Ocenite, v kolikšni meri držijo naslednje trditve. Pri vsaki trditvi izberite in obkrožite en odgovor.

	Sploh ne drži	Ne drži	Niti – niti	Drži	Povsem drži
Strokovni delavci šole/zavoda so vas ob začetku šolskega leta ustrezno seznanili z uresničevanjem programa za otroke z AM.	1	2	3	4	5
Strokovni delavci šole/zavoda so vas ob začetku šolskega leta ustrezno seznanili z vlogo ter pomenom priprave individualiziranega programa za vašega otroka.	1	2	3	4	5
V tem šolskem letu ste z vsebinskimi predlogi in mnenji enakopravno sodelovali pri načrtovanju individualiziranega programa za vašega otroka.	1	2	3	4	5
Strokovni delavci šole/zavoda vam omogočajo, da sproti sodelujete z njimi pri šolanju vašega otroka.	1	2	3	4	5
Strokovni delavci šole/zavoda upoštevajo posebne potrebe in navade (čustvene, vedenjske, komunikacijske, prehranjevalne idr.) vašega otroka.	1	2	3	4	5
Pri vašem otroku opazate napredek pri razvijanju socialnih in komunikacijskih veščin.	1	2	3	4	5
Strokovni delavci šole/zavoda vas kot starša zadostno podpirajo pri šolanju vašega otroka.	1	2	3	4	5
Zadovoljni ste s šolanjem vašega otroka v šoli/zavodu.	1	2	3	4	5

Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?

a) Slabo, ker: _____

b) Srednje, ker: _____

c) Dobro, ker: _____

Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?

a) Ne

b) Da, naslednje težave: _____

Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?

a) Ne

b) Da, spremeniti bi bilo treba: _____

Hvala za sodelovanje.

PRILOGA 7: KATERIM CILJEM STE SLEDILI PRI DELU Z OTROKOM V TEM ŠOLSKEM LETU NA PODROČJU KOMUNIKACIJSKIH VEŠČIN (ŠOL. LETO 2022/23)

	Število
Izražanje nestrinjanja (kako reči ne).	1
Jasno in glasno izražanje. Krepitev očesnega stika.	1
Ko se mu zatakne, se ne upira nalogi, preden jo začne reševati, in raje poišče pomoč učitelja ali sošolca (delno dosežen).	1
Med poukom je tiho, ne daje nepotrebnih in neprimernih komentarjev. Na sprejemljiv način izrazi svoje nestrinjanje.	1
Pred komentiranjem ali vprašanjem naj otrok dvigne roko in počaka, da dobi besedo.	1
Pri šolski uri ob nerazumevanju učne snovi samoiniciativno prosi za pomoč (vsaj enkrat na uro).	1
Sama da pobudo učitelju ali sošolcem za manjkajočo učno snov.	1
Sledenje pogovoru, razumevanje povedanega; pravila medsebojne komunikacije. Širjenje besednega zaklada. Jasno izraža svoje potrebe.	1
Sledi in upošteva navodila učitelja vsaj pol šolske ure, pri vsaki uri posebej. Ob neustreznem reševanju sprejme napotke učitelja.	1
Strpnost do drugih, kako ravnati ob frustraciji, potrpežljivost.	1
Učencu smo novembra vse cilje prilagodili. Glavni cilj je bil dosežen. Učenec se je v drugem delu šolskega leta vrnil in uspešno (v šoli) končal šolsko leto. Letos bo ponavljal 8. razred.	1
Upoštevanje dogovorov, šolskih pravil.	1
Ustrezni pozdravi; primeren zaključek pogovora; vikanje.	1
Ustrezno izražanje jeze, neraba neprimernih besed, prilagajanje drugim.	1
Vzpostavljanje in zaključevanje pogovora. Vzdrževanje pogovora (sodeluje samo v pogovoru o temah, ki ga zanimajo).	1

PRILOGA 8: KATERIM CILJEM STE SLEDILI PRI DELU Z OTROKOM V TEM ŠOLSKEM LETU NA PODROČJU SOCIALNIH VEŠČIN (ŠOL. LETO 2022/23)

	Število
Izrazi svoje želje, potrebe, stiske (učitelju, spremljevalcu). Krepitev samopodobe.	1
Na sprejemljiv način izrazi svoje nestrinjanje.	1
Ob stiski ne uporablja neprimernih besed (v polovici primerov).	1
Opozori učitelja ali spremljevalca, ko začuti stisko. Ustrezen način reševanja konfliktov.	1
Pred komentiranjem ali vprašanjem naj otrok dvigne roko in počaka, da dobi besedo.	1
Razvijanje empatije, upoštevanje dogovorov, šolskih pravil.	1
Redno obiskovanje pouka, izražanje nestrinjanja (kako reči ne).	1
Strpnost do drugih, kako ravnati ob frustraciji, potrpežljivost.	1
Upošteva osebni prostor učitelja.	1
Upoštevati distanco do sogovornikov; ustrezno ravnanje v konfliktnih situacijah, skupinska igra.	1
Ustrezen ton govora (ko je razburjen), počaka na druga mnenja pri pogovoru ali sodelovanju. Sprejemanje sebe, svoje drugačnosti, reševanje konfliktov. Obvladovanje čustev in krepitev ustreznih oblik vedenja.	1
Ustrezno izražanje jeze, neraba neprimernih besed, kako se prilagajati skupini.	1
Zna naštet 5 dobrih lastnosti o sebi.	2

PRILOGA 9: KATERIM CILJEM STE SLEDILI PRI DELU Z OTROKOM V TEM ŠOLSKEM LETU NA PODROČJU KOMUNIKACIJSKIH VEŠČIN (ŠOL. LETO 2023/24)

	Število
Izražanje mnenja, spoštovanje drugih, spodbujanje asertivnega vedenja, konstruktivno reševanje konfliktov, načini učenja.	5
Na sprejemljiv način izrazi svoje nestrinjanje (o situaciji, mnenju drugih). Vidi in ubesedi pozitivne vidike neke situacije (vsaj v polovici primerov).	1
Ob poznavanju odgovora na vprašanje dvigne roko in počaka, da mu učitelj da besedo, vsako uro vsaj trikrat.	1
Ob stiski ne uporablja neprimernih besed. Pri šolski uri ob nerazumevanju učne snovi samoiniciativno prosi za pomoč.	1
Poudarek na sodelovanju v skupini in učinkovitem sporazumevanju z vrstniki in odraslimi.	1
Pri učencu smo želeli doseči, da v primeru, ko sam ne zna rešiti naloge, prosi za dodatno razlago učitelja in jasno izrazi svoje mnenje.	1
Sodelovanje v skupini, razumevanje medčloveških odnosov in učinkovito sporazumevanje (dvosmerna komunikacija). Upošteva pravila obnašanja v različnih situacijah.	1
Sodelovanje v skupini. Razvija učinkovito sporazumevanje (odgovori na vprašanja). Upošteva pravila v razredu.	1

Učenčevo močno področje je verbalna komunikacija. Brez težav sodeluje v pogovoru in izraža svoje mnenje. Pogosto je uporabljal neprimerne besede oz. kletvice, kar se je v tem šolskem letu izboljšalo.	1
Učenec je bil ob prihodu na šolo zelo tih, zato smo si zadali cilj oz. smo ga spodbujali, da bi pri pouku govoril glasneje, da bi ga slišali učitelj in sošolci.	1
Učenka je letos veliko bolj samozavestna. Če česa ne razume, brez težav vpraša. Jasno izraža svoje potrebe in želje.	1
Upošteva osebni prostor učitelja. V komunikaciji s strokovnimi delavci uporablja vikanje in primeren register vsaj v polovici primerov.	1

PRILOGA 10: KATERIM CILJEM STE SLEDILI PRI DELU Z OTROKOM V TEM ŠOLSKEM LETU NA PODROČJU SOCIALNIH VEŠČIN (ŠOL. LETO 2023/24)

	Število
Kadar je učenec v stiski, prosi za podporo odraslo osebo, ki si jo izbere sam. Na pobudo učitelja vstopi v interakcijo z vrstniki vsaj enkrat na dan.	1
Ob komentarjih vrstnikov, ki mu niso všeč, se postavi zase vsaj v polovici primerov.	1
Obvladuje strah pred ocenjevanjem do mere, da ga ne ovira pri izkazovanju znanja.	1
Obvladuje svoj strah pred ocenjevanjem do te mere, da ga ne ovira pri izkazovanju znanja.	1
Razvija empatijo, zavedanje čustev in občutkov drugih. Obvladovanje lastnih čustev.	1
Razvija socialne spretnosti, vzpostavlja prijateljske odnose. Pomaga drugim.	1
Razvijanje empatije, zavedanje/sprejemanje čustev in občutkov drugih. Obvladovanje svojih čustev – samokontrola.	1
Realno oceni svoje znanje in ne pričakuje vedno petke, četudi se ne uči. Drugih učencev ne postavlja v manjvrednostni položaj in sprejme tudi drugačno mnenje sošolcev.	1
Spodbujali smo ga, da bi začel upoštevati šolski red (predavanje, točno prihajanje k pouku); da bi pri pouku sodeloval in sledil ter si zapisal šolsko snov.	1
Spodbujali smo ga, naj naveže prijateljske vezi tako s sošolci kot v domu. Kadar je v stiski, ga spodbudimo, da prosi za podporo odraslo osebo na šoli.	1
Spodbujali smo jo, naj naveže stike tudi izven razreda (gre po selotejp v sosednji razred, pogosto k pomočnicam). Ob stiskah se pogovori s strokovnim delavcem, ki mu zaupa.	1
Spoštuje osebni prostor drugih, odgovorno vedenje, strategije umirjanja.	5

PRILOGA 11: NAVEDBE TEŽAV V PROGRAMU PO MNENJU UČITELJEV (ŠOL. LETO 2022/23)

	Število
Eden od učencev se je večkrat odločil, da ne bo sodeloval (slabo počutje, zaspanost, lakota) in v večini primerov nisem našla primerne načina, kako ga pritegniti k uri.	1
Izbruhi jeze, jok, nepripravljenost na delo, grožnje ...	1
Neprilagojene prostorske razmere za učenje otrok z AM. Prostorski normativi so močno preseženi.	1
Odpor do pisanja, odkrenljiva pozornost učenca, hiperaktivnost idr.	1
Predvsem vedenjske težave.	1
Premajhna učilnica, ni ustreznega prostora za umik, hrup iz sosednjih razredov, veliko število nadomeščanj – nepredvidljive okoliščine, potreba po spremljevalcih in varnem umiku.	1
Premajhna učilnica, neustrezna zvočna izolacija.	1
Pri predmetu socialnih veščin se učenci upirajo pisanju.	1
Pridejo obdobja v šolskem letu, ko je vsega preveč (posebej obdobja, ko je veliko ocenjevanj). To lahko na učence vpliva zelo negativno. Imeli smo kar nekaj stisk, eno posebej veliko (bilo je več dejavnikov).	1
Prostorske, ITK.	1
Slaba pozornost in koncentracija, nemotiviranost, težka komunikacija, slab ali ničeln odziv pri postavljanju vprašanj, pogovoru, razlagi (ko je pogovor vezan na prosti čas, je veliko boljša komunikacija, odzivni učenci, izkazujejo čustva).	1
Težava z umikom otroka ob izbruhu (ni prostora za umik), hrup (posledica neprimerne učilnice).	1
Težave pri koncentraciji; vznemirjanje zaradi zvočnih dražljajev.	1
Učbeniki in delovni zvezki za angleščino, ki so potrjeni, imajo premajhno pisavo, preveč stisnjeno, premalo prostora za pisanje.	1
Utrujenost in nenaspanost učencev; včasih nimajo šolskih potrebščin; nemotiviranost za šolsko delo.	1
V razredu so si učenci med seboj zelo različni. Večinoma imajo vsi radi angleščino, vendar je pri nekaterih težava v komunikaciji in neodzivnosti. Do težave pride tudi pri izvedbi nekaterih iger, pri izbiri določene teme ...	1

PRILOGA 12: NAVEDBE TEŽAV V PROGRAMU PO MNENJU UČITELJEV (ŠOL. LETO 2023/24)

	Število
Angleščino imajo učenci radi in ni nekih težav, le proti koncu tedna (npr. že v četrtek) je opazna utrujenost in ne uspemo narediti veliko – prej končamo ali naredimo odmor (sploh če je več pisanja).	1
Eden od učencev ni želel več sodelovati pri urah, zaradi čustveno-kognitivne nezrelosti je že a priori zavračal kakršno koli delo pri predmetu (bil je v stiski).	1
Imamo samo eno telovadnico, v kateri so hkrati učenci več razredov. Zna biti glasno, večkrat se motijo med seboj. Kakšno uro nimamo telovadnice na voljo in moramo uro športa izpeljati v razredu.	1
Izbruhi jeze, nesodelovanje.	1
Največ težav je, ko se pojavijo vedenjski izbruhi in nasilje (fizično, verbalno ...).	1
Ne sodeluje pri pouku, apatičen, zaostanek v snovi, ni razumevanja snovi (tako sprotne kot za nazaj), upiranje delu ...	1
Nekompatibilnost dveh učencev.	1
Nemotiviranost kot posledica prezahtevne ravni znanja, slaba komunikacija, neodzivnost pri razlagi, reševanju nalog (ko je pogovor vezan na prosti čas, je komunikacija boljša, očesni kontakt boljši).	1
Neprimerno okolje – razred, neprimerna svetloba. Značajska raznolikost učencev je občasno zelo moteča.	1
Nepripravljenost učencev za športno vadbo v določenem trenutku.	1
Neustrezna učilnica, pomanjkanje učiteljev, dolgo časa so bili brez spremljevalke.	1
Pomanjkanje motivacije pri učencu; kljub različnim oblikam dela (video posnetki, slike, konkretni material, kvizi, nagrade, igre idr.) učenec med poukom odtava, zeha, se preteguje, igra s pisalom, lepilomipd.	1
Pomanjkanje ustreznih prostorov, pomanjkanje predmetov, pripomočkov za učenje.	1
Poučujem 7. šolsko uro; so utrujeni, lačni (komaj čakajo kosilo), temu primerna je tudi pozornost, sodelovanje, aktivno poslušanje.	1
Še je slaba komunikacija.	1
Šibko besedišče, težave pri priklicu besed, kratkotrajna pozornost, pomanjkanje motivacije za učno delo, težave pri izražanju čustev, pogovori o temah, ki se ne tičejo učnih vsebin, senzorna občutljivost.	1
Stiska otrok, ki zaključujejo osnovno šolo, ki je ne želijo zapustiti, saj jim nudi varno okolje – stiske se kažejo v vedenju. Spletno nasilje. Nepodporno domače okolje, brez katerega je nemogoče doseči cilje učnih načrtov in napredovati v KOV in SOV. Prostorski pogoji in didaktični materiali bi morali biti boljši. Kadar učenci z AM za neke dejavnosti potrebujejo več časa, je tega premalo na drugih področjih.	1
Stiska učencev zaradi prehoda v srednjo šolo, ki se pojavlja pri skoraj vseh otrocih z AM.	1
Težave oz. stiske se pojavljajo pri ustnem ocenjevanju znanja, večkrat se pojavijo težave pri koncentraciji učencev z AM, težave se pojavijo, ker se navadno ti učenci neradi izpostavljajo.	1

Težave z okrenljivo pozornostjo, težave z nerazumevanjem slovenskega jezika, težave s preskromnim besednim zakladom.	1
Učitelji na predmetni stopnji se menjujejo in ne vedo, kaj se je dogajalo pred njimi (koliko so učenci pisali, kakšne volje so, ali so imeli ocenjevanja).	1
Vedenjske težave (motenje pouka) in učne težave.	1
Velike individualne razlike med njimi, nestrpnost ter nepripravljenost na delo so onemogočile izvajanje večine načrtovanih dejavnosti.	1

PRILOGA 13: NAVEDBE PREDLOGOV SPREMEMB ZA IZVAJANJE PROGRAMA PO MNENJU UČITELJEV (ŠOL. LETO 2022/23)

	Število
Boljše prostore za poučevanje.	1
Format potrjenih učbenikov (npr. večja pisava, več prostora za pisanje).	1
Na predmetni stopnji bi moral biti konstantno prisoten razrednik, ki ima primerno izobrazbo, socialne veščine bi morale imeti učbenik in delovni zvezek; učitelj bi moral imeti vsaj pravico označiti, ali je učenec opravil predmet.	1
Ne vem. Mogoče bolj fleksibilen učni načrt. Mogoče prehajanje med programi, cilji, prilagoditvami. Za dobro učencev. Poseben program AM (ne EIS, ne NIS).	1
Otroci potrebujejo več vključevanja v oddelke GJM, da bi se lažje priučili primernih odzivov in vzorcev vedenja.	1
Otroke z AM bi bilo treba vključevati v skupine s čim manj učenci (pri izbirnih predmetih je skupina prevelika za vključitev učenca z AM).	1
Pogostejše bi jih bilo treba združiti z ostalimi oddelki, saj so učenci v AM oddelku konstantno izpostavljeni svojim izzivom kot tudi izzivom svojih sošolcev.	1
Potrebovali bi večje prostore (učilnice).	1
Potrebovali bi večjo telovadnico, da bi imeli več prostora, manj hrupa.	1
Pri podajanju vsebin bi se bilo treba osredotočiti le na bistvene, koristne in nujno potrebne za napredovanje učenca.	1
Pri pouku likovne umetnosti bi uvedla več individualizacije glede na interese in potrebe posameznega otroka. V razredih, v katerih so le trije otroci, je to možno, tako da jim likovne naloge in tehnike dela določam popolnoma individualno.	1
Prilagoditi učilnice (ustrezna zvočna izolacija, prostorne učilnice).	1
Prostorska stiska.	1
Prostorsko stisko in ostale materialne pogoje.	1
Šola bi morala imeti pogoje, ki bi bili ustrežnejši za poučevanje (urejenost učilnic).	1
Struktura, sledenje napovedanemu poteku ure ...	1
Učni načrt	1
Ustrezen prostor.	1
Ustrežnejše učne prostore in zgodnejše vključevanje otrok z avtizmom na Zavod za gluhe in naglušne.	1
Ustrežnejši – večji prostori. Dodatni kotichek za umik.	1

Več časa za strukturirano poučevanje socialnih veščin, več sredstev za didaktično gradivo.	1
Več praktičnega dela, dela za samostojnost, možnost mešanja skupin – več sodelovalnosti.	1
Več ur pouka v individualni obliki oz. z več spremljevalci v razredu, saj je otrok v oddelku AM popolnoma drugačen, potrebuje različen pristop do dela, različen način razlage, drugačno okolje, tempo dela itd. Učni načrt narekuje usvajanje ogromno ciljev, ki jih nikakor ne uspem preveriti/doseči, saj je tempo dela prepočasen in zelo prilagodljiv posamezniku.	1
Velikost, ureditev učilnic (prilagajanje luči, dovolj prostora za umik in umirjanje ...).	1
Vključiti starše in jih poučiti o dejavnostih, ki naj jih učenec opravi ob popoldnevih in pouka prostih dnevih.	1

PRILOGA 14: NAVEDBE PREDLOGOV SPREMEMB ZA IZVAJANJE PROGRAMA PO MNENJU UČITELJEV (ŠOL. LETO 2023/24)

	Število
Fleksibilnejši učni načrt / prehajanje med programi/smermi. Več poudarka na posameznih močnih področjih.	1
Boljši prostorski pogoji tako za učence kot učitelje.	1
Izboljšati prostorske pogoje.	1
Morda je v nižjih razredih dobrodošlo, nujno in pomembno, da so učenci z AM v manjših skupinah, da lažje premostijo svoje ovire in primanjkljaje, v višjih pa je zelo pomembna inkluzija. Učenci brez tega ne napredujejo in je kakršna koli oblika prehajanja v druge oddelke, torej združevanje, nujno. Mi tako ravnamo pri KOV in SOV.	1
Na predmetni stopnji bi moral biti v oddelku prisoten učitelj, ki je z učenci ves dan, in učitelj, ki uči predmet. Pri kom. in soc. v. bi moral biti delovni učenik.	1
Neprihajanje novih otrok v AM oddelke med šolskim letom.	1
Novejši, bolje opremljen prostor – tako bi tudi učenci do šole imeli večje veselje, spoštovanje.	1
Odločbe niso vedno dobro spisane, veliko otrok, ki ima odločbo za AM, so učenci s ČVM in ne sodijo v ta program.	1
Odvisno od posameznega razreda.	1
Prostor (stiska s prostorom), okolje, strukturo (več reda in doslednost) na ravni zavoda, več vključevanja svetovalne službe in vodstva pri problematičnih učencih, postavljanje mej tudi staršem.	1
Več dejavnosti z ostalimi učenci, saj v razredu s samo tremi učenci ti težko najdejo nekoga s podobnimi interesi, po drugi strani pa se ne uspejo izogniti nekomu, ki jim gre na živce.	1
Več individualnega dela, več gibanja, čas za sprostitve, 6- ali 7-urna dnevna obveza je preveč.	1
Več pouka v individualni obliki oz. z več spremljevalci v razredu, saj je vsak otrok v oddelku AM popolnoma drugačen, potrebuje različen pristop do dela, različen način razlage, drugačno okolje, tempo dela itd. Učni načrt narekuje osvajanje ogromno ciljev, ki jih nikakor ne uspem preveriti/doseči, saj je tempo dela prepočasen in zelo prilagodljiv posamezniku.	1
Več učiteljev v razredu (vsaj 2).	1

Večina učencev 8. in 9. razreda ne potrebuje podaljšanega bivanja. Na ta način bi se bolj navajali na samostojnost.	1
Vključevanje otrok z AM k pouku v EIS (glede na interese otrok, socialne interakcije, želje), kadar je to smiselno in mogoče.	1

PRILOGA 15: DEJAVNOSTI, KI JIH UČITELJI IZVAJAJO PRI POUKU, DA BI USTVARILI VARNO IN PREDVIDLJIVO UČNO OKOLJE (ŠOL. LETI 2022/23 IN 2023/24)

Za šolsko leto 2022/23 – dobesedne navedbe učiteljev

	Število
Časovna opredelitev učne ure; uporaba pozitivnih podkrepitev (pohvala, nagrada).	1
Dnevna rutina; vizualni urnik; vizualno beleženje vedenja.	1
Doslednost, jasna pravila, enak način dela.	1
Izvajam tiste športne vsebine, za katere presodim, da so za otroke varne in ne predstavljajo večjega tveganja.	1
Napoved časovnice dejavnosti pri uri; sodelovanje učenca z AM z učenci, ki so zanj nekonfliktni.	1
Napoved dejavnosti, predviden čas trajanja, jasna navodila (preverjanje razumevanja), možnost odmika, neizvajanje načrtovane dejavnosti (v dogovoru z učenci).	1
Napoved dejavnosti, vodenje šolskega koledarja, možnost pogovora z individualnimi učenci, skupinske oblike dela, motivacija, smiselne nagrade, sodelovanje s starši.	1
Napoved predvidenih tem, ciljev, poteka ure in večkratno poudarjanje strukture.	1
Napovedana zaporedja, vnaprej dogovorjene obveznosti, posledice.	1
Napovem dejavnosti in približen časovni potek; ostale prilagoditve za okolje za otroke iz programa AM.	1
Natančna struktura učne ure, ki jo učenec pozna; strukturiran čas za posamezne naloge; zaznavanje in upoštevanje čustvenega nihanja pri učencu.	1
Ob začetku ure jih vprašam po njihovem počutju. Sistematična obravnava snovi po učbeniku (brez preskakovanja poglavij ali drugačnega vrstnega reda). Napovedano preverjanje in ocenjevanje.	1
Podoben potek vsake ure (uvodni in zaključni del).	1
Pogovor o možnih spremembah v dnevni rutini; sprotno reševanje problemov – takojšnja razlaga razumljenega (šale, sarkazem, neznane besede).	1
Pogovor z učenci, vedno isti prostor za športno vadbo, dosledno upoštevanje varnostnih pravil v telovadnici.	1
Pogovor z učenci.	1
Pogovor, razlaganje situacij, opozorila.	1
Pogovor, struktura, razumevanje, mirno reagiranje, sodelovanje s starši, pohvale.	1
Preverjam učenčevo počutje in se odzivam na potrebe vsakega učenca.	1
Različne socialne igre, dejavnosti; opazovanje znakov pri posameznih učencih, ki bi lahko nakazovali na neželeno vedenje; pogovor, igra vlog ...	1
Rutina ob začetku in koncu ure, napoved snovi za vsako uro. Pogovor o počutju. Ustaljene nagrade in realne pohvale. Napovedano preverjanje in ocenjevanje znanja.	1

Slikovni urnik; vnaprej načrtovane spremembe skupaj z učenci.	1
Stalna postavitev pohištva. Malo ali nič dekoracij, veliko vizualne podpore, dežuranje in prisotnost učiteljev med vsemi odmori, dosegljivost in razumevanje učiteljev, napovedana pisna in ustna ocenjevanja.	1
Stalna prisotnost učitelja, uporaba varnih učnih pripomočkov, nadzor zračenja učilnic – stalna prisotnost učitelja.	1
Stalna prisotnost učitelja, varni učni pripomočki, pogovor o stvareh (varnost).	1
Stalnost okolja, pogovor.	1
Struktura pouka, ki pripelje do končnega rezultata, cilja, ki ga želimo pri uri doseči – končni izdelek (TIT).	1
Struktura prostora (vedno sedi na istem mestu); napoved dela (npr. ime otroka in navodilo – zdaj začneš pripisovati); sprotno preverjanje razumevanja navodil; veliko vizualnega materiala (sličice, posnetki); struktura časa (čez 1 minuto greš v drug razred).	1
Strukturiran pouk, vizualni urnik oz. material, družabne igre ...	1
Strukturirano učenje, napoved dejavnosti, urnik na vidnem mestu, stalni spremljevalec v razredu.	1
Strukturirano učenje, napoved dejavnosti.	1
Strukturirana učna ura, vsak učenec ima svoj rač. pripomoček, miren pouk.	1
Teach urnik, postopkovniki, peščene ure, odštevalnik časa, kartice 'najprej–potem', kartice s prepovedmi, igre vlog, individualni urnik za posameznega učenca – kljukanje že opravljenih obveznosti.	1
Učence spoštujem, jih poslušam in upoštevam. Spodbujam medsebojno komunikacijo in jih pohvalim, ko si zaslužijo pohvalo. Držim se pravil, ki so dogovorjena.	1
Učencem napovem potek ure in odmore, prilagodim izvajanje ur posamezniku, med izvajanjem ure jih seznanjam s časom (koliko je še do konca ali do naslednje dejavnosti).	1
Ure poskušam strukturirati tako, da ni šokov. Ne izpostavljam posameznika, ko vidim, da ni v dobri koži. Veliko dam na pogovor in sprotno reševanje morebitnih konfliktov.	1
Ustvarjam rutino – iste načine, metode, sledimo učbeniku po vrsti. Uporabljam vizualno podporo (fotografije, slike), dajem jasna navodila, spodbujam njihove interese.	1
V razredu nastavimo odštevalnik časa, na začetku ure povemo, kaj bomo počeli in kaj se od njih pričakuje.	1
Vedno obdržim enako strukturo učne ure: pogovor – priprava materialov, individualno delo – pospravljanje materialov – evalvacija.	1
Vse, ki so predvidene v priporočilih izvajanja učnega procesa za otroka z AM, sicer pa odvisno od posameznika.	1
Vzpostavljamo dobrega stika z učenci; premišljeno uporabljanje očesnega stika, neverbalne komunikacije; učinkovito pripravljanje na pouk.	1

Za šolsko leto 2023/24 – dobesečne navedbe učiteljev

	Število
Beleženje primerne vedenja, nadzor pri odmorih, reševanje problemov takoj ko nastanejo.	1
Doslednost. Rutina. Vnaprej vse dogovorjeno (ocenjevanje, način ocenjevanja). Red, disciplina.	1
Izogibam se nalogam, ki jim niso všeč. Če pride do napetosti, naredimo pavzo ali spremenimo dejavnost. Radi imajo rutino – iste načine in metode. Uporabljam vizualno podporo (slike ipd.), spodbujam njihove interese.	1
Jasna struktura pouka; vnaprejšnja napoved sprememb, vizualna opora, mirnost pri razlagi, zakaj se pravila upoštevajo, upoštevanje močnih področij in želja učenca; to kar obljubim, naredim.	1
Jasna struktura, pravila, vzpostavitev rutine, strukturiranost prostora, jasna časovna opredeljenost.	1
Jih dobro opazujem, da lahko že vnaprej predvidim neustrezno reakcijo. Pred začetkom ure preverim njihovo razpoloženje.	1
Napoved strukture učne ure. Jasna pravila in doslednost. Jasna in neposredna komunikacija. Prilagajanje učnih strategij potrebam učenca.	1
Napovedovanje, uporaba IKT.	1
Napovem dejavnost, sproti preverjam razumevanje navodil, sproti preverjam/spremljam otrokovo počutje.	1
Napovem časovno in vsebinsko strukturo učne ure, učenci sedijo blizu učitelja in table, z vsakim učencem skušam vzpostaviti stik, ga vprašam po počutju.	1
Ne premikamo pohištva, pouk poteka strukturirano.	1
Ne spreminjam sedežnega reda, upoštevam individualnost ter temu primerno prilagajam učni proces, uporabljam humor, se držim didaktičnih načel in rutine.	1
O ocenjevanjih so obveščeni nekaj tednov prej. Datume ocenjevanja imajo zapisane v tabeli na oglasni deski v razredu. Na začetku ure se pove, kako bo ura potekala. Snov/navodila se večkrat ponovi. Večja velikost črk v delovnih zvezkih in večji razmiki med vrsticami. Umirjen in počasen govor.	1
Dajanje kratkih jasnih navodil, preverjanje razumevanja le-teh. Občasna pomoč pri organizaciji zapiskov. Redno beleženje vedenja, sprotno reševanje problemov.	1
Pogovori s celotnim razredom, individualni pogovori.	1
Pozdravim, učence povprašam po počutju, napovem, kaj bomo počeli, obljubim nagrado, če bomo naredili, kar sem za tisto uro predvidela (odhod na igrišče, video posnetek).	1
Pred vsako šolsko uro napovem, kaj bomo pri uri počeli, snov je podkrepljena z veliko slikovnega gradiva (tudi navodila v primeru, da je to potrebno), za naloge je na voljo več časa, pouk je organiziran v več delih in z mislijo, da spodbujamo socialne interakcije (postopno – delo v paru idr.), določena so tudi stalna pravila.	1
Stalne učilnice, zmanjšano število motečih dražljajev, prostor za umik, vizualni urniki, motivatorji, pregrade, piktogrami.	1
Struktura, možnost individualne pomoči, dejavnosti, ki se menjujejo (pogovor, pantomima, učenje preko PP, družabne igre, izkustveno učenje).	1

Strukturiran čas, organizacija delovnega prostora, vnaprejšnja napoved dela in dejavnosti, količine dela.	1
Učencem napovem potek ure. Napovem odmore. Prilagodim tempo izvajanja ure posamezniku. Med izvajanjem ure jih seznanim s časom (koliko je še do konca ali do naslednje dejavnosti).	1
Učencem omejim vadbeni prostor, uporabljam pripomočke in vadbeno opremo, ki je primerna glede na njihove zmožnosti.	1
Učenci imajo na voljo prostor za umik, o postavitvi orodij in rekvizitov v telovadnici se predhodno pogovorim z učenci.	1
Učenci vedo, kje v razredu se kaj nahaja – od pohištva in vizualnih podpor do motivatorjev in strukture. Učence v višjih razredih postopkovniki motijo oz. se jih sramujejo, zato jih umikam. Soba za umirjanje jim je na voljo.	1
Uporaba jasnih navodil, podprtih z vizualno vsebino, stalen sedežni red, pozitivna motivacija, pohvala, konstruktivna kritika, stalna struktura delovnega procesa (navodila, ustvarjalno delo, prilagajanje likovnih nalog glede na motorične sposobnosti posameznika).	1
Ustvarjanje predvidljivega in znanega okolja (struktura). Trudimo se zmanjševati moteče dražljaje. Uporaba vizualne podpore. Zagotavlja se možnost umika. Preverjamo počutje in se odzivamo nanj.	1
Več odmorov. Napoved, kaj se bomo to uro učili. Veliko slikovnega materiala. Veliko ponavljanj snovi. Medpredmetno povezovanje.	1
Vedno enak potek ure: uvodni, glavni, zaključni del. Ogrevanje vedno na istem prostoru. Ko dajemo navodila, učenci sedijo na klopi, da pridobim njihovo pozornost.	1
Veliko pogovora. Preverjanje, kako se počutijo učenci, kaj jih osrečuje in kaj jih spravlja v skrb. Smisel za humor – učenci se morajo tudi smejati. Dejavnosti za razvijanje empatije, sočutja.	1
Vnaprej določen plan ure z jasnimi in enostavnimi navodili.	1
Vnaprej napovedane situacije. Netoleranca do kakršnega koli verbalnega in fizičnega nasilja.	1
Vsebinsko napovem vnaprej. Učencem se lahko individualno posvetim pri posamezni snovi. Učencem omogočim delo v drugem prostoru. Ob napetostih naredim »odmor« in nato nadaljujem pouk.	1
Vzpostavitev dobrega stika z učenci. Jasno postavljanje meja. Zaupanje učencem in obratno. Zagotavljanje podpore, empatija.	1
Znane dejavnosti in potek učne ure.	1

PRILOGA 16: DEJAVNOSTI, KI JIH UČITELJI IZVAJAJO PRI POUKU ZATO, DA BI PREPREČILI NEŽELENO VEDENJE (ŠOL. LETI 2022/23 IN 2023/24)

Za šolsko leto 2022/23 – dobesečne navedbe učiteljev

	Število
Da povem, kaj pričakujem oz. kaj bomo delali v posamezni uri; da jih pohvalim, pomagam, se prilagodim željam; ne silim jih v nekaj, če res takrat ne gre, delamo po načinu, kot so ga navajeni; posvetujem se s sodelavci.	1
Dejavnosti za varno in predvidljivo okolje in individualni pristop: obrazložitev pričakovanj, prilagoditev izvedbe načrtovane dejavnosti, nagrada kot motivacijsko sredstvo (risanje, glasba, računalnik).	1
Doslednost, jasna pravila, enak način dela.	1
Držimo se skupnih dogovorov – pravil, ki so jih postavili skupaj z razrednikom, v primeru čustvenega nihanja pri učencu poskusim rešiti problem s pogovorom, možnostjo umika v sobo za umirjanje.	1
Individualizacija športne vadbe, upoštevanje kompatibilnosti posameznih učencev pri skupinski vadbi.	1
Kratki odmori po individualnih potrebah, možnosti umika učenca v prostor za sproščanje. Pogovor, tehnike za strpno reševanje konfliktov.	1
Mirno reagiranje, pogovor s starši, svetovalno službo.	1
Motivacija, humor.	1
Ne spuščam se na nivo komunikacije, ki bi lahko bila konfliktna/neprijazna. Pri branju v krogu skrbim, da je med učenci dovolj razdalje. Spodbujam spoštljivo komunikacijo in odnose nasploh.	1
Nepremična pravila, spodbudo k pravilnem vedenju.	1
Opazovanje reakcij učencev, predvidevanje vnaprejšnjih dogodkov, pohvala.	1
Opozarjanje, razlaga posledic neprimernega vedenja, razlaga, zakaj vedenje ni primerno, razlaga pravil in primerne vedenja.	1
Otroci so pri pouku športa ves čas aktivni, da imajo čim manj možnosti za neželeno vedenje.	1
Piktogrami na stenah, semafor vedenja, nagrajevanje in pohvala zaželenega vedenja.	1
Pogovor o počutju ob začetku ure. Pomoč pri organizaciji delovnega okolja in zapisov. Spodbude in realne pohvale ter možnost umika. Z večino učencev imamo dogovorjen postopek ob slabem počutju in preusmeritev pozornosti.	1
Pogovor o počutju. Možnost umika v razredu ali izven razreda. Preusmeritev pozornosti, ko opazim, da je učenec v stiski.	1
Pogovor z učenci o neustreznem vedenju, usmerjanje, priprava na dejavnosti zunaj šole.	1
Pogovor, razlaganje situacij, vključevanje svetovalne delavke.	1
Postavljanje pravil; uporaba premora; timsko sodelovanje.	1
Pred izbruhom pošljem učenca v garderobo za tri minute, da se prediha in umiri, nato se vrne in nadaljuje.	1
Preverjam učenčevo počutje in se odzivam na potrebe vsakega učenca.	1
Pri pouku poskušam čim bolj umirjeno in strpno izpeljati šolsko uro; predlagam otroku umik iz razreda, ko mu je pretežko (omejim časovno); učencu napovem nagrado, če opravi svoje	1

delo; se usedem k otroku in ga tako umirim, da lahko dela (ga pobožam, držim za roko, verbalno spodbudim).	
Prilagoditev potrebam in zmožnostim učenca.	1
Redni stiki s starši, neprestano dežuranje učiteljev, hitro prepoznavanje stanja in situacije učencev, veliko sprostitev dejavnosti, postopno usvajanje znanja in ciljev.	1
Skupno upoštevanje dogovorjenih pravil – opomniki; prepoznavanje čustvenih stisk; možnost umika.	1
Skušam zaznati učenčevo počutje; po potrebi prilagodim potek ure – težavnost in količino nalog povečam ali pomanjšam.	1
Socialne igre o tem, kako na sprejemljiv način pokazati, da se z nečim ne strinjajo ali pa da se ne počutijo dobro v določeni situaciji.	1
Soustvarjanje pravil, motivacija, smiselne nagrade, sodelovanje s starši.	1
Sprotno reševanje težav.	1
Tabela spremljanja vedenja, na kateri pri vsaki uri označimo uspešnost doseganja zastavljenih ciljev; sprotno reševanje in pogovor o problemih/konfliktih.	1
Učenci, ki so bolj moteči, ne sedijo z učenecem z AM; učenec z AM pri pouku sodeluje z učenci, ki zanj niso moteči.	1
Učenje čustvenega opismenjevanja, igre vlog, pogovor, družabne ure, teme v povezavi z učenci – energijske pijače, nasilje ipd.	1
Uporaba motivatorjev; žetoniranje; takojšnje ukrepanje; preprečitev neželenega vedenja s preusmeritvijo pozornosti.	1
Usmerjanje, pogovor, priprava na dejavnosti v šoli ali izven nje.	1
V razredu imamo izobešene slike želenega vedenja; če se pojavi neželeno, najprej pokažem na sliko. Učenci vedo, da v primeru, da ne morejo ostati zbrani, zapustijo razred, in se vrnejo, ko se pomirijo.	1
Vizualno (barvno) beleženje vedenja; spodbujanje učencev k samoevalvaciji/samooceni; vizualna podpora; sledenje ciljem, ki smo jih z učenci postavili na začetku leta.	1
Vnaprejšnja napoved sprememb; večkratno dajanje navodil in preverjanje, ali jih je učenec razumel; počasno vključevanje v skupino (npr. skupna uporaba atlasa); učencu zagotavljam pomoč pri urejanju zapiskov in mu to jasno povem.	1
Zbiranje nalepk za nagrado, pogovor o čustvih preko zgodb in razredne plišaste igrače, socialne igre.	1
Zbiranje žetonov; pogovor; plakati o lepem vedenju, ki smo jih naredili skupaj, pogojevanje (če narediš to, potem dobiš nagrado); tehnika 1, 2, 3 na tabli (prvo opozorilo, drugo opozorilo, tretjič izgubiš ugodnosti); ppt predstavitev o lepem vedenju, poslušanje jazz glasbe.	1

Za šolsko leto 2023/24 – dobesečne navedbe učiteljev

	Število
Beleženje vedenja, nadzor pri odmorih, reševanje problemov, takoj ko nastanejo, pogovor in opolnomočenje učencev.	1
Če so napetosti, imajo možnost kratkega odmika. Z učenci se pogovarjam o njihovih težavah, in skupaj iščemo ustrezne rešitve (individualno delo, delovni listi, sami predlagajo del snovi, ki jim je zanimiv).	1
Da napovem, kaj bomo delali pri uri, da jih spodbujam, pohvalim, se prilagodim željam, da jih ne silim preveč v neke naloge, ki jim ne gredo, da delamo po načinu, ki so ga navajeni.	1
Določena so pravila in tudi razložena, postopno uvajanje učencev in učenk v socialne interakcije pri pouku, če je treba, v pouk vključujem vaje dihanja in čustvenega opismenjevanja.	1
Dosledno sledenje načrtu dela pri pouku, hitro prepoznavanje »slabega« počutja, prilagajanje hitrosti/tempa pouka. Pokazati razumevanje do učenca.	1
Igre vlog, pogovor.	1
Jasna navodila in postavljene meje. Veliko spodbud in pohval za dobro opravljeno delo.	1
Jasna navodila, sledimo vedno istemu urniku (najprej načrtovana dejavnost, nato sproščanje oz. prosta igra), učenci izrazijo svoje mnenje – če ne želijo sodelovati, ne sodelujejo; učencem je omogočen umik.	1
Kadar zaznam napetost med učenci, predlagam umik, obljubim nagrado.	1
Na začetku ure se pogovorimo o načrtu dela, poskušamo se mu čim bolj približati oz. ga v celoti izpolniti.	1
Opazovanje in spremljanje učencev, takojšnja reakcija na možen izbruh, vizualni urnik, napoved sprememb, beleženje vedenja, slikovna opora, upoštevanje počutja učencev, odmori, sprostitevne dejavnosti, delo razdeljeno na več manjših enot, nagrada za sodelovanje.	1
Opazovanje, pogovor, pojasnjevanje situacij.	1
Počasnejši tempo/postopnost. Veliko pomoči. Hitro prepoznati sprožilce neželenega vedenja.	1
Pogovor o poteku, jasna navodila.	1
Pogovor z učencem, ustna opozorila na umirjen način, umik učenca v umirjen prostor, da se pomiri. Mize na večji razdalji. Strukturiran potek dela.	1
Pouk književnosti omogoča veliko pogovora, vezanega na obravnavani učni sklop in življenjske situacije – skupaj z učenci pridemo do ugotovitev, ki jim pomagajo pri samorefleksiji o življenjskih zadevah. Delo v skupini je dragoceno, a se ga vedno lotim vnaprej zelo premišljeno. Učenci imajo možnost odmika ob napetostih.	1
Predhodni pogovor o uri športa (vsebina, cilj, uporaba rekvizitov), preoblačenje v ločenih prostorih, pri delu v skupini izberem kompatibilne pare, čas vadbe prilagajam vsakemu posamezniku, pohvala za dobro opravljeno delo, dajem malo ustnih informacij – večino informacij poskušam dati z demonstracijo, učenje kompleksnejših gibanj razčlenim na manjše dele in jih izvajamo počasneje.	1

Predlagam otroku umik iz razreda, ko mu je pretežko (omejim časovno). Učenca zaposlim z drugo dejavnostjo. Šolsko uro izpeljem umirjeno in strpno. Učencu napovem nagrado, če opravi svoje delo. Se usedem k otroku, se pogovorim z njim, ga spodbudim.	1
Predvidevam, opazujem, povezujem, pravočasno ukrepam; pogovor, socialne zgodbe, sodelovanje s starši, vizualni opomniki, motivatorji, medpredmetno sodelovanje pri KOV, SOV, podporni jezik angleščina. Na spremembe jih vnaprej pripravim. Na pouk se temeljito pripravim in sistematično izvedem dejavnosti. Individualiziram dejavnosti in jih sistematično izvedem. Individualiziram dejavnosti in jih prilagajam posameznikom. Uporaba ure za organizacijo časa.	1
Preverjam počutje učencev, odzivam se na njihove potrebe, spodbujam jih k socialni interakciji.	1
Preverjamo počutje in se odzivamo nanj. Strukturirano poučevanje. Prilagajanje učenja posameznemu učencu. Trudimo se zmanjševati moteče dražljaje. Uporabljamo različne tehnike umirjanja in sproščanja.	1
Prijazno opozorilo, preusmeritev teme, gibalni odmor.	1
Prisotnost spremljevalke, pogovori z učenci, sodelovanje s svetovalno službo in starši.	1
Rutina. Red. Doslednost. Vnaprej dogovorjeno ocenjevanje, način ocenjevanja.	1
Sprotno spodbujanje učenca. Spodbujanje k očesnemu stiku. Nadzor v času odmorov. Sprotno reševane problemov. Spremljanje učenčevega vedenja.	1
Učencev ne spravljam v situacije, za katere vem, da jim lahko povzročajo neželjeno vedenje.	1
Uporaba pozitivnih okrepitev (pohvala, posebne dejavnosti). Izogibanje preobremenitvam – različne dejavnosti, načrtovani premori med dejavnostmi. Pouk je prilagojen posameznemu učencu.	1
Uporabljam premor. Pokažem, da sem opazila dogajanje. Napovem posledice in dosledno izvajam dogovore. Sodelujem z razrednikom in ostalimi deležniki.	1
Ustvarjanje sproščenega in spoštljivega razrednega vzdušja, jasna pravila, jasna struktura, doslednost, usmerjanje, spodbujanje, umirjanje, možnost umika, pomoč pri prepoznavanju in izražanju različnih čustvenih stanj, uporaba tehnik za sprostitev, humor, moja fleksibilnost.	1
Veliko se pogovarjamo.	1
Veliko pogovora. Preverjanje, kako se počutijo učenci, kaj jih osrečuje oz. spravlja v skrb. Smisel za humor – učenci se morajo tudi smejati. Dejavnosti za razvijanje empatije, sočutja.	1
Vnaprejšnja napoved in razlaga dejavnosti, ponavljanje – rutina, veliko nalog istega tipa.	1
Spodbuda, izbiranje likovnih motivov, ki se približajo zanimanju učencev, tako da sprožajo razmislek o določenih tematikah, pogovor o tem, kaj bi radi ustvarjali in kaj jih zanima, ter omogočanje izbranih likovnih tehnik in motivov; v skrajnem primeru neželenega vedenja sledi pogovor o posledicah dejanj, ki rušijo razredno vzdušje, ter izmenjava mnenj in informacij z razrednikom.	1

PRILOGA 17: DODATNE OPISNE NAVEDBE RAVNATELJEV V ANKETNEM VPRAŠALNIKU (ŠOL. LETI 2022/23 IN 2023/24)

Za šolsko leto 2022/23

Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?

	Število
Ne, nobeden	0
Da, nekateri	1
Da, večina	2
Da, vsi	0
Skupaj	3

Navedba »temeljne izobrazbe ali dokvalifikacije oz. dodatnih usposabljanj« pod odgovorom »da, nekateri«:

	Število
Specialnorehabilitacijski pedagog, specialnopedagoška dokvalifikacija, magisterij inkluzivne pedagogike	1

Navedba »temeljne izobrazbe ali dokvalifikacije oz. dodatnih usposabljanj« pod odgovorom »da, večina«:

	Število
Predmetni pouk + inkluzija ali def. dokvalifikacija	1
Specialnopedagoško izpopolnjevanje za delo z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami, avtizem in pridružena motnja senzorne integracije, podpora otrokom in mladostnikom z avtizmom, delo z gluhi in naglušnimi učenci, delo z učenci z govorno-jezikovno motnjo	1

Za šolsko leto 2023/24

Ali imajo vaši učitelji, ki poučujejo otroke z AM, ustrezno temeljno izobrazbo za poučevanje otrok z AM ali opravljene ustrezne dokvalifikacije oz. dodatna usposabljanja za poučevanje otrok z AM?

	Število
Ne, nobeden	0
Da, nekateri	0
Da, večina	3
Da, vsi	0
Skupaj	3

Navedba »temeljne izobrazbe ali dokvalifikacije oz. dodatnih usposabljanj« pod odgovorom »da, večina«:

	Število
Predmetni (razredni) pouk + inkluzivna pedagogika ali defektološka dokvalifikacija	1
Specialnopedagoško izpopolnjevanje za delo z izbrano skupino otrok s posebnimi potrebami, avtizem in pridružena motnja senzorne integracije, podpora otrokom in mladostnikom z avtizmom, delo z gluhi in naglušnimi učenci, delo z učenci z govorno-jezikovno motnjo, seminarji, organizirani preko zavoda Modri december (Vis a vis)	1
Temeljno izobrazbo za poučevanje posameznega predmeta in potem dodatno pridobljeno specialnopedagoško izobrazbo ali inkluzivno pedagogiko	1

PRILOGA 18: DODATNE OPISNE NAVEDBE STARŠEV V ANKETNEM VPRAŠALNIKU (ŠOL. LETI 2022/23 IN 2023/24)

Za šolsko leto 2022/23

Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?

	Število	Odstotek
Slabo	1	2,1
Srednje	8	17,0
Dobro	30	63,8
Več odgovorov	8	17,0
Skupaj	47	100,0

Pojasnilo pri odgovoru »slabo«

	Število
V zavod gre z veseljem, ker ga tam tudi pohvalijo. V šolo gre pa nerad. Pa tudi pravega vzroka ne vem.	1

Pojasnilo pri odgovoru »srednje«

	Število
Ga šolsko delo utruja in ima popoldne doma več težav/izzivov. Ker je za njim naporno obdobje problematičnih stikov z vrstnikom.	1
Kakor kdaj, včasih dobro, včasih pogreša domače (mamo).	1
Mu šola predstavlja strah, včasih stisko, še posebej kadar je v šoli večji tempo.	1
Včasih ima prevelike stiske, zaradi vseh dražljajev.	1
Včasih je dober dan, včasih pa slab.	1

Zelo pogreša prijatelja iz vrtca; v šoli še ni našel oz. se z nikomer ni povezal na enak način. Je edinec, najbolj pogreša igro s prijatelji. V šolo drugače rad hodi.	1
--	---

Pojasnilo pri odgovoru »dobro«

	Število
Ima enkratnega razrednika, ki ga vse šolsko leto spodbuja.	1
Ima možnost pouka v majhni skupini, kar je zanj daleč najpomembnejše.	1
Ima prijatelje, in strokovni delavci razumejo njegovo stisko in mu jo pomagajo razrešiti, ko pride do tega.	1
Ima razumevanje, podporo in vso potrebno pomoč pri učenju, pridobivanju boljših navad.	1
Ima sošolce/prijatelje, s katerimi se dobro razume, ker ima v zdravstveni enoti delovno terapijo in specialno pedagoginjo, ki jo zelo rad obiskuje, ker se razume z učiteljico in se zaenkrat še ne obremenjuje z ocenami (še uspe obvladovati snov in se naučiti vse, kar je določeno).	1
Ima stalno učiteljico, je v šoli samo v času pouka in ker ima spremljevalko.	1
Ima veliko prijateljev, prijazne učiteljice, druženje itd.	1
Ima zelo dobro atmosfero v razredu, učenci se podpirajo med sabo. Pedagogi so zelo profesionalni, hčerka se dobro počuti v šoli. Ni lepšega, kot ko vidiš, kako se otrok razvija na bolje.	1
Je njemu bolje predstavljena snov, manjše skupine, odlični učitelji.	1
Je program prilagojen otroku, učitelji sodelujejo s starši in otroku pomagajo na vseh področjih.	1
Je slišan.	1
Je sprejet in ima individualiziran prilagojeni program.	1
Je v manjši skupini, v kateri lahko precej lažje sledi pouku. V skupini so vsi prijatelji.	1
Je v razredu manj otrok.	1
Jo razrednik pri šolanju zelo podpira in sodeluje.	1
Mu je lepo in rad ima sošolce, lepo se počuti.	1
Rad gre v šolo, se ne upira, tam se počuti dobro.	1
Rad hodi v šolo.	1
Rad obiskuje šolo, veseli se novega šolskega dne.	1
Se počuti dobro, se lepo uči, je uspešen, se razume zelo dobro s sošolci. Učitelji se zelo lepo ukvarjajo z otrokom.	1
Se počuti varno in sprejeto. Lepo sodeluje s sošolci in učitelji.	1
Se rad uči in spoznava nove stvari. Ter zaradi družbe sovrstnikov.	1
Se veliko nauči in ker se učitelji ukvarjajo z njim.	1
Si je našel prijatelje.	1
So učitelji prijazni in pomagajo; ko imamo težave, se da z učitelji pogovoriti.	1
Strokovni delavci šole zelo lepo ravnajo z otrokom. So razumevajoči za njegove potrebe. Imajo tudi odličen občutek, kaj in kako reševati morebitne težave.	1
Upoštevajo njegove posebnosti in potrebe.	1
Ve, da vsi sodelujemo, ga podpiramo in delujemo v njegovo dobro in njegov napredek.	1
Zelo rad hodi v šolo, ima rad učiteljice in sošolce.	1

Pojasnilo pri »več odgovorih«

	Število
Slabo, ker dalj časa ostaja doma (občasno). Dobro, ker so z njim prijazni in sočutni.	1
Slabo, ker je šele letos prišla v 3. razred in je edina deklica, hitro ji tudi upade koncentracija. Srednje, ker ima nekatere predmete raje kot druge. Dobro, ker ima pomoč učiteljev pedagogov in ker je spoznala tudi nekaj novih prijateljev.	1
Slabo, ker je v razredu agresiven učenec, ki je popolnoma neobvladljiv, kar nas še posebno skrbi pri kakšnem nadomeščanju, moj sin je bil namreč resno napaden – sošolec ga je davil. Dobro, ker so po 3 mesecih nadomeščanj končno dobili razredničarko, ki odlično vodi razred, prilagodi delo in ima posluš za otroke – otroci jo imajo radi.	1
Slabo, ker med odmori ni več možnosti igre z lego kockami, in tudi če je preveč domače naloge, ker je popoldan utrujen (ADHD). Dobro, ker ima možnost stika z živalmi, in tudi hitrost izvajanja učnega procesa je prilagojena sposobnostim razreda.	1
Slabo, ker se otroci prepirajo. Srednje, ker je včasih prenaporno in preveč ocenjevanj naenkrat, a kljub temu zmore in ima voljo. Dobro, ker imajo včasih nadomeščanja, ko je bolj sproščeno.	1
Srednje, ker je dejansko vedno več vsega, za kar se mu zdi, da ne zmore. Dobro, ker se počuti razumljenega, sprejetega in ker je manj senzornih preobremenitev.	1
Srednje, ker občasno zmoti doslednost, ki ni čisto stoodstotna.	1
Srednje, ker se ob občasni nasilni situaciji sošolca počuti nelagodno. Dobro, ker se veseli svojih sošolcev, rad ima športno vzgojo in pevski zbor; šole se zaenkrat veseli.	1

Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?

	Število	Odstotek
Ne	23	50,0
Da	23	50,0
Skupaj	46	100,0

Navedba težav

	Število
Dobro, ker je omogočeno druženje z drugimi razredi, ker se da dogovarjati z učitelji (in drugimi), ker se počuti varno, ker so učitelji super.	1
Kljub branju doma še vedno slabše bere. In zelo pogosto zamenja črki d in b. To mu zbija motivacijo.	1
Nasilje vrstnika; ob daljši odsotnosti učitelja ni urejenega nadomeščanja.	1
Nihanje koncentracije, ki se kaže pri rezultatih, ocenah.	1
O težavah se sicer sproti pogovarjamo z učiteljico in strokovnim timom (npr. pomanjkanje motivacije, okrenljiva pozornost, vključevanje v družbo, medsebojno sodelovanje).	1
Odpor do učenja in šole, nekompatibilnost s sošolko.	1

Otrok ima težave pri matematiki, nima količinske predstave, ima diskalkulijo in mu koncentracija po približno 30 minutah dela pade.	1
Otrok je v glavnem sam, ni veliko v stiku z drugimi otroki.	1
Otrok potrebuje stalnega učitelja, ki pozna njegove posebnosti (zdaj oz. trenutno ima tako učiteljico).	1
Pojavijo se stiske ob nadomeščanjih in strah pred agresivnim sošolcem.	1
Pomanjkanje kadra in nadomeščanja, ki povzročajo neprijetne situacije za otroka.	1
Popoldan je preveč utrujen od učnega procesa, da bi delal domače naloge; motnje med učnim procesom pomenijo posledično več dela doma.	1
Popustil v šoli to leto (ampak se trudim, da mu pomagam po najboljših močeh).	1
Pri razumevanju snovi.	1
Proti koncu tedna je precej nemiren, včasih toži, da je zelo utrujen.	1
Slabše splošno znanje.	1
Stisko včasih pri predmetih, ki mu povzročajo težave.	1
Težava je bila to, da otrok ni imel takoj na začetku šolskega leta svojega spremljevalca.	1
Težave, opredeljene z diagnozo, in delo. Sodelujemo in upamo, da postopoma rešimo vse.	1
Težave s koncentracijo vplivajo na daljši čas učenja in razumevanja.	1
Učiteljica matematike me včasih ni opozorila na težave pri učenju matematike, zato sem se sama morala snov najprej naučiti in potem veliko vaditi in spodbujati pri delu.	1
Včasih se jezi, ko mu kaj ne gre; ko pišejo teste, se vznemirja, čeprav ima lepe ocene.	1
Vedenjske težave, težave s pravili.	1

Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?

	Število	Odstotek
Ne	25	54,3
Da	21	45,7
Skupaj	46	100,0

Navedba predlaganih sprememb

	Število
Boljša organizacija interesnih dejavnosti. Več strokovno usposobljenega kadra za delo za otroke s SAM. Izboljšanje vzdušja v šoli in več pozitivne naravnosti strokovnih delavcev.	1
Če pri določenem predmetu pride do večjega zaostanka (odsotnost učitelja), se nadoknadi z večjim tempom pri jemanju snovi. Otroku teže sledi, je izčrpan in v stiski. Otroku ima že v osnovi težave s koncentracijo.	1
Da se takoj na začetku šolskega leta omogočijo spremljevalci otrok, saj jim pripadajo po odločbi.	1
Da, pri predmetih, ki mu ne gredo, bi bil zaželen dopolnilni pouk.	1
Dokler ima prilagojen program tako, da funkcionira, je v redu.	1
Kako naj spodbudim otroka, da mu bo učenje v šoli zabavno (nimam idej).	1

Mislim, da bi bilo dobro med poukom uvesti tehnike sproščanja (npr. dihalne vaje). Marsikje po svetu je to že sestavni del učnega načrta tudi v klasičnih šolah.	1
Morda nekoliko večja komunikacija z ostalimi učitelji in ne samo z razrednikom.	1
Motivirati zaposlene, da ostajajo na delovnem mestu, jim nuditi ustrezno podporo; pozvati državo, da kadra primanjkuje, in aktivno načrtovati prihodnost zavoda in zaposlenih; preskromen nabor obšolskih dejavnosti (nobene športne).	1
Otrok bi moral biti več z drugimi vrstniki.	1
Po mojem mnenju imajo premalo domačih nalog, čeprav vem, da potrebujejo otroci s PP več prostega časa.	1
Potreboval bi več delovne in fizio terapije, kar pomeni več strokovnih delavcev na obeh enotah.	1
Gotovo je treba kaj spremeniti, vendar s skupnim dogovorom.	1
Sistem, da bi bil otrok v šoli varen. Zelo bom vesela, da bi dobili IP oceno po 6 mesecih.	1
Sodelujemo in upamo, da bo bolje.	1
Spodbujanje otroka na močnih področjih (računalništvo, glasba). Razvoj socialnih veščin skozi igro, druženje, raziskovanja, ogleda.	1
Strokovna pomoč pri usmerjanju glede tega, kako se učiti, bi bila dobrodošla.	1
V OPB sta združeni skupini 5. in 2. razreda (omejena možnost interakcije z vrstniki). Premajhna povratna informacija s strani spec. ped. (ni programa, ni postavljenih ciljev).	1
V razred vključiti kakšnega učenca več, da bi se z odraščanjem navadil sprejemati čim bolj naravno/običajno življenjsko okolje.	1
Več individualiziranega dela, v avtističnem razredu sta gotovo potrebni dve učiteljici, ki bi to omogočali.	1
Več proste igre v podaljšanem bivanju, vsaj proti koncu tedna, če je seveda možno. Morda igra z lesom, kockami.	1
Zagotoviti varnost v šoli in spremljevalca, če se agresivnega učenca ne da prešolati.	1

Za šolsko leto 2023/24

Kako se vaš otrok počuti v šoli/zavodu?

	Število	Odstotek
Slabo	1	2,0
Srednje	8	16,0
Dobro	32	64,0
Več odgovorov	9	18,0
Skupaj	50	100,0

Pojasnilo pri odgovoru »slabo«

	Število
Otrok je v tekočem šolskem letu nazadoval, preveč sprememb, novih pravil, zahtev.	1

Pojasnilo pri odgovoru »srednje«

	Število
Letos ima izrazite stiske in težje funkcionira. V pogovoru z razredničarko že uspešno rešujemo težave s skupnimi močmi.	1
Mu rutina šolskih obveznosti ne ugaja. Ne mara šolskih pravil, vendar vse to uspešno reši odlično usposobljen šolski kader, tako da se moj otrok v šoli počuti dobro.	1
Se z nekaterimi otroci ne razume najbolje. Všeč ji je hrana in da jih je malo v razredu, pa razredničarka ter učiteljica slovenščine.	1
Se še navaja na samo spremembo šolanja na tej šoli. Letos obiskuje šolo prvič.	1
Zaradi bolečin po operaciji kolena ni dovolj posluha pri nekaterih učiteljih in sošolcih v smislu pomoči pri zaostanku (zapiski in preverjanja).	1

Pojasnilo pri odgovoru »dobro«

	Število
Ima vso podporo, razumevanje učiteljev ter ostalega strokovnega vodstva šole, kar se več kot očitno pozna na njegovih socialnih veščinah in drugem.	1
Vidim, da se zelo veseli vsakega odhoda v šolo.	1
Ima prijatelje, napreduje in se izobražuje oz. razvija sam sebe.	1
Ima dober odnos s sošolci. Včasih ga kaj izzivajo, drugače je vse v redu.	1
Ima prijatelje, se dobro razume z vsemi, rad hodi v šolo in se uči.	1
Ima dobre prijatelje, včasih počnejo kaj zabavnega.	1
Ima vedno strokovno in ostalo pomoč, tako on kot mi starši. Sproti rešujemo težave in se prilagajamo tako delavci v šoli kot tudi mi starši. Strokovni delavci so res tisti, ki dajejo otroku tisto, kar potrebuje, oz. upoštevajo otrokove potrebe in navade. Z naše strani res same pohvale.	1
So delavci in učenci že vrsto let in se počuti v redu.	1
Rad obiskuje šolo. Se druži z vrstniki. Se nauči kaj novega.	1
Ga učitelji razumejo, spodbujajo, ker skupaj sodelujemo in se medsebojno opolnomočimo, kadar je potrebno.	1
Je prilagojen program, manj stresno, ustrezna pomoč učiteljev.	1
Ima vso podporo osebja na šoli in tudi strokovno pomoč.	1
Je dobra hrana in delo ni težko ter ker ni dosti domače naloge.	1
Se v šoli nauči novih stvari, ki ga zanimajo. Ker ima podporo učiteljev in ima tudi prijatelje v šoli.	1
Zelo dobro, rada hodi v šolo.	1
Sodeluje z učitelji, ima dobro komunikacijo z njimi. Razrednik je super učitelj in velika pomoč.	1
Se istočasno učijo in družijo v šoli.	1
Se počuti sprejetega.	1

Ima prijatelje, se počuti varno. Lepo se uči ter razume s svojimi učitelji.	1
Se spoznava z novimi prijatelji. V razredu se imajo zelo radi. Učitelji in učiteljice ter strokovno osebje se zelo trudijo. So zelo prijazni in pridni.	1
Zdaj dobro, v programu za AM. Upam, da bo še bolje.	1
Hodi v manjši razred, s sošolci se dobro ujamejo, razumejo in so precej povezani.	1
Je sprejeta med sošolci in učitelji.	1
So razredne skupnosti majhne.	1
Zelo je zadovoljen. V šoli se počuti sprejetega in slišane. Učitelji so zelo potrpežljivi in sočutni.	1
Se počuti varno, sprejeto, slišano. Edina stvar, zakaj se ne počuti dobro, je sošolec, ki je zelo moteč (predvsem med poukom).	1
Ima dober odnos s sošolci.	1
Skupina je majhna. Ima rutino in določena pravila. Kljub prilagojenemu programu ima sin občutek, da je velik in samostojen, kar mu ustreza. Ima ogromno podpore pri soočanju s strahovi (npr. zobozdravnik).	1

Pojasnilo pri več odgovorih

	Število
Slabo: Mu je včasih vsega preveč. Dobro: Napreduje, ima prijatelje.	1
Srednje: Mu je prezahteven program. Dobro: Ima rad svojo učiteljico in sošolce.	1
Slabo: Se je v tem šolskem letu zgodilo preveč sprememb v negativno smer, in po mojem mnenju ni bilo kaj dosti narejenega v smeri, da bi se otroci lažje prilagodili na spremembe glede na njihove specifične. Srednje: Ima pozitivno podlago iz preteklih let in se v družbi sošolcev in poznanem okolju počuti še zmeraj domače. Dobro: Gre šolanje h koncu.	1
Slabo: Nima ustreznih prilagoditev, ki jih je imel v prejšnji šoli z rednim programom, in ker prihaja do občasnih nesoglasij s sošolko (grožnje, poskusi fizičnega nasilja). Srednje: Je razred manjši, ni pa ustrezna sestava. Dobro: Se razredničarka trudi pri reševanju težav in takoj reagira na probleme.	1
Slabo: Je izpostavljen pogostim spremembam, veliko različnim (neznanim) ljudem v OPB. Institucija je velika, v njej je ogromno otrok in zaposlenih, kar je zanj lahko senzorno zelo naporno. Dobro: Mu je zelo zanimivo pri pouku, uživa pri usvajanju novih znanj. Ima možnost obiskovati interesne dejavnosti (pevski zbor). Se počuti varno pri svojih dejavnostih.	1
Slabo: Ima težave s koncentracijo, težko sledi, upira se delu, posledično ne želi hoditi v šolo. Dobro: Načeloma rad hodi, sploh ko/če je dela manj.	1
Slabo: Je večina testov hkrati v mesecu in pol. Takrat je stres grozen. Srednje: Otrok pravi, da je v času brez testov ali z manj testi v šoli okej. Dobro: Je kar nekaj učiteljev, ki jih ima otrok rad, jim zaupa in se počuti dobro pri pouku, četudi predmet ni najljubši.	1
Srednje: Je včasih malo hrupno. Dobro: Je vse v redu, ni težav.	1
Slabo: Se ne razume z drugim učencem, ker ga ostali učenci zavoda ruknejo, govorijo grde besede ... Srednje: Ima malo odmora. Dobro: Se rad družijo s prijateljem sošolcem.	1

Ali ste zaznali kakšne težave pri šolanju vašega otroka?

	Število	Odstotek
Ne	31	63,3
Da	18	36,7
Skupaj	49	100,0

Navedba težav

	Število
Huda utrujenost in poslabšanje imunskega sistema zaradi prevelikih obremenitev za otrokove sposobnosti – manko prilagoditev, kar zdaj uspešno korigiramo.	1
Isti dan je imel zaporedoma preverjanje znanja in ocenjevanje znanja ter bil vprašan pred tablo. Ima disgrafijo in pri določenih predmetih ni prilagojenega gradiva in preveč pišejo. Iz teh zapiskov se ni možno učiti, so nečitljivi.	1
Izbruhe togote, jeze, oponaša obnašanje majhnega otroka, je čustveno nezrel in težko prenaša neuspeh in kritiko.	1
Matematika: ni podpore in usmeritve, napotkov za učenje (kaj dela težave).	1
Nekateri učitelji se ne zavedajo, kakšne otroke učijo, in jih ponižujejo – če niste dovolj pametni, je za vas nižji izob. standard. Nekateri ne želijo, da starši pridemo na govorilne ure.	1
Otrok ima zaradi težav z učenjem (ima tudi diskalkulijo in disleksijo) podaljšan čas pisanja, pa kljub temu pri matematiki pišejo matematični narek (hitrostno računanje).	1
Pred vsakim testom je nervozen (stres), to mu povzroča tudi glavobol.	1
Redni program je prezahteven za njega.	1
Samo šolanje in strokovno osebje lahko samo pohvalimo. Otrok je morda začel malo nazadovati ali pa se je sedaj to samo malo bolj izrazilo.	1
Stiska in slabo počutje, slaba dinamika v razredu – in to ga zelo obremenjuje.	1
Upad uspeha – malo verjetno tudi zaradi občutljive starosti (puberteta), veliko pa zaradi odnosov učitelj – učenec. (Blokada znanja in odpor pri sodelovanju pri pouku zaradi slabega odnosa ali pasivnosti nekaterih učiteljev.)	1
V preteklem šolskem letu smo imeli negativno izkušnjo, ki je močno vplivala na otroka in tudi na celotno družino. Gre za nerazumevanje strokovne sodelavke šole, ki je z določenim spraševanjem otroka ustvarila zelo slabo sliko o celotni družini. Kot družina smo šli skozi celoten postopek preko CSD, kjer so v sklepu ugotovili nasprotno.	1
Včasih ima pri organizaciji dela težave.	1
Včasih je pod stresom zaradi testov.	1
Včasih prihaja do konfliktov med sošolci oz. v podaljšanem bivanju. Pojavlja se, da so otroci sami v razredu in prihaja do konfliktov.	1
Včasih so težave v komunikaciji med otrokom in učiteljem.	1

Več razumevanja in pomoči pri pridobivanju znanja in ocen. Slaba medsebojna pomoč med sošolci.	1
Veliko bolj nesramen, uporniški, slabši učni uspeh.	1

Ali menite, da bi bilo treba kaj spremeniti pri šolanju vašega otroka?

	Število	Odstotek
Ne	34	70,8
Da	14	29,2
Skupaj	48	100,0

Navedba predlaganih sprememb

	Število
Druženje otrok z ostalimi otroki, ki nimajo težav na področju socialnih veščin. Tako bi otrokom omogočili mešano družbo, lažje bi se pripravili za življenje v kasnejšem obdobju šolanja.	1
Izboljšanje komunikacije med šolo in starši (komunikacija med otrokovima učiteljicama in nama staršema je odlična). Boljše predajanje informacij med strokovnimi delavci (npr. posebnosti pri otroku) na ravni šole. Bolj tipu otrok prilagojeno uvajanje sprememb.	1
Menjava šole na nižji izobrazbeni standard.	1
Omogočiti prilagoditve, ki jih je imel prej, in jih zapisati v IP (odmor med pisnim ocenjevanjem, podaljšan čas pisanja do 100 %, prilagojeno šolsko gradivo, naj se ne sprašuje zadnji dve šolski uri, če urnik to dopušča, ker je že zelo utrujen). Pri učiteljih obvezno časovno načrtovanje in usklajevanje preverjanja in ocenjevanja znanja.	1
Otrok bi potreboval vsaj kratkotrajno pomoč kliničnega psihologa za premagovanje svojih težav. Potreboval bi tudi dodatno pomoč, terapijo, zaradi izrazite dispraksije.	1
Prilagoditi sistem ustnega spraševanja, da ima kakšno slikovno oporo ali besede za vstavljanje v besedilo. Tako bi hitreje priklical v spomin naučeno snov.	1
Razumevanje otrokovega delovanja glede na zmožnosti – predvsem pri komunikaciji in socialnih veščinah.	1
Spodbujati razvoj otrokovih »močnih polj«, več socialnega življenja – potovanj, šole v naravi.	1
Učitelje opomniti, s kakšnimi otroki delajo – zato so na tej šoli. K sreči je zgolj manjšina učiteljev neprimernih, večina je prava izbira in srčnih.	1
Več komunikacije z učitelji in ne samo takrat, ko starš napiše mejl.	1
Več razumevanja pri učiteljih, saj človek dobi občutek, da pozabljajo na primanjkljaje in upoštevanje težav pri učencih.	1
Veliko delati na komunikaciji med otroki ter analizirati primere, ki se jim zgodijo v času, ko so v šoli.	1
Zvišati standard znanja za AM otroke, ki so pripravljeni sprejeti dodatne izzive znanja.	1
Želi si učiti se, znati se učiti, predvsem matematiko.	1

